

ČASOPIS RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE.

Ročník XIII.

1 9 4 1

Číslo 4.

PhDr František Kutnar:

Rod a rodina u Františka Jana Vaváka.

K výročí jeho dvoustoletého narození 26. října 1941.

Vzpomínáme letos dvoustoletého výročí typického obrozenanského sedláka a lidového kronikáře Františka Jana Vaváka. I rodopisné badání má po nejedné stránce důvod, aby se zabývalo tímto zvlášť zajímavým zjevem našeho lidu. Může tak zajisté učinit několikerým způsobem. Vystopování rodové linie Vavákovského rodu, generačního vzestupu i sestupu spolu s postižením měny gruntovního vlastnictví a sociální funkce, jež zastávali předkové i potomci našeho písmáka v životě selského společenství, byl by úkol, vhodný pro monografické studium a schopný objasnit tradiční kořeny Vavákovy postavy i dědictví, které sám předal svému rodovému potomstvu. Úkol, který si klademe v tomto příležitostném článku, není a nemůže být tohoto druhu, nýbrž chce obecně upozornit na funkci, kterou v životě, díle a myšlení Vavákově měly rod a rodina jako dané sociální skutečnosti, na nichž a v nichž osobnost Vavákova vyrůstala, i jako myšlenkové kategorie, které jako významné složky vstupovaly do duchovní oblasti Vavákova hodnocení světa a společnosti.

Rod a rodina tvořily pro Vaváka podnětné prostředí jeho touhy po vzestupu sociálním a kulturním. Jeho rod měl hluboké povědomí starobylosti a již otec Vavákův uchovával pečlivě rodinné doklady, dokud mu neshorely. Tím bolestněji nesl tuto ztrátu Vavák sám, který už uvědoměle a záměrně sbírá dějinné doklady o svém rodu, pečlivě zaznamenává rodinné události a přikazuje potomkům péči o rodinný klenot, své Paměti. Rodina Vavákova spojovala svou minulost se zemanským původem a řadic se mezi vůdčí vesnickou vrstvou, vtipkovala Vavákovi sebevědomí sociální a konečně i touhu dostat se opět na ztracené místo sociální skladby selské, když nikoliv vlastní vinou dochází za otce Vavákova k určité společenské deklasifikaci rodu, který z vrstvy selské poklesá do vrstvy chalupnické. Zde byly rodové podněty, živící osobní touhu Vavákova po vzestupu. Ale podobně v rodině založeny byly první podněty po vyšším kulturním životě, když možnost vyššího školského vzdělání se otevřela jednomu z bratří Vavákových a když po předčasné jeho smrti dostává

se mladému Vavákově několika knih a latinského vokabuláře jako dědictví po bratrovi. Vzor bratrův a přirozená zvídavost vedly Vavákovy první kroky do tajemství vzdělání.

Rodina byla Vavákovým východiskem, a byla a zůstávala mu po celý život základem hospodářským, pracovním ovzduším a její zajištění stávalo se hlavním pozemským cílem Vavákova selského hospodaření. Starost o výchovu, vzdělání a zaopatření devíti dětí nebylo malou záležitostí, a přece Vavák postaral se o všechny dobré, provdal dcery, přiženil syny nebo jim dal vzdělání a řemeslo. Jako pečlivý otec a odpovědný hospodář teprve po zabezpečení posledních synů odchází na výměnek, aby přejal nyní na starost výchovu vnuků. Rodinný kruh pevně svíral Vavákovu zemědělskou práci. Nikdy však neprojevil v duchu selského tradicionalismu a výchovy svůj vztah k rodině mělkým sentimentalismem. Bral rodinnou lásku reálně a prakticky, přijímal práci pro rodinu a rod jako povinnost a právo a jen v nestřežených okamžicích poohlíhal intimitu rodinného citu ve stáří, v trvalém zájmu o syny ve světě a ve vychovatelské péči o vnuky. Rod a rodina byly nerozlučně spjaty s usedlostí a proto práce pro grunt, pro jeho udržení a rozšíření byla prací pro rodinu a budoucí rod. Vavák si byl toho vědom, sloužil rodině hospodářsky, udržoval její sociální stabilitu a dovedl, třebaže ne v míře rozsáhlé, rozšířit její půdní základnu.

Tak rod a rodina byl smyslem hospodářského podnikání Vavákova, a nakolik byly i obsahem jeho myšlení, ukazují jeho Paměti. Vavák nezačal sice svou kronikářskou činnost na úzkém horizontu rodinného záznamu, ale rodinný a rodový zápis tvoří integrující součást jeho kronikářství. Původní účelový záměr kronikářské práce Vavákovy byl čistě rodinný: vytvořit pro svoje děti a potomky pamětné dílo, které by schraňovali a rozmnožovali, v němž by si čitali, posilovali se a jímž by především Vavák byl s nimi v živém spojení i po své tělesné smrti. Tato touha žít v rodě, vejít v jeho rodové vědomí a takřka splynout s ním jako součást jeho svědomí a tradice byla výrazem přesvědčení o duchovní i fysické souvislosti rodových generací a byla kusem lidské neuhasitelné žízně po nemrtelnosti, po věčnosti života. V Pamětech v rodovém a rodinném smyslu lze spatřovat osobní závěť a odkaz Vavákův; rozmlouvá v nich často se svými dětmi, vykládá především jím současné události, varuje je a ukazuje cesty života. I když později rozšířil svoji kronikářskou aspiraci z rodu na národ a když si přál, aby každý Čech četl jeho záznam, zůstává v jeho díle mnohé, co je přímo typicky rodopisné ve věci i ve formě. Zaznamenává rodinné události svého rodu, souhrnně po několikrát vypisuje rozrod svého vlastního potomstva, aby tím jaksi dotvrzoval svou dědovskou autoritu a právo. Ale stejný zájem a citový svazek jej pojí k předkům, úcta k jejich životu a práci. A není přirozenější cesty, než aby s předkům rodových přešel na předky národní vůbec. Tak v pevném rodovém sebevědomí a zakotvení byl jeden z nejsilnějších pramenů Vavákova vlastenectví. Národ je pro něho přirozeným rozšířením rodu, je jeho biologickým pokračováním.

Rodopisný zájem Vaváků nebyl úzký, neupoutával se jen k vlastnímu rodu. Skutečnost rodové šlechty české, kterou miloval pro její tradiční českost, poskytovala mu možnost, aby v rodu vyděl důležitou složku společenského života. Tak k zájmu o vlastní rod přistupuje zájem o šlechtickou genealogii, zájem, který přechází v několika případech ve skutečnou badatelskou práci. Vavák jako sedlák, který byl poután rodem ke gruntu, všímá si tu především životních souvislostí rodu a usedlosti, sleduje jejich osudy a změny. Sled držitel statků šlechtických a selských, koupě a prodej gruntů, jejich dělení — to tvoří obsah jeho rodopisného pohledu. V tom směru typické jsou jeho údaje o historii t. zv. svatoprotokopského statku v Chotouni, také jeho rodopisné badání, které konal pro svého přátelského rádce kanovníka Josefa Pinkasa o rodě pinkasovském. A stejně pozoruhodná je jeho práce, kterou vykonal v místním rodopise rodné obce, ať příležitostně ve svých Pamětech, ať souhrnně v historicko-sociografickém »Vypsání vsi Milčic«. Vavák jako skutečný rodopisec jde za prameny, čerpá z farních matrik a shledává údaje z vrchnostenského archivu poděbradského. V tom je objektivnost jeho rodopisectví, které není vyvoláváno jen rodovým či rodinným subjektivismem, ale které je jako neodlučitelná součást pevně vtěleno do jeho kronikářské povahy.

Jako rod a rodina tvoří ve Vavákově životě bezpečnou sociální základnu a jako v jeho kronikářském díle zaujmá významné místo mezi jeho zájmy, tak i v jeho světě myšlenkovém se stává důležitou složkou, která podbarvuje Vavákovu duchovní náplň často výrazně. Zmínili jsme se už o tom, jak byla u Vaváka docela přirozená cesta od rodu k národu. Podobně jeví se *V a v á k o v o v l a s t e n e c t v í* ve svém nejosobitějším základě plodem lásky k rodu, k rodné obci a kraji, kde rod žil a kde se naplňoval jeho přirozený pracovní a mravní úkol. Pokrevně daná láska a úcta k předkům vlastního rodu rozšířuje se na lásku a úctu k předkům všeho národa. Rodový tradicionalismus, který je hrdý na vlastní selský rodový kmen, tvoří tak podklad vlastenecké lásky a vytváří zároveň prvky sociálního sebevědomí stavovského, dává společenskou jistotu a uvědomuje o společenském začlenění jedince ve vyšší jednotky rodu, stavu a národa. Na rodinou tradici navazoval i myšlenkový konservatismus, jako přepodstatnělý a do duchové oblasti přenesený vztah pevné pracovní a životní vázanosti rodu k usedlosti, půdě a okolí. Že pak rod, rodina a rodinnost byly činně účastny při tvorbě selskosti Vavákovy povahy, vyplývá samo sebou ze životního významu rodu a rodiny pro selského člověka jako pracovního společenství muže, ženy, dětí i čeledi a jako hlavního společenského prostředí, kde se selský člověk vyvíjí tělesně i duchovně. Vavákovo selské sebevědomí a hrudost mohly se jedinečně opřít o vědomí rodové jako o hodnotu spirituální a o hospodářskou mohoucnost rodu jako o hodnotu hmotnou.

Avšak rod a rodina měly u Vaváka i funkci posvěcenou Bohem a náboženství. Souviselo to s jeho hlubokým náboženským citem a přesvědčením, že všechno ve světě je záměrným dílem Božím a že každý společenský útvar, tedy i rod a rodina, mají Bohem

určené cíle. Rodina byla pro Vaváka střediskem výchovy dětí, výchovy náboženské a jen tímto úkolem byla odůvodňována a ospravedlňována existence manželství. Vavák sám prakticky provádí ve svých Pamětech tuto výchovu a stejným způsobem hodnotí manželství, rodinu a manželskou a rodinnou lásku ve svých náboženských a milostných písních. Láska a mravnost ve Vavákově pojetí rodiny splývaly. Láska mu nebyla zlem, jestliže ustila v manželství, Bohem posvěceném, a jestliže vytvářela rodinu, která měla nejkrásnější předobraz ve svaté rodině nazaretské. Vavák vyžadoval počestnost a mravnost v rodině trvale; jeho ostré inverktivy proti smilству a manželské nepočestnosti, ale zároveň pochvaly klidného a vyrovnaného života rodinného jsou toho dokladem. Představa rodinného života vstupovala však také přímo do lidového náboženství Vavákova, které citové vztahy rodinné vidělo uskutečněno i na nebi a které Bohu a Panně Marii dávalo nejintimnější přívlastky rodinného soužití v osloveních »nejmilejší tatíček« a »nejkrásnější matka«.

Přehlédneme-li roli, kterou rod a rodina má v životě, díle a myšlení Vavákově, vidíme její šíři i hloubku, které se pnou, řečeno obrazně, od země k nebi, od hmotného k duchovnímu. Toto postavení a úkol rodu a rodiny není v názoru Vavákově jen individuálním zjevem; Vavák tu navazuje na skutečnosti a názory svého prostředí, jsa tak poslušen jeho sociální zákonitosti. Ale i při této sociální podmíněnosti či právě pro ni jsou tyto Vavákovy názory podstatnou složkou jeho duchovního obrazu.

PhDr Václav Davidek:

Od jmenosloví k jmenozpytu.

Jméno jako výrazný znak osoby a jejího rodu musí být předmětem zájmu každého rodopisce, který sleduje vývoj rodu jednotlivě a zvláště v celku, do větší hloubky i větší šířky; ménim jméno křestní a rodové a případně jména domovní, usedlostní a podobně zvaná i jména místní a jiná, s kterými člověk žije. Ba zvláště česká jména a jména Čechů jsou spjata s osudy našeho národa t. j. všech rodů v něm velmi úzce. S vědeckého hlediska studium jmen jest důležitá složka pro poznávání osobnosti, společenstev a zemí, v souhrnu to jest významný příspěvek o kulturním vývoji širokých národních vrstev lidových. To věděli čeští buditelé a osvícenci již před stoletím a proto v naší odborné literatuře jazykozpytné a dějepisné již od oněch časů více a více přibývalo drobných i větších studií o jménech českých a slovanských vůbec; její přehled může být radostnou přehlídkou práce, kterou stačil vykonati náš národ při všech neobyčejných úkolech. Máme právo dodati, že v neposlední řadě také Rodopisná společnost v Praze k tomu přispěla vydáním sborníčku tří přednášek o „Českých jménech osobních a rodových“ 1941.

Zcela nový pohled na tuto českou tvorbu naskytuje se nám ve srovnání s výzkumem jmen v jiných národech a státech, zejména v nejbližším a velkém sousedovi, v národě německém. Rozsáhlé končiny říše a velká početnost národa věru samy přímo podněcují k vědeckému výzkumu názvů a jmen těchto sídlišť a tohoto lidu, zpestřených zejména v průřezu a sledu všech dob od pravěku po dnes. Vědecká práce, specializující se více a stále podrobněji v určité úseky, dosáhla zde vysokého rozvoje, prohloubení a zintensivnění v každém směru, také v součinnosti jednotlivých věd a jejich organizace. Proto nepřekvapí, jestliže i v této odborné a v jistém smyslu úsekové práci, jako jest výzkum jmen, shledáváme bohatou ženě, soustředěnou dokonce ve vlastním časopise. My v časopiseckém příspěvku nemůžeme sice, žel, věnovat pozornost veškeré jak české, tak německé literární tvorbě o výzkumu jmen, zastavme se však aspoň u tohoto jmenozpytně jedinečného odborného časopisu německého.

Již roku 1925 profesor Josef Schnetz v Mnichově (München) začal vydávat „*Zeitschrift für Ortsnamenforschung*“. Hned na první straně prvého ročníku předeslal zakladatel a redaktor časopisu přesný program o šesti bodech: 1. Časopis bude vědecký orgán. 2. Bude

studovati indogermánské názvy a jména míst, hor, vod a všech důležitých pomístných názvů ve všech zemích. 3. Ve všeobecných otázkách přihlédne ke jménům též neindogermánského původu. 4. Časopis bude přinášet jenom původní příspěvky vědecké. 5. Po něvadž je třeba zkoumati názvy a jména též po vnitřní stránce obsahové, časopis bude pěstovati vedle filologického též ostatní výzkum jmen ve spojení s jinými vědami. 6. Časopis chce přispívat k shromažďování a posuzování jmenoslovné literatury odborné. — Od XIV. ročníku (1938) se časopis nazývá „Zeitschrift für *Namenforschung*“ a zřetelně rozšířil obsah z původní vědy jen o místních a hlavních pomístných jménech (*Ortsnamenkunde*) více o výzkumu jmen osobních, rodinných, rodových atd. (*Personen-, Familiennamenkunde*).

Svým vědeckým zásadám orgán zůstal věren posud. Bylo to zajištěno jistě především a nejvíce stálým řízením časopisu Jos. Schnetztem. V německých, ač i v jinojazyčných pojednáních byly probrány výsledky badání o základních otázkách evropského jmenosloví vůbec a speciálně v jednotlivých zemích, regionech a jednotlivostech; převládají práce německé a se zaměřením filologickým (ze srovnávacího jazykozpytu), ač uplatňovány také zřetele zeměpisné, dějepisné, přirodopisné. Zvláštního ocenění obecného zasluhují hojné kritiky a referaty o odborných knihách z celé Evropy; také z našich zemí jsou tu bibliograficky zaznamenávány některé práce, nejvíce sudetských Němců. Když od čtrnáctého ročníku časopis změnil název a rozšířil se o výzkum jmen také osobních a rodových, nabyl tím větší pestrosti a zejména pro nás, rodopisce, větší zajímavosti. A třebaže i v posledních ročnících dosud mají přednost příspěvky jazykozpytné, zeměpisné, přece přibývá článků historických a blízce rodopisných. Ostatně všechny takové práce mohou nejednoum způsobem — zejména metodicky — prospěti každému badateli, také rodopisnému. V těchto posledních třech ročnících nás zaujaly práce:

Roč. XIV. 1938. — Sír. 31—55: M. Szauderovsky »Latinské -aria v alemanském Švýcarsku« (Lateinisch -aria in der alemannischen Schweiz); věnováno památce Alberta Bachmanna, švýcarského dialektologa. Autor si tu věímá jmen místních i rodových. Str. 102—112: Edvard Schröder »Rostlinstvo a zvířena v německých ženských jménech« (Die Pflanzen- und Tierwelt in den deutschen Frauennamen) navazuje na práci Jakuba Grimma z r. 1852. Str. 179—194 a 282—301: Max Gottschald »Německá mužská jména ve 12.—14. století« (Die deutschen Männernamen des 12.—14. Jahrhunderts). Z nekrologů a tištěné literatury vyexcerpoval veliký počet jmen, jejichž abecední seznam podává. Str. 264—273: Josef Schneitz »O nepovšimnuté hlásce v západofranckých osobních jménech« (Ueber einen bisher unbeachteten Lautersatz in westfränkischen Personennamen) s dodatkem o jméně German. Str. 274 až 282: Edvard Schröder »Rostlinstvo a zvířena v německých mužských jménech« (Pflanzen- und Tierwelt in den deutschen Männernamen), jako psal vpředu o jménech ženských. Strana 301: Albrecht z Blumenthalu »Skytské jméno lidové« (Ein-

skythischer Volksname) zaznamenává. — Z literatury budiž zvláště vzpomenuto díla, vydaného k osmdesátinám Edvarda Schrödra »N ě m e c k ý j m e n o z p y t« (Deutsche Namenkunde. Gesammelte Aufsätze zur Kunde deutscher Personen- und Ortsnamen. Festgabe seiner Freunde und Schüler zum 80. Geburtstag. 1938; na str. 194 až 196).

Roč. XV. 1939. — Str. 3—4: Konrád Schiffmann »Jméno Vůdce« (Der Name des Führers). Str. 5—8: Konrád Krause »Příjmení ze jmen řek« (Flussnamen in Familiennamen) upozorňuje na některá z nich u Germánů. Str. 97—108: Leonhard Bär »Zkráceniny příjmení, odvozených z původního jejich nositelů« (Kurzformen von Familiennamen, die auf den Herkunftsraum ihrer Träger zurückzuführen sind), vykládá tak vznik příjmení Sunzner, Hasler, Kegler, Aicher-Eicher, Schweiber (?). Str. 108—110: Oskar Philipp »Jak asi vznikala příjmení« (Wie Familiennamen entstehen können) ve třech případech: Robarthel, Backofen, Schnappauf. Str. 244—261: Georg Kietz »Osobní a rodinná jména v okolí Lipska v Luterově době« (Die Personen- und Familiennamen im Leipziger Lande zur Zeit Luthers) jako kulturní a jazykozpytný příspěvek vlastivědný.

Roč. XVI. 1940. — Str. 3—24: Ernst Schwarz »Starobrněnská příjmení podle původu osob a dějiny německé národnosti« (Alt-brünner Herkunftsnamen und deutsche Volkstumsgeschichte) zaujme českého historika a rodopisce, obeznámeného již s pracemi Bedřicha Mendla a H. Zatschka. Str. 24—38, dodatek na str. 215 až 218: F. Dornseiff »Jména mluví« (Redende Namen) upozorňuje na původní významovost a sugestivnost jmen. Str. 38—40: Ewald Schröder »Krejčí a švadlena« (Schneider und Nähtherin) vykládá odvozeniny příjmení z tohoto povolání, též svého jména. Str. 97—121 a 239—261 M. Sadowsky »Rétské badání o jménech« (Rätische Namensforschung) zmiňuje se také o výzkumu osobních imen. Str. 193—214: J. Scheidl »Zápas mezi vlastními jmény německými a křesťanskými na sklonku středověku« (Der Kampf zwischen deutschen und christlichen Vornamen im ausgehenden Mittelalter), sepsáno podle starobavorských pramenů o krajině v okolí Dachova, s přehlednou statistickou tabulkou. — Z literatury zaujme české čtenáře posudek knihy Jana St. Bystroně »Ksiega imion w Polsce używanych« 1939 (na str. 183—186).

Roku 1938 ve dnech 25.—29. července konal se v Paříži první mezinárodní sjezd pro jmeno zpýt. K němu vydavatelstvo a prof. Schnetz věnovali první číslo ZNF XIV. 1938. Na str. 3—4 píše redaktor pozdrav k sjedzovému jednání. Zajímavě a přesvědčivě dovozuje potřebu mezinárodní spolupráce ve výzkumu jmen místních i osobních; se zadostiučiněním připomíná, že právě ZONF i nástupkyně ZNF se snažila a snaží o pracovní sdružení jmenozpytných badatelů všech národů. Vyžadují toho dvojí důvody. Především již prostý pohled na jména ukazuje na jejich vznik a vývoj jak na pozůstatky proměnlivých i společných dějin národů bez ohledu na nynější poměry a hranice. Za druhé vyžaduje toho nutnost plá-

nu mezinárodně srovnávací vědy o jménech. Cílem toho srovnání jest, aby se zjistily všeobecnosti i jednotlivosti v dávání jmen. Rozmanitosti jsou povahy částečně formální, většinou však psychologické, podle myšlení, cítění a chtění národů. Jde o to, aby výzkumem jmen se zjistily síly, které působily na vývoj jmen, na jejich zbarvení a individuálnost podle národů, zemí i společně. Toho všeho bude lze dosáhnout jenom mezinárodní výměnou myšlenek.

Výsledky sjezdového jednání popisuje Dr Jos. Schnetz v ZNF XV. 1939 na str. 261-265. Podnět k sjezdu vyšel od vynikajícího francouz. učence Alberia Dauzata. Učastnili se ho — vedle Francouzů — zástupci těchto zemí: Belgie, Dánska, Německa, Anglie, Itálie, Jugoslavie, Nizozemska, Polska, Rumunska, Švédská, Švýcarska, Španělska a Spojených států severoamerických. Přednášky se konaly ve dvanácti odborech: 1. Galorománská místní jména. 2. Francouzská a valónská osobní jména. 3. Keltská místní jména. 4. Germánská, slovanská a litevská místní jména. 5. Germánská osobní jména. 6. Místní jména v Podunají. 7. Italská místní a osobní jména. 8. Baskická místní a osobní jména. 9. Stará místní jména při Středomoří. 10. Turcká místní a osobní jména. 11. (?). 12. Všeobecný, srovnávací jmenozpyt. — Závěrem sjezdu bylo usnesení o šesti bodech:

1. Druhý mezinárodní sjezd pro jmenozpyt bude se konati v Mnichově (München) koncem srpna 1941. Bude věnován založení a organizaci mezinárodní společnosti pro výzkum jmen místních a osobních.

2. Sjezd si přeje, aby bylo zřízeno veřejné učiliště a výzkumný ústav pro jmenozpyt.

3. Přeje si, aby jména byla sbírána a zaznamenávána v jejich lidových, zeměpisně rozrůzněných tvarech.

4. Dožaduje se, aby bylo uskutečněno vydání »Dictionnaires topographiques départementaux«.

5. Přeje si spolupráci vlastivědy s vědou o jménech.

6. Přeje si, aby k účelům badání o jménech byly pořizovány mapy a atlasy s metodických hledisk ve shodě s atlasy spřízněných věd.

Souhrny všech přednášek a referátů vyšly v knize »Premier congrès international de toponymie et d'anthroponymie. Actes et mémoires (Paris 25.-29. juillet 1938). Institut de phonétique de l'université de Paris«; stran 287.

Není vůbec pochyby o tom, že ze srovnávání vždycky plynou několikeré, někdy velmi překvapující výsledky a pokroky vědecké. Vzpomeňme — abychom viděli vývoj i ve vědě — na program zakladatele ZNF (ZONF) v úvodě prvního čísla 1925 a na výzvu k prvnímu sjezdu jmenozptyců 1938 a porovnejme to s usnesením tohoto sjezdu a vůbec s obsahem časopisu v patnácti ročnících. A porovnejme to dále se skromnými, nevýznamnými výsledky české práce v tomto oboru, třeba v takovém malém sborníku, jako vydala naše Společnost. Nebylo by spravedlivé, kdybychom ze sebekritické opatrnosti před podezřením ze samolibosti — toto srovnání pominuli: Vyjdeme z něho čestně.

Všimli jsme si již, že v Německu a ve Francii a nepochybň i jinde jest výzkum jmen osobních spojen s výzkumem jmen místních a pomístních a že se tím obírají zejména filologové (němečtí Gamillscheg a Schnetz). Jest hodné pozoru, že účastníky sjezdu v Paříži vítal také ředitel archivní školy (école des chartes) Clovis Brunel. Na význam jmen místních i osobních jako historický pramen ukázal již roku 1834 český historik František Palacký. České jmenosloví jest rozširováno o zřetele historické vědy a speciálně rodopisu: Rodopisné badání přináší k výzkumu osobních a rodových jmen poznatky zvláště živé, věrohodné, určité, sledovatelné s osobami, místy a dobově. Filologové arci sami poznali, že nelze ustrnouti na prostém výkladu slov, jmen, či že právě k tomu leckdy je zapotřebí znalostí z jiných vědních oborů. Tím stýkají se ve výzkumu jmen odborníci z jazykozpytu, ze zeměpisu a zvláště z historie, rodopisu a příp. odjinud. Proto n i k o l i v p o u h é j m e n o s l o v í, slovní výklad jména, nýbrž výklad celého souboru otázek, které se poutají k dokonalému výkladu jména, k jeho výzkumu, zptytování, řekněme k jmenozpytu nebo jmenozkumu (vědě o jménech; Namenkunde).

Byl to rodopisný zájem historický, zájem o přehlednost, soustavnost, který mě přivedl k návrhu jisté soustavy tříidění příjmení, jak jest podán v Časopise RS XII. 1940 str. 63—64 a jak jest jí užito ve sborníku str. 79 a násł. Mám za to, že tato soustava, užita na jména všech národů, jest dobrou první sítnicí, na níž vyniknou charakteristické znaky jmen těchto národů. Právě tímto způsobem jsem zjistil příznačnost jmen slovanského lidu ve jménech ptačích (str. 11). To pak lze již dále rozváděti ve vysledování sil, které způsobovaly a uzpůsobovaly dávání, vznikání a tvoření jmen, jak to žádá na př. právě prof. Schnetz; a jak bylo rokováno též na mezinárodním sjezdu jmenozpytců v Paříži a jak ovšem bude stále žádoucí v mezinárodní spolupráci o výzkumu jmen. Myslím tu arci stále jen jména osobní a rodová, o nichž se domnívám, že jsou neméně zajímavá a v jistém smyslu ještě živější, pro život národů průkaznější, než jména místní.

Pravá, ušlechtělá a vřelá slova, kterými němečtí jmenozpytci provázeli první mezinárodní sjezd tohoto oboru v Paříži a jež byla uveřejněna v jejich krásném orgánu »Zeitschrift für Nomenkunde« o spolupráci, platí zajisté stále: »Nur Fühlungnahme mit den Gelehrten anderer Länder, Gedenkenaustausch, vereinbarte Problemstellungen können sie zugleich erleichtern und vorwärts treiben«, neboť jako nad náboženstvím vládne pravý Bůh, tak nad národy vládne odvěká Pravda, které jediné, oddaně, slepě slouží všechny vědy. Je to lidské, je to všelidské — jako země a život patří všem.

Vlastimil Holejšovský:

Zemské desky pramenem občanského rodopisu.

(Ostatek)

MĚSTEČKO (osada u Olbramovic na Voticku): Vašek **Košat**, mlynář, chalupník, Matěj **Klampera** (Kle-?), syn Matěje **Klampery**, Jan, syn Jakuba **Koděda**, Jakub **Konopa**, jítrník, Jan **Bubník**, Jan Pečický na **Hrotovském**, Mikuláš **Tesař**, Ondřej **Charvát** na Bartoně **Klempera**, chalupník, Jan **Železnej** (platí k záduší olbramovskému). V též vsi grunt pustej jeden, slove **Kodědovský**, kterýž předešle sloul **Šantrocký**. Mlejn **Beranovský**, mlejn **Šváňkovský**, item **Košatovský**.

SEMTÍN VELKEJ (Velký, ves u Votic): Matouš **Strachhův**, Vašek **Tkadlec**, Jan **Markoldt**, Petr **Kalac** (-č?), Vašek **Kobylák** jinak **Musil**. V té vsi pustá krčma, Bartoň **Klampera**, krčma vejsadní, lázeň pustá.

SEMTÍN MALEJ (Malý, Semtínek, víska u Votic): Jan **Bouchal**, rychtář, Vítěk **Kubův**, Barta **Musilů**, Jiřík **Trousil** na **Vaňkovském**, Šimon **Smerha**, mlynář. Pusté grunt v též vsi slove **Kobylákovský**.

Dvůr **PECÍNOVSKÝ** (147 P 10) v ceně 300 kop míš.; Anně Albertině **Briamundovové**, rozené hrabince z **Fürstenbergu**, a její dceři Dorotě Viktorii, šlechtičně, náležející.

147 R 5. — L. 1642 in outerý po sv. Matouši, to jest 23. dne měsice septembra. Odhad d. a d. někdy Kristiána, hrabete z Valdšteina.

SAMŠÍN: Jeremiáš **Mendlík**, Kryštof **Lank**, Adam **El'áš Švec** na **Horšovském**, Kryštof **Houser**, pekař (neplatí nic, poněvadž nemá žádného jitru). Z pustých: Jakub **Tylík**, sedlák s koňmi, Vít **Cltvit** (s koňmi), Tomáš **Mendlík** (s koňmi), Kryštof **Tesař**. Zahradníci: Jiřík **Šum**, Blažej **Mlejnský**, Václav **Kovář**, Kryštof z **Záplavky**, Jíra **Lunk**. Dvě chalupy pusté. Víc chaloupek na obci vystavených. Item domek pode vsí při mlejně.

148 Q 12. — L. 1645 ve středu ochtáb sv. Františka, to jest 11. dne měsice října. Odhad d. a d. někdy Václava, hrabete z **Rozdražova**, a již Františka Ignatiusa hrabete z **Rozdražova** a na Blatný i na místě Ferdinanda, bratra jeho mladšího, jakožto poručníka.

BLATNÁ (město a bývalé panství nad řekou Úslavou v kraji Prácheňském): Václav **Synek**, Petr **Suchánek** na **Kolářovém**. Robotníci: Jan **Platný**, grunt **Michalovský**, grunt **Jiříka Rožnovského**. Obročníkův, na němž Jan **Housenka**, **Strakovský**, kterýž drží Adam **Klemens**, **Saršounovský** - Václav **Hrnčíř**, **Tesařovský** - Václav **Sochor**, **Tvrďhý** - Václav **Knížek**, **Průchovský** - Tomáš **Suda**, **Tkadlovcovský** - Vavřinec **Pekař**, **Šmiškovský** (S-?) a nyní **Zemanovský**, **Brejchovský** - Matěj **Srška**, **Červonovský** - Bartoloměj **Kovář**, **Petrovský** - **Lidmila Baptistová**, **Koderovský** - Franc **Vlach**, **Provazníkovský** - Martin **Bártovic**, grunt **Blažeje Kuchaře**, **Plzákovský** - Jakub **Kovář**, **Marštálkovský** - Václav **Kosič**, **Betanský** - Jan **Lamač**, **Humpolecký** - Bartoloměj **Picka**, **Bečvářovský** - Anna **Opolská**, **Kožišníkovský** - Anna **Jetlíková**, **Kobylkovský** - Matěj **Kobylka**, **Smitkovský** - Jan **Plzák**, **Paulusovský** - Jan **Paulus**, **Dislavovský** (Zd-?) - Matyáš **Charvát**, **Lejskovský** - Lucie **Habryška**, **Vorlovský** - Jindřich

Marštálka, Varhaníkovský - Jakub Lamač, **Malířovský** - Alena Šestíková, **Zámečníkovský** - Anežka Koznarka, **Brejchovský** - Anna Brejchová, **Kordasovský** - Václav Petržilka, **Štěpánovský** - Václav Holý, **Bakalářovský** - Jiřík Rozum, **Zlatníkovský** - Zikmund Myslivec, **Kolářovský** - Tomáš Pokorný, **Třinohovský** - Matěj Kuchař, **Šverovský** - Pavel Paulus, **Křížkovský** - Jan Křížek, **Pražákovský** - Daniel Sedlář, **Tvrdočelovský** - Petr Provažník, **Byšický** - Vavřinec Vazač, **Jordánovský** - Jan Divůček, grunt **Martina Tesaře** - Jan Barvíř, grunt **Pavla Koláře**, **Šupařovský** - Zachariáš Kloboučník, **Smiškovský** - Andreas Tonič, **Hoblíkovský** - Adam Klemens, **Vokáčovský** - Václav Kovář, **Svatošovský** - Maruše Svatošová, **Peldřimovský** - Ondřej Pelikán, grunt **Matěje Truhláře** - Kateřina Klíčenice, grunt **Jana Vobročníka**, grunt **Marštálkovský** - Jan Čada. — Mlejny: **Jetlíkovský**, na němž Jan Jetlík, **Lapáčovský** - Jan Čada, **Dolejší** - Jakub Dolejší, **Čermácký** - nyní Josef Čermácký.

MAČKOV (ves u Blatné): Beneš Kríž, Pavel Meloun, Tomáš Šurat, Lukáš Proška, Matěj Janovský, Jan Tomášovský, Šimon Čabrádek, Matěj Pavlík, Chalupy: **Havličkovská** nyní Jakub Havliček, **Kašparovská**, **Kolářovská** - Adam Janovský. **Krčma** - týž Adam Janovský. Chalupa **Blážova**.

149 A 3. — L. 1645 v outerý po sv. Martinu, to jest 14. 9bris. Odhad d. a d. Kateřiny Marie Sendražské, rozené **Třídvorské z Votína**, vlastní dcery n. Jana **Třídvorského z Votína**, bratra též n. Vilíma **Třídvorského odtudž z Votína**:

PŘEDBOR (ves u Říčan): grunty na nichž sedí **Anna Manoská**, grunt **Kosovské pustej**, chalupa, na níž sedí **Martin Buzickej**.

149 H 13. L. P. 1647 ve čtvrtek po neděli Jubilate, to jest 16. maji. Odhad d. a d., kterýchž na ten čas Jan Voldřich Pisinger z Pisinku, JMC. nařízený nejvyšší, jakožto držitel statku, Sukdola řečeného, se vším k němu přináležitým příslušenstvím, kteréhož na onen čas někdy Kateřina Polexina Purkrabinka z Donína, rozená z Hrušova, po ní někdy Jiljí Fuxa z Raňporku, po něm někdy Ludvík Šírmák z Malíkova, v držení byli a, nyní, jakž se nadpisuje, on Jan Voldřich Pisinger z Pisinku vedle smlouvy trhové, ve dsky zemské vložené a do kvaternu památného měděnného léta 1641 v outerý po první neděli postní Invocavit, to jest 19. februarii. pod literou N primum vypsané, v držení a užívání zůstává.

SUCHDOL (městečko pod horou Vysokou u Kutné Hory): Pavel Škoda, primas, Jan Bříza, Jiří Drahorák (-d?), Jan Jirsa, rychtář, Jiřík Novák, Chalupníci: Jiří Brodskej, Kateřina Bořková (krčma), Tomáš Vonrádčků, Václav Drápal, Jakub Novák, Bartoň Malej, Jan Suchánek. Pusté: **Zahrádkníkovský, Ouředníkovský, Soudkovský**.

149 K 6. — L. P. 1674 v pondělí po sv. Matouši, t. j. 23. septembris. Odhad ostatku týchž dědin k statku suchdolskému náležících:

Předně v městys **Sukdole** do předešlého odhadu nepojatých tří pustých gruntův, na nichž seděli, totiž: **Jiřík Holík, Pavel Moravec a Jan Ryšánek**.

BOŘETICE (ves u Sukdola na Kutnohorsku): Matěj Bohunovský, Václav Novotný, Voršila Lometka. Pusté a nepřítomné: statek **Jirkovský**, chalupa **Duchkovská**.

MEZHOLEZY (tamže): pustolina: **Lorenz, Jakub Marek**.

SEDLOV (ves u Radboče na Kolínsku): vše pusté: Jakub Němec, Jakub Kroupa, Jiří Podolek.

BOHUNOVICE (ves na Kolínsku): tolíkéž pustá: Grunt, na němž seděl někdy Václav Bohunovský, který zanechal dvou synův a jedné dcery. Chalupa **Jiranovská**. V též vši dvůr dokonce pustej a rozbořenej, při kterémžto dvoře dědin ladem ležících vyměreno lánův $3\frac{1}{2}$ $20\frac{1}{2}$ provazce. Vohrada, kteráž předešle pro klisny potřebována byla a nyní dřívim zarostlá jest, drží 7 provazcův.

Na **VYSOKÉ** (ves u Suchdola na Kutnohorsku) bývali chalupníci tři.

K takovému pak statku Sukdolu mlejny, vlastně mlynářům náležející, jsou tyto: Bartoň Suchánek pod Bořeticí, Jan Bečam (jsa nyní pustej a na

dile shořalej), Matěj **Kohout**. Čtvrtý, panské mlejn pod vohradou, slove »Spáklnej«, kteréhož jen znamení se spatruje.

149 O 7. L. P. 1648 v sobotu po Božím Těle, to jest 13. dne junii. Odhad d. a d. někdy Václava ze **Vchynic** a z **Tetova**, kterýchž nyní vysoce urozený František Matyáš Karel z **Sternberka** a na **Bechyňi**, Horažďovicích, Zelené Hoře, Libochovicích, Budyni a Krupce. JMC. rada, skutečný komorník a nejvyšší sudi zemský v království Českém, titulem porunickým nad syny a sirotky po někdy Janovi Rudolfovi z **Sternberka**, též také po někdy Heleně Eustachii z **Sternberka**, rozené **Křinecké** z **Ronova**, manželích pozůstalých, v držení a užívání pozůstavá:

MALOTICE (ves u Kouřimě): grunt Vita **Čmuchała** (nyní Karel), grunt Václava **Zemana** - Jakub **Novák**, grunt Matěje **Křena** - Jakub **Chalupník**, chalupa Macha **Zišky** - Martin **Misnej**, chalupa Jana **Lejdy** - Bartoň **Hokynář**. Grunty pusté: Petr, Jan **Holub**, Jan Janek, Martin **Krejčí**, Rehoř **Kuspes**, Bartoň **Bartůněk**, Jan **Mokrej**, Jan **David**, Vondřej **Rozstupec**.

DOBRAVČANY (**DOUBRAVČANY**, ves u Zásmuk na Kouřimsku, fara Malotice): grunt Jana **Duchky** - Vávra **Kolář**, grunt Vávry **Duchky** - Marek, grunt Martina **Petery** - Jiří **Holub**, grunt **Šimka** - Pavel **Holub**, grunt Jana **Nováka** - syn jeho Jan **Novák**, grunt Jana **Vykoukala** - zase Jan **Vykoukal**, grunt Jakuba **Holuba** - Martin **Holub**, grunt Jíry **Pavelky**, Václav **Tichej** (kterej se nyní stavěti počiná), Vita **Sandy** pustotina.

LHOTKA (**LHOTKY**, ves u Malotic na Kouřimsku): na chalupě Jíry Myslivec Matěj **Kolomazník**. Pusté grunty: Kříž **Rezač**, Šimon **Grunтовský**, Matěj **Machan**, Šimek **Zhor**.

149 P 16. L. P. 1648 v pondělí po Rozeslání sv. apoštolův, t. j. 20. dne měsice července. Odhad d. a d. Jana Viktorina hraběte z **Valdštejna**:

Rychta soběhradská:

SOBĚHRDY (ves na Benešovsku, fara Poříčí): Jan **Poplužník**, Kateřina **Dvojínská**, Václav **Sládek**, Václav **Tomouček**, Štěpán **Balata**, Jan **Novotněj**, Adam **Bohatěj**, Petr **Zižoulek**, Václav **Baloun**, Pavel **Komínek**.

PETROUPIN (ves na Benešovsku, fara Okrouhlice): Jan **Čeřen**, Kateřina **Hatilka**.

Rychta žižianská:

ŽIŇANY (ves tamže): Jan **Šašek**, Anna **Štircová**, Jíra **Zdrábek**, Matouš **Pekař**, Jíra **Kubíků**, Václav **Zajímač**, Matouš **Topolovský**, Václav **Čuba**, Šimon **Jirojčka**.

Rychta mračská:

MRAČ (ves tamže): Jíra **Topolovský**, Mikuláš **Holej**, Martin **Třeboňský**, Jan **Koza**, Martin **Hrubej**, Václav **Sula**, Jan **Holíků**, Vít **Štefánů**, Jan **Svatoš**, Jan **Kolman**, Matěj **Černohorský**, Jan **Novák**, Jan **Janečků**, Jakub **Mejtnej**, Jan **Zindulka**, Václav **Holbraut**, Matěj **Klof**, Jan **Kloud**, Jan **Knofliček**, Jan **Holík** z chalupy **Kršovský**.

Rychta poříčská:

PORÍČ (nad Sázavou, farní ves na Benešovsku): Jan **Kapka**, Václav **Černohorský**, Jan **Nechvátal**, Vít **Rezáč**, Václav **Klouček**, Vondřej **Přikrývač**, Martin **Kuběnka**, Adam **Kubíků**, Václav **Podubský**, Havel **Beneš**, Jiřík **Cáp**, Václav **Venus**, Jan **Štěpánů**, Vít **Kryštofů**, Havel **Zoul** (Zaul?), Václav **Palásek**, Jan **Robě**, Jakub **Bučenský** z **Městečka**.

VĚTROV (viska na Benešovsku, fara Poříčí): Adam **Páša**, Václav **Piša**, Trojan **Malej**, Havel **Hureckej**.

Rychta čerčanská:

ČERČANY (ves na Benešovsku, fara Poříčí n. Sáz.): Nikodym **Kovář**, Martin **Frmfálek**, Jan **Tlamicha**, Matěj **Doležal**, Jan **Cákal**, Adam **Kovář**, Jan **Všesvacký**, Jíra **Pazdera**, Jan **Moravec**, Václav **Šmid**, Jan **Gut**, Václav **Hruběš**.

ZDERADINY: Jan **Kačírek**.

Rychta lštěnská:

LŠTĚNÍ (ves na Benešovsku r. 1648 městečko, fara Poříčí n. Sáz.):

Václav Černej, Jan Kudláček, Jakub Coubal, Svatoš Kardů, Martin Hubinský (ten jest poddanej pana Lhotáka ze Lhoty a na Vysoké Lhotě u Lštění), však kdyby se z gruntu dal, jest pan hrabě z Valdštejna povinen jiného člověka s ženou tam na jeho místo dátí), Vávra Kardů, Mikuláš Mikšů, Jakub Musil, Jira Coukal (-bal?), Václav Přeučil, Kliment Rezník, Vít Barouchovský, Jan Novák, Mikuláš Řežba (přívoz), Jan Šedivek (-ák?), Tomáš Baršů, Jira Krejčí na Dubsku, Kliment Rezník (chalupník), Jira Mlynář (na mlejně »Spáleným«).

JAVORNÍK (osada tamže): Vít Brojša, Matěj Staněk, Vít Zikšů, Mikuláš Staněk.

Rychnatkochanská :

KOCHANOV (osada u Petroupína na Benešovsku, fara Okrouhlice): Václav Štícha, Václav Vacek, Václav Holík, Matouš Brzek.

DLOUHÉ POLE (ves u Benešova): Stanislav Staněk, Zikmund Zika, Adam Kovářův, Jan Kovář.

MYSLIC (ves tamže): Alžběta Škvorová, Václav Novotnej.

BOHUŠICE (ves tamže): Jakub Paták.

LHOTA KAČKOVA (KACOVA, u Benešova, fara Kozmice): Martin Zachů, Adam Antoš.

POCHOV (PCHOV, PHOV, (ves u Benešova, fara Vranov): Jíra Sliwoň, Jakub Hrubec, Martin Řeba.

MEZIHOŘÍ (ves u Soběhrad, tamže): Jíra Potůček, Jan Picek, Václav Kočí, Matěj Klouz, Jakub Slapáček, Václav Coukal (-bal?), Jan Zajímač.

Z technických důvodů není možno pokračovati v otiskování zápisů odhadů i z dalších tří desek čís. 150—152 z let 1650—1654, jak jsme zamýšleli původně. Po třicetileté válce vzrostl počet těchto soudních výkonů takovou měrou, že by soupis poddaných exekvovaných statků velice přesáhl vyměřený rozsah článku, který nechce a nemůže látku plně vyčerpati. Úkolem tohoto článku jest, aby se zemské desky studovaly také s jiného hlediska, než bylo dosud obvyklé (srovnej ČRS I. str. 76, 79), totiž názorně na příkladu významného období osvětliti je jako důležitý a cenný pramen také pro rodopis rodin městských a selských. Vypuštěním estimačních zápisů z let poválečných nabývá článek ucelenosť — zahrnuje celé období třicetileté války od ukončení stavovského povstání*) až do míru vestfálského.

Celkem byly excerptovány tyto trhové kvaterny větších desk zemských: višňový 1620 (číslo 140), žlutý nový 1622 (141), měděný 1624 (142), zlatý druhý 1628 (143), zlatý třetí 1630 (144), zelený 1635 (145), tělný třetí 1640 (147), citronový 1643 (148) a citronový druhý 1645 (149). Vynecháváme: pomerančový 1650 (150), stříbrný třetí 1651—52 (151) a broskvový 1652—1664 (152). Ve všech těchto kvaternech jsou odhady zapisovány mezi zápisy trhových vkladů, odevzdání statků, kšaftů, poručenství, svatebních smluv, věn, hlášení se k dědictví, majestátů, konsensů královských k trhům atd. Po rozdělení kvaternů podle obsahu pokračují zápis y taxací ve zvláštních kvaternech odhadů. Jsou to kvaterny desk větších: liový druhý až šestý 1655—94 (28—32), železný první až šestý 1694—1708 (33—38),

*) Po bělohorské bitvě Ferdinand II. 20. září 1623 nařídil, aby všechny vklady a zápis y deskové, učiněné za Bedřicha Falckého, byly z desk vymazány.

měděný druhý až šestý 1709—1715 (39—40, 155—157), ořechový první až šestý 1716—38 (158—163), slaměný první až šestý 1739 až 47 (164—165, 280—283), olověný první až šestý 1748—75 (284 až 289), bílý včeličkový 1776—94 (290—291, 379—380). Zmínili jsme se již, že také ingrossace dílčích cedulí jsou občanskému rodopiscí výdatným zdrojem poučení a materiálu. Jsou obsaženy v deskačkách památných, v kvaternech desk větších číslo 41—82, 166—204, 319—328 a 419—420, jichž zápisu, počínajíc rokem 1541, předčí namnoze svým stářím intabulace odhadů.

Odhady, jež jsme probírali a jež jsme zde minili probrati, týkají se těchto míst:

Altenbuch viz **Buky** staré, **Aupa** viz **Úpa**, **Auřim** viz **Uhřínov**, **Auschina** viz **Úžin**.

Babčice (147 O 21), **Barchovice** (150 K 17), **Bělá** (151 G 13), **Bělá Nová** a **Stará** (151 L 27—28), **Bělá pod Bezdězem** (150 I 20), **Benátky** (152 B 13), **Bernartice u Dolních Kralovic** (152 F 29), **Běštín** (142 H 3), **Blatná** (148 Q 12—14), **Bodenbach** viz **Podmokly**, **Bohoušovice** (149 K 8), **Bohušice** (149 Q 4), **Bochov** (149 Q 4), **Borek Dolní** (151 P 4), **Borek Horní** (152 A 26), **Borovsko** (151 F 23), **Boretice** (149 K 7), **Bösegründel** (151 N 5), **Boušice** (147 O 20), **Božkovice** (147 O 14), **Brandýs** (152 H 4), **Braškov** (151 P 5), **Braštice** (151 G 22, 24), **Braštický dvůr** (151 G 18), **Braštiny** (151 G 18), **Brná** (142 E 3), **Brocná** (152 D 17), **Broumovice** (152 C 8), **Brzotice** (152 F 29), **Březno** (152 B 11), **Břežetice** (152 F 28), **Budkov u Benešova** (147 O 21), **Bukovno u Mladé Boleslavě** (152 A 2), **Buky Staré**, něm. **Altenbuch** (147 L 7), **Bušovice** (140 L 11), **Bünauburg** viz **Bynov u Děčína**, **Bylany u Kutné Hory** (140 G 16), **Bylany u Chrudimě** (144 D 1), **Bynov**, něm. **Bünauburg** (151 L 22, 24), **Bystřice u Benešova** (147 O 4), **Byšice u Mělníka** (152 H 8, 20).

Cerhonice u Mirovic (150 F 10).

Čejtice u Dolních Kralovic (152 F 30), **Čerčany** (149 P 30), **Čermná u Sušice** (152 E 7), **Černutky Horní** (152 N 5), **Čížovka** (142 P 26), **Čížkrajice**, něm. **Sitzkreis** (150 B 4—5).

Děčín, něm. **Tetschen** (151 L 22), **Dobkovice**, něm. **Topkowitz** (151 M 13), **Dobřejov Horní** (143 H 20), **Dobříčkov u Benešova** (147 O 24), **Dobřice**, něm. **Dobschitz** (152 E 18), **Dohalice u Nechanic** (143 F 28, 144 G 14), **Dohaličky u Nechanic** (144 G 15), **Dolánky**, něm. **Dolanken bei Bilin** (143 L 13), **Doubravčany** (149 O 10), **Doubravice u České Skalice** (141 N 2), **Drachkov u Votic** (147 N 30, O 14), **Dražen u Manětína** (150 F 20), **Drouhaveč u Sušice** (152 C 21), **Drslavice u Klatov** (142 H 27), **Dubany u Chrudimě** (144 C 28), **Dvorce u Sedlice** (143 D 12), **Dvory Nové u Neustupova** (obec **Jiřetice u Votic**) (147 O 24), **Dvory Nové u Mladé Vožice** (152 A 26), **Dvůr Nový u Podhořan u Čásl.** (152 G 30).

Eulau viz **Jilové**.

Gartitz viz **Skorotice**, **Giessaus** viz **Tisovec**, **Gieshübel** viz **Kysibl**, **Glasern** viz **Klažary**, **Gleimen** viz **Hliněná**, **Grünborn** (152 D 30), **Grunt Dolní nad Labem**, něm. **Nieder-Grund an der Elbe**, **Grunt Horní**, něm. **Ober-Grund** a **Grunt Prostřední**, něm. **Mittel-Grund** (151 N 8).

Hliněná, něm. **Gleimen** (151 M 7), **Hluboká u Kdyně** (152 H 1, 3),

Holkov (152 D 4), **Horka u Lišan** u Žatce (150 D 30), **Hory u Neustupova** u Votic (152 C 12), **Hořany u Loun** (150 D 26, 151 G 21), **Hořepník** (142 D 6, 150 L 19), **Hrádek u Pacova** (150 L 19), **Hrádek Komorní** (149 P 16), **Hřivice** (150 D 13, 23, 151 G 22), **Hůrka u Rudoltic** u Votic (147 O 16), **Hynkovice**, něm. Hinkowitz (142 N 10).

Chlístov u Mladé Vožice (151 P 5), **Chlum**, něm. Kolmen bei Tetschen (152 N 2), **Choratice**, něm. Kartitz bei Bodenbach (151 M 11), **Chotčov** u Sušice (152 C 22), **Chrochvice**, něm. Krochwitz bei Bodenbach (151 M 22), **Chřepice**, něm. Kühberg (142 N 10), **Chudlaz u Benešova** (147 N 23).

Javor u Klatov (142 N 9), **Javorník** u Benešova (149 A 3), **Jedlová**, něm. Tanndorf bei Rokitnitz im Adlergebirge (152 B 15), **Jesenice Velká** (141 N 3), **Ještětice u Rychnova nad Kněžnou** (152 B 12), **Ježviny u Benešova** (147 N 21), **Jílové**, něm Eulau (151 L 22), **Jimlín** (150 D 16), **Jinošice** (147 O 24), **Jirovice** (147 O 20), **Jířín u Votic** (147 O 27).

Kalmswiese (151 N 6), **Kartitz** viz Choratice, **Klažary**, něm. Glasern (150 B 5), **Klenová u Klatov** (142 N 8), **Kochánov u Benešova** (149 Q 3), **Kokořov u Plzně** (151 D 28, E 1), **Kolešovice**, něm Koleschowitz (152 A 10), **Kolmen** viz Chlum, **Konopiště u Benešova** (152 A 10), **Kopidlno** (142 I 8), **Kostelec nad Orlicí** (142 Y 9), **Kout na Šumavě** (152 H 2), **Krochwitz** viz Chrochvice, **Krsov u Votic** (147 O 27), **Křemyz**, něm. Kremusch (143 L 10), **Kunštát**, něm. Kronstadt (152 B 17), **Kühberg** viz Chřepice, **Kvasetice u Německého Brodu** (151 O 4), **Kvasiny** (152 B 1), **Kváskovice u Strakonic** (143 L 15), **Květinov u Německého Brodu** (151 O 3), **Kyje u Prahy** (150 F 2, 4), **Kysibl u Bochova**, něm. Giesshübel bei Buchau (152 A 1).

Lány u Chrudimě (144 D 1), **Lány u Mirovic** (150 B 16), **Lažany u Blatné** (143 J 10), **Lažany u Mladé Vožice** (152 B 29), **Ledee** (151 G 14), **Lešinov u Sušice** (152 E 8), **Lhota Dlouhá u Neveklova** (147 O 11), **Lhota Kácova** (149 Q 4), **Lhota Mokrá u Benešova** (147 O 19), **Lhotka u Votic** (147 P 1), **Lhotky u Kouřimě** (149 O 11), **Libochovany** (151 G 13), **Lipenec**, něm. Lipenz bei Postelberg (150 E 3), **Lipno**, něm. Gross Lippen (150 D 27), **Lišno** (147 N 22, O 4), **Lišany**, něm. Lischau bei Saaz (150 D 28), **Lišťany u Loun** (151 G 26), **Litice** (152 F 1, 3), **Loučany** (142 N 9), **Loutkov** (150 L 19), **Lštění u Benešova** (149 Q 1), **Luh u Nepomuku** (142 N 13), **Lukavice u Rychnova nad Kněžnou** (152 D 9).

Mačkov (148 Q 15), **Malobratřice** (142 P 24), **Malotice** (149 O 8, 9), **Malovice u Mladé Vožice** (151 P 4), **Malšovice**, něm. Malschwitz bei Tetschen (151 M 18), **Měčín** (142 N 11), **Měcholupy u Říčan** (144 B 11), **Městečko u Benešova** (147 P 2), **Mezholezy u Kutné Hory** (149 K 7), **Mezihoří u Benešova** (149 Q 4), **Milčice u Blatné** (143 I 10), **Miličín u Mladé Vožice** (151 O 29, 152 B 25, 27, C 1), **Miroslav** (147 O 23), **Mirotice u Mirovic** (152 C 26, F 8), **Mitrovice** (143 D 12), **Mlékovice u Kotřímě** (150 N 15), **Mlýny u Benešova** (147 O 13), **Modřejovice** (145 G 16), **Mokrosuky** (152 E 3, 5), **Monín** (143 H 21), **Morašice u Heřmanova Městce** (144 C 28, 30), **Mrač** (149 P 16), **Myslič** (149 Q 4), **Mžany** (143 I 28, K 12).

Násilov (142 H 20), **Nejdek**, něm. Neudek (152 A 1), **Nekmíř** (151 D 27, E 2, G 13), **Němčice u Klatov** (142 N 9), **Němečky**, něm. Nemet-schken (143 N 13), **Nesměň** (150 N 16), **Nesměřice** (151 F 20, 152 F 25),

Nesvačily u Benešova (147 O 11), **Netluky** viz Pnětluky, **Neu-Biela** viz Běla Nová, **Neudek** viz Nejdek, **Neundorf** viz Ves Nová.

Ohníč, něm. Wohontsch (143 L 13), **Ohorn** viz Javorná, **Okrouhlice** u Německého Brodu (151 O 3), **Olbramovice** u Votic (147 O 30), **Oldřichov**, něm. Ullgersdorf (143 N 4), **Onšovice** u Vlašimě (151 F 20), **Opočno** u Loun (150 D 18), **Opřetice** (147 O 25), **Oříkov a Oříkovec** (142 H 22), **Osov** (142 H 2), **Osovec** (142 H 3), **Ostrovec Dolní a Horní** (150 B 13), **Ouběnice** u Votic (147 O 26).

Patokryje, něm. Patokrej (152 E 11, 13), **Pecínov** u Benešova (147 P 10), **Peruc** (142 I 22), **Petrohrad**, něm. Petersburg (152 A 1), **Petrouplim** (149 P 25), **Phov** (149 Q 4), **Pnětluky**, něm. Netluk (150 D 30), **Podhájí Dolní** (147 O 21), **Podhoří** u Benešova (149 P 19), **Podmokly**, něm. Bodenbach (151 G 13, 23, N 3), **Podolí Bílé** (152 D 21), **Podoliby** (152 F 15, 20), **Pole Dlouhé** (147 O 20), **Poříčí nad Sázavou** (149 P 28, Q 7), **Pošná** (152 E 27, 30), **Potštějn** (142 E 5, 6, I 9), **Pozov** (147 O 23), **Pra-poriště** (152 C 20), **Proseč** u Pošné (152 E 27, 30), **Frosetín**, něm. Prosečin (151 M 8), **Předboř** u Říčan (149 A 4), **Přepeče** u Sobotky (142 P 25), **Přestavlky** u Sedlce (143 H 19), **Příšov** (151 D 28, E 3, 17), **Přítoky** (140 G 16).

Radějov u Pacova (150 L 24), **Radikovy** u Sedlce (143 H 21), **Rado-milice** (143 L 15), **Radošovice** u Votic (145 O 17), **Rápotice Dolní** (143 D 15), **Rašovice** (152 D 10), **Reichberg** viz Skřitín, **Reksyně** (152 D 28), **Rohov** u Sedlce (143 D 12), **Rongstock** viz Roztoky, **Ronov** nad Doubravou (152 G 14, 16), **Rosendorf** bei Tetschen (151 N 3), **Rozhovice** (144 C 30), **Roztoky** něm. Rongstock (151 M 15), **Rudoltice** u Votic (145 O 17), **Rudov** (152 G 19), **Rýzmburk** (152 H 2, 3).

Samšín (147 R 5), **Sedlov** (149 H 8), **Semovice** (147 O 21), **Semtínek** u Votic (147 P 3), **Schönborn** viz Studenec Krásný, **Schönfeld** (143 H 2), **Schmiedeberg** viz Šmideberk, **Sitzkreis** viz Čížkrajice, **Skočice** u Přeštic (152 G 5), **Skorotice**, něm. Gartitz (151 M 11), **Skřipel** (144 E 11, 152 D 10), **Skřitín**, něm. Reichberg (151 M 15), **Skřivany** u Nového Bydžova (152 F 13, 14), **Skuhrov** nad Bělou (152 B 8), **Slavín** (152 C 11), **Snět** (143 D 14), **Soběhrdy** (149 P 25), **Solec** (142 P 27), **Solnice** (152 A 27, D 13), **Sopotnice** (142 L 9), **Stanětice** (152 D 8), **Starec** (152 D 7), **Stihňov** (152 F 15), **Strachovice** (145 G 18), **Stroupeč**, něm. Straupitz (147 M 21), **Stružnice**, něm. Straussnitz (143 A 17), **Střezimíř** u Sedlce (143 H 19), **Studenec u Jilemnice** (142 I 8), **Studenec Krásný** něm. Schönborn (150 M 24), **Suchdol** u Kutné Hory (149 H 3, K 6), **Suchomasty** (140 L 11), **Suleticē** (151 N 1), **Světy** (150 M 14, 152 E 22), **Svinná Malá** (152 D 14, 23), **Svinný** (152 B 3), **Svojšice** u Votic (152 C 10).

Šmídeberk, něm. Schmiedeberg (152 A 1).

Tatiná u Plzně (151 E 11), **Tetschen** viz Děčín, **Tisovec** u Rokytnice v Orlických Horách, něm. Giessaus (152 B 14), **Tloskov** (152 A 10), **Tomice** u Votic (147 O 27), **Topkowitz** viz Dobkovice, **Touchovice** (150 D 11), **Toušice** (150 D 13), **Toužetín** (152 A 10), **Tožice** (147 O 18), **Třebnice** u Sedlčan (143 H 21), **Třebsko** (145 G 16), **Třemošná** u Plzně (151 E 19), **Třetužel** (151 P 3), **Tvoršovice** (147 O 12).

Uhřínov, něm. Auřim (152 B 12, 27, D 26), **Ullgersdorf** viz Oldřichov, **Úpa**, něm. Aupa (141 N 4), **Úžín**, něm. Auschina (143 G 12).

Věcov (151 P 4), **Velichovky** (140 G 14), **Velhartice** (151 O 29, 152 C 16, 18), **Veselice u Nového Města nad Metují** (143 J 7), **Větrov u Beňešova** (149 P 29), **Vilémov** (150 O 4), **Vilsnice**, něm. Wilsdorf (151 M 21), **Vimperk**, něm. Winterberg (142 H 27), **Víska u Sedlice** (143 D 12), **Víska u Rychnova nad Kněžnou** (152 D 17), **Vlčkovice u Votic** (152 C 4), **Voděrady u Sedlice** (152 A 11), **Vraný** (150 O 4), **Vrbětin** (147 O 25), **Vrbkov** (152 B 25), **Vrchotice** (143 D 13), **Vršice** (150 K 14), **Vysoká u Příbramě** (145 G 15).

Wilsdorf viz Vilsnice, **Winterberg** viz Vimperk, **Wohontsch** viz Ohnič.

Záběhlice u Sedlice (143 D 13), **Záhořany u Votic** (147 O 14), **Záhoří Knížatovo** (152 A 24), **Záhoří Německé** (151 O 29, P 1), **Zahradnice** (147 P 1), **Záluží u Plzně** (151 E 25), **Záměl** (142 E 7), **Zbyslav u Čáslavě** (152 G 15, 18), **Zderadiny** (149 Q 1), **Zehuby** (152 G 15, 20), **Zlatník** (152 E 15), **Zlenice** (149 P 18).

Žernoseky, něm. Žernosek (151 G 13), **Žerotín** (150), **Žibkov** (152 B 30), **Žilov** (151 E 13), **Žíňany** (149 P 26).

PhDr Ladislav Hosák:

Příspěvek k rodopisu moravské šlechty z knih půhonů brněnských a olomouckých.

(*Ostatek.*)

Z VÁŽAN HAVÍŘ: 1536 Johanka z Vlašimě odkázala svůj dům v Olomouci Esterě z Vážan, dcéri neb. Jiříka, vdané za Václava Buchlovického z Domamyslic; synem neb. Jiříka byl Jindřich (PB 39, 15). — 1542 děti neb. Jiříka byly Jiřík a Kryštof, jejich sestry a jejich neb. bratr Jindřich, po němž zůstali sirotci (PB 39, 92). — 1545 vdova po Jindřichovi Eliška Kobiková z Opatova (PB 39, 116). — 1550 Regina (PB 39, 174). — 1550 Barbora, vdova po Vaňkovi, písář úsovském (PB 39, 178). — Estera, viz z Knínic; Anežka, viz z Syříně.

Z VEJPOVIC KOPINÍK: 1571 sirotci po Vavřincovi (PO 45, 156). — 1573 Vilém, syn neb. Vavřince (PO 45, 167).

Z VEJVZINGU VEJVZINGAR: 1578 sirotek po Erazimovi (PO 45, 242). — 1585 Jan, sirotek po Erazimovi (PO 45, 6).

Z VELENÉ PÁTEK: 1613 sirotci po Mikulášovi na svob. dvoře v Dobšicích (PB 40, 320). — 1615 Zikmund, syn neb. Mikuláše (PB 40, 354).

Z VELESLAVĚ: 1570 Kateřina z Veleslavě, jinak z Hlásnice, vdova po Vilémovi Mládencovi z Miličína (PO 45, 155).

Z VENDRYNÉ VENDRYNSKÝ: 1604 vdova Justina Hrobčická z Hrobčic a sirotci po Kašparovi na svob. domě v Hluku (PB 40, 231). — 1617 sirotci po Kašparovi; jedním z nich byla Anna Žofie (PB 40, 363).

Z VĚŽNEHO PÁNVIC: 1575 Kryštof, jeho syn Ota (PO 45, 203).

Z VĚZNÍK VĚZNÍK: 1550 Václav, jeho dcera Johanka (PB 39, 179). — 1586 bratři Jindřich a Adam (PB 40, 11). — 1596 vdova Eva Krestánka z Křestan a sirotci po Jindřichovi; jeho bratrem byl tehdy ještě žijící Adam (PB 40, 159 a 166). — 1599 Ludmila a Johanka, sirotci po Jindřichovi (PB 40, 193). — Johanka, viz z Hořic.

Z VÍCKOVA PRUSINOVSKÝ: 1548 Vilém, jeho manželka Marketa z Opatova (PB 39, 147; PO 48, 136). — 1555 Záviše, manželka Johanka z Háje (PB 39, 243); PO 48, 217). — Anna Kateřina, viz z Erdödu; Bohunka, viz z Prusinovic; Eliška, viz z Horky; Alina, viz z Pěrkova.

Z VIDBACHU PAVLOVSKÝ: 1521 Václav, jeho syni Jindřich, Hynek a Jan (PO 47, 27). — 1529 Jan, jeho manželka Marketa z Popůvěk (PO 47, 155). — 1535 Hynek a Jindřich, syni Elišky z Melic (PO 48, 4).

— 1581 bratři Filip a Fabian (PO 45, 276). — Anna, viz z Posadova.

Z VIŠNOVCE: 1539 Adam, syn Anny z Batouchovic (PB 39, 40).

Z VITINĚVSI KAMENICKÝ: 1545 Jindřich na svob. mlýně nad Podolím (PB 39, 123).

Z VÍTKOVIC TARLA: 1564 sirotek po Mikulášovi (PO 45, 86). — 1570 Jan, syn neb. Mikuláše (PO 45, 145).

Z VLACHOVIC VLACHOVSKÝ: 1523 bratři Jiřík a Petr (PO 47, 35). — 1523 Petr, jeho manželka Marketa z Myslibořic (PO 47, 25). — 1541 Petr, jeho manželka Kateřina Ořechovská z Honbic (PO 48, 52; PB 39, 54). — 1562 Jan a Petr, synové neb. Jiříka (PO 45, 74).

Z VLAŠIMĚ JANKOVSKÝ: 1542 vdova Eliška z Drahanovic a sirotci po neb. Janovi (PB 39, 69). — 1542 bratři Petr a Hynek; Petrův syn Jin-

dřich, Hynkův syn Fridrich (PB 39, 70). — 1542 nebožtíci bratři Jan, Petr, Mikuláš a Hynek (PB 39, 72). — 1544 Hynek, jeho manželka Dorota z Mstětic (PB 39, 111). — 1548 Jindřich, syn Petrův, a Fridrich, syn Hynkův (PB 39, 139). — 1548 sirotci po Janovi (PB 39, 146). — 1548 Estera, dcera neb. Hynka, byla zamluvena k sňatku Jiřímu Čeloudovovi z Pálovic (PB 39, 146). — 1555 Jindřich, jeho manželka Marketa z Mirova (PB 39, 238; PO 48, 212). — 1555 Jetřich, syn Janův (PB 39, 245). — 1578 sirotci po Albrechtovi; nejstarší z nich slul Adam (PB 40, 34). — 1588 sirotci po Vilémovi (PB 40, 34). — 1592 sirotci po Hynkovi (PB 40, 106). — 1596 sirotci po Vilémovi a jeho manželce Bohunce Bulové z Bořitova; Vilémovým bratrem byl Jiřík (PB 40, 162). — 1599 Kateřina, dcera neb. Viléma (PB 40, 186). — Johanka, viz z Vážan.

Z VLČIC STOŠ: 1593 vdova Mariana Břežanská z Břežan a sirotci po Janovi (PB 40, 113).

Z VLČNOVA: Kateřina, viz z Lomnice.

Z VODĚRAD: 1535 Jan a Hynek, sirotci po neb. Puchartovi (PB 39, 8; PO 48, 6).

Z VODĚRAD PLACHÝ: 1592 sirotci po Petrovi na purkrektech v Buchlovičích, Boršicích a Stražovicích (PB 39, 101). — 1634 sirotci po Prokopovi, jenž držel vinohrady v Žeravicih (PB 41, 213).

Z VODY DOBRÉ DOBROVODSKÝ: 1555 Mikuláš, syn Kateřiny z Osečan (PB 39, 237). — 1473 bratři vl. Mikuláš a neb. Jan; po Janovi zůstal sirotek Dorota a vdova Alžběta z Podoli (PO 45, 168). — 1584 Dorota, sirotek po Janovi, němá (PO 45, 310). — 1595 vdova Eliška Čížovská z Čížova a sirotek po Janovi na svob. dvore v Račeřovicích (PB 40, 147). — 1598 sirotek po Janovi a neb. Elišce Čížovské, kteří drželi dům v Třebíči (PB 40, 176). — 1615 Eva, sirotek po Janovi a jeho manželce Elišce Čížovské (PB 40, 349).

Z VOJENIC VOJENICKÝ: 1563 sirotci po Kryštofovi, synovi neb. Pavla; Kryštofův bratr Zikmund (PO 45, 80). — 1566 Jan, syn neb. Kryštofa, měl bratry a sestry (PO 45, 106). — 1567 Jan a Jetřich, sirotci po Kryštofovi (PO 45, 108). — 1579 sirotci po Jiříkovi, jenž držel purkrecht v Znojmě (PO 45, 256). — 1593 Kateřina a Johanka Vojenické, dcery Johanky Humpolecké z Rybenska (PB 40, 112). — Kateřina, viz ze Skydině.

Z VORECHOVIČEK VACHA: 1625 sirotek po Jindřichovi (PB 40, 389).

Z VOŠTIC LICHNOVSKÝ: 1637 vdova Anna Marie Ryttenberková a sirotci po Petru Jindřichovi (PB 41, 310).

Z VRANOVA VRANOVSKÝ: 1531 Ctibor, jeho manželka Kateřina z Doloplaz (PO 47, 174). — 1559 Mandalena, dcera Jana z Vranova (PO 45, 36 a 66). — Johanka, viz z Arklebic, z Petrovce a z Třebomyslic; Zuzana, viz z Rychnova.

Z VRBNA: Před 1542 Kryštof ze Zvole poručil Hlučín Hynkovi, Janovi, Albrechtovi a Štefanovi z Vrbna, z nichž 1542 byli Hynek a Albrecht nebožtíci (PB 39, 94). — 1546 Jan a Bartoloměj, syni neb. Mikuláše; Bernart a Hynek, bratři neb. Mikuláše a neb. Albrechta (PB 39, 126). — 1572 Eliška, dcera neb. Bartoloměje (PO 45, 161).

Z VRCHLABÍ: 1541 neb. Vilém (PB 39, 64). — 1543 sirotci po neb. Janovi Malhotském (PB 39, 98; PO 48, 84). — 1544 Ladislav, bratr neb. Jana Malhotského (PB 39, 109). — Marketa, viz z Krsovic.

Z VRCHLESU BEES: 1636 Estera z Roltmansdorfu, vdova, a sirotci po Adamovi (PB 41, 248).

Z VRCHOVIŠT VENCELÍK: 1547 Matěj a jeho syn Kryštof (PB 39, 142).

Z VSI NOVÉ HÁZLE: Anna, viz z Terešova.

Z VSI NOVÉ KROKVICAR: 1541 Volf a jeho syn Jan (PB 39, 56). — 1543 tiž (PB 39, 96). — Johanka, viz z Rushofu; Anežka, viz z Vydrí.

Z VSI NOVÉ VOJICKÝ: Kuna, viz z Longriniu.

Z VSI STARÉ STAROVESKÝ: 1629 vdova Mandalena Petřvaldská z Petřvaldu a sirotci po Adamovi (PB 41, 25). — 1637 Jan Ferdinand, syn neb. Adama (PB 41, 312).

Z VYDRÍ KONIAS: 1547 Jindřich a jeho syn Melichar (PB 39, 137; PO 48, 125). — 1549 Jindřich, jeho manželka Anežka z Nové Vsi (PB 39, 161). — 1555 Hynek a jeho syn Simeon (PB 39, 238). — 1571 bratří Adam, Jan a Wolf (PO 45, 171). — 1592 Simeon a jeho syn Václav (PB 40, 108; PO 46, 68). — 1635 děti neb. Václava na České Olešné, jehož sestrou byla Alina, provdaná Vostrovská (PB 41, 239). — Barbora, viz z Mirovic; Anna Marie, viz z Puklic.

Z WASSERHOFU FREYBERGAR: 1614 sirotci po Viktorinovi (PB 40, 341). — 1616 Leonora z Puchamu, vdova po Viktorinovi (PB 40, 357).

ZE ZAHRÁDKY ZAHRÁDECKÝ: 1512 bratří Diviš a Václav (PO 47, 84). — 1517 Diviš, švagr Václava z Žerotína, byl nemocen (PO 47, 6). — 1523 bratří vlastní Oldřich, Jindřich, Václav a Linhart (PO 47, 36). — 1534 Oldřich a jeho syn Jan (PO 47, 184). — 1546 bratří Jindřich a Linhart (PB 39, 125); velmi starí (PO 48, 111). — 1547 bratří Jiřík a Jan (PO 48, 129; PB 39, 141). — 1594 Anna ze Zástrizl, vdova a sirotek po Oldřichovi, jehož žijící bratři byli Jiřík a Karel (PB 40, 127). — 1609 neb. Anna Marie, dcera Karlova (PB 40, 260). — 1626 vdova Marketa z Kokor a sirotci po Jindřichovi (PB 40, 408). — 1638 Karel Bohobud, syn neb. Jindřicha (PB 41, 372). — Kateřina viz z Borotína a z Kobylího.

ZE ZÁMRSKU ZÁMRSKÝ: 1601 Zdeněk a neb. Anna, sourozenci vlastní (PB 40, 205).

ZE ZÁRUŠIC MINCZE: 1576 sirotek po Matyášovi (PO 45, 228).

ZE ZÁSTRÍZL: 1529 a 1530 Mikuláš, jeho manželka Bohunka z Koscelce (PO 47, 158 a 165). — 1530 bratří Procek a Jan (PO 47, 163). — 1531 Hynek Prakšický, jeho syn Adam (PO 47, 174). — 1548 Jiřík, jeho manželka Anna z Nevědomí (PB 39, 147). — 1552 Anežka z Ludanic, vdova po Mikulášovi (PB 39, 202; PO 48, 184). — 1552 Anna, (manželka Erazima z Bobolusk), Johanka, Kateřina a neb. Mikuláš byli děti Procka a jeho manželky Elišky z Kostelce (PB 39, 202). — 1552 a 1559 Mandalena a Alena, dcery neb. Pročka (PB 39, 221; PO 45, 37; 48, 216). — 1553 Jan Procek, sirotek po Heraltovi (PB 39, 224). — 1584 Václav, Jiřík Protivec, Bohuše a neb. Petr bratří vlastní Morkovští, syni neb. Jaroše; po Petrovi zůstali sirotci (PO 45, 308). — 1585 Alžběta Šternovna ze Štartenburka, vdova po Janu Prockovi na Haňovicích (PO 45, 316). — 1586 Kateřina, vdova po Jindřichovi (PB 40, 24). — 1588 Zikmund Jiří, sirotek po Jindřichovi (PB 40, 37). — 1591 Ludmila Chrostenská z Malovar, vdova po Jiřím Morkovském (PB 40, 81). — 1597 sirotci po Janovi st. Prakšickém (PB 40, 172). — 1598 sirotci po Václavovi Strážovském, z nichž jeden slul Petr (PB 40, 175). — 1604 Jan, syn Jana Morkovského (PB 40, 229). — 1629 sirotci po Adamu Jiřím na domě v Uherském Brodě; vdova po též Anna Bitovská ze Slavíkovic (PB 41, 23). — 1630 sirotek po Jarošovi Morkovském (PB 41, 49). — 1631 neb. Barbora Bílská z Kaříšova, dříve manželka Jiřího Zikmunda (PB 41, 146). — 1631 Bernard zůstává v zemi, předstíráje, že je katolík (PB 41, 146). — 1638 Jan Zikmund, syn neb. Adama Jiřího na domě v Uh. Brodě a svob. dvoře při též městě (PB 41, 373). — Alena, viz z Ludanic, z Olešničky, z Krajku; Anna, viz z Bobolusk, z Nyklštatu, z Gbelska; Dorota, viz z Kunštátu; Eliška, viz z Pálovic; Dorota, viz z Kunštátu; Johanka, viz z Ludanic a z Slavíkovic.

ZE ZAVÁDKY ZAVÁDSKY: 1615 vdova Anna Rostauscherka z Reythofu a sirotci po Janovi na domě při Mikulově (PB 40, 346). — 1615 sirotci po Janovi (PB 40, 353).

ZE ZBOROVIC ZAJÍČEK: 1542 Jan měl dva bratry a dvě sestry (PB 39, 83).

ZE ZDENÍNA DUBČANSKÝ: 1525 Jan, jeho manželka Salomena ze Lhoty (PO 47, 131). — 1552 Vilém a Jan, syn neb. Jana (PB 39, 207). — Johanka, viz z Mezilesic a z Roudné.

ZE ZDĚTÍNA ZOUBEK: 1584 Kunka z Korotína, vdova po Janu Bohuslavovi (PO 45, 308).

ZE ZHOŘE: Barbora, viz z Želetavy.

ZE ZVOLE ZVOLSKÝ: 1509 bratří vl. Jan a Bohuše (PO 47, 57). —

1531 a 1535 Kateřina z Marejže, vdova po Bohušovi (PO 47, 172; PB 39, 11). — 1536 Jan, doktor, Hynek, Petr a Jindřich, synové neb. Bohuše a Kateřiny z Marejže; z nich Jindřich byl mldího rozumu (PB 39, 14; PO 48, 13). — 1540 Hynek ztratil pečeť, na niž bylo napsáno: »Hynek mladší ze Zvole« 1546 (PB 40, 48). — Před 1542 držel Kryštof Hlučín (viz z Vrbna; PB 39, 94). — 1550 a 1555 Marketa, dcera neb. Petra (PB 39, 184; PO 48, 171 a 209). — 1554 Mandalena, sirotka po Petrovi (PB 39, 233). 1567 Barbora, sestra neb. Václava (PO 45, 112; 46, 8). — 1612 sirotci po Janu Bohuši na domě v Olomouci a na domě na předměstí olomouckém (PB 40, 312). — 1625 Jan, syn neb. Bohuše na Něm. Jesenici (PB 40, 390). — Judita, viz z Choltic; Marketa, viz z Náchoda.

Z ŽALKOVIC ŽALKOVSKÝ: 1611 sirotci po Václavovi a jeho neb. manželce Anně Tarnovské; Václavův bratr Jan (PB 40, 288). — 1625 Joachym, syn neb. Jindřicha na Skaličce a Pivině (PB 40, 392). — 1626 Václav, sirotka po Václavovi (PB 40, 407).

Z ŽELETAVY JEDOVNICKÝ: 1542 Jindřich a jeho sestra Kateřina (PB 39, 73). — 1542 vdova a sirotci po Jindřichovi (PB 39, 80). — 1542 Barbora ze Zhoře, vdova po Jindřichovi (PB 39, 92).

Z ŽELETIC RECHENPERK: 1535 Jiřík a jeho syn Prokop (PB 39, 6; PO 48, 4). — 1551 Marta z Železného, vdova po Janovi, jehož bratrem byl Petr (PB 39, 191; PO 48, 176). — 1553 a 1559 sirotci po Petrovi (PB 39, 217; PO 45, 37). — 1564 sirotka po Petrovi (PO 45, 88). — 1570 Jiřík, syn neb. Petra (PO 45, 144). — Kateřina, viz ze Sloupna.

Z ŽELEZNÉHO: Marta, viz z Želetic.

Z ŽERAVIC KUŽEL: 1512 Apolonie, dcera neb. Arnošta (PO 47, 86). — 1508 Kateřina, vdova po Arnoštovi (PO 47, 115).

Z ŽERNOVÉ ŽERNOVSKÝ: 1586 Jan, Viktorin a Jetřich a bratři jejich mladší (PB 40, 17). — Ludmila, viz z Doudleb.

Z ŽEROTIC PODHOLA: 1581 vdova Dorota Klochovna a sirotci po Jiříkovi (PO 45, 278). — Marketa, viz z Adlaru.

Z ŽEROTINA: 1517 Václav, švakr Diviše z Zahrádky (PO 47, 6). — 1522 Bernart, jeho manželka Marketa z Bačovic (PO 48, 24). — 1537 Vilém, manželka Jitka z Šternberka (PO 48, 24). — 1539 Bedřich a jeho sestra Johanka (PB 39, 38). — 1542 Vilém st., jeho manželka Jitka ze Šternberka (PB 39, 84). — 1544 sirotci po Zikmundovi (PB 39, 107). — 1546 vdova Ludmila v Valdeka a sirotci po Zikmundovi (PB 39, 129). — 1548 Petr, syn neb. Zikmunda (PB 39, 155). — V panské rody starožitně byli přijati 1555 Petr Zvolský, Karel Starojický, Jan Novojický, 1556 Jan Starojický a Fridrich Napajedelský a 1559 Petr a Jan na Šumperce a Bernart na Strážnici (PO 45, 1 a 34; 46, 1 a 6). — 1630 Jan Jetřich, emigrant (PB 41, 72). — 1631 Přemysl, jeho manželka Anna Marie Šliková, roz. hr. z Pasaunu a Lokte (PB 41, 132). — 1633 sirotek po Vilímu Friderichovi (PB 41, 204).

Z ŽLUNIC MYŠKA: Kateřina, viz z Reptu.

ThDr Václav Bartùněk:

Ukazatel příjmení v pyšelské matrice křtěných z let 1678-1720.

Adam, purkrabí panství mračského (2). — **Ludvík Alexius**, sekretář kraje kouřimského (156). — **Anna**, ručníkářka z fabriky (159). — **Katerina Arazimová** z Babic (172). — **Matěj Aubiesta**, vinař (62).

Jan Bareš, řezník z Nespek (10). — **Václav Bareš**, mistr polní lojovský (18). — **Michal Balšík**, krosnař (22). — **Václav Barochovský**, pyšelský rychtář (49). — **Pavel Barochovský**, správce pyšelský (8). — **Alžběta**, dc. Pavla Barochovského, písáře duchodního (1). — **Matěj Bárta**, farář poříčský (177). — **Jakub Bartonides**, soudce pyš. (112). — **Teresie Bartonidesová**, panská řeznice (112). — **Jan Frant. Bartušek**, obroční pyš. (78). — **Kateř. Bečvářova**, pradlena (44). — **Mikuláš Benešovský**, polní mistr pyš. (175). — **František Bernard** lokaj (2). — **Václav Beran**, mydlář (113). — **Bernard Bíba**, lokaj (32). — **Anna Bíbova**, hofmistryně pyšelská (7, 10). — **Gotfried Bor**, hejt. pyš. (31). — **Anna Boháčkova**, pradlá ze zámku (113). — **Karel Bohouš**, komorník hraběcí (141). — **Jiří Brož**, mistr polní z ovčína pyš. (16). — **Vojtěch Bromovský**, švec z Popovic (72). — **Martin Brúna**, švec (85). — **Martin Brúna**, kostelník pyš. (94). — **Václav Brych**, sládek lojovský (24). — **Jan Budkovský**, krejčí z Barochova (40). — **Jiří Bukvář**, hr. kočí (141). — **Matěj Bylyna**, mlynář (144).

P. Celestin, kaplan hr. z H. (80, 156). — **Maxl Convajnova**, felečářka pyšelská (108). — **Ondřej Cymer**, pekař (127, 150). — **Cyprian Cypríš** ze Strimelic (191).

Karel Čapek, mlynář z Kamenice (120). — **Václav Čech**, purkr. panství pyš. (139). — **Tomáš Čeledský**, zahradník hr. z H. (31). — **Jan Čermáček**, obroční (33). — **Tomáš Černý**, mistr polní z Petříkova (182). — **Hons Adam Česnek**, panský lokaj (20). — **Daniel Čížek**, mládek pyš. pivovaru (53). — **Jan Čížek**, pekař (75).

Matěj Danihel, sládek (127). — **Katerina Depresova**, uzdařka z Pyšel (93). — **Jakub Devin**, kupec (152). — **Jiří Doležal**, myslivec (129). — **Katerina Doležalova**, polesná zaječická (133). — **Šimon Duchek**, purkrabí myšlinský a duchodní panství Komor. Hrádku (94). — **Tomáš Dubenka**, farář z Mnichovic (129). — **Anna Dudl**, komornice ze zámku (130). — **Jiří Dvořák**, rychtář řehenický (93). — **Martin Dvořák**, zahradník pyš. (122). — **Vojtěch Dvořák** z podružství u p. Kalfaře (169). — **Matěj Dyškánek**, flusář (148). — **Daniel**, podstarší sládek pyš. (47). — **Matěj Dlabal**, rychtář (89). — **Lidmila Doubkova**, hejtinka pyš. (48). — **Jan Doubek**, hejt. pyš. (49). — **Václav Drastil**, mlynář mo-

křanský (53). — Šimon **Drastil**, sládek z Lojovic (41). — Jakub **Dvořák**, trubač (58). — Jakub **Dvořák**, Folkner z Pyšel (76).

Mikuláš **Haspach**, sládek pyš. (8). — Filip **Hedler**, paeceptor hrab. (49). — Matěj **Hatman**, pacholek z pyš. ovčina (18). — Anna z **Hofmanfeldu**, konopišťská hejtmana (4). — Jakub Leopold hr. z **Hollweilu** (píše se: z Hollewilu, Hollweilu, Helweilu; 4.) — Jakub syn Františka z **Hollewilu** a Kateriny (40). — Jan **Hrubeš**, kovář pětihostský (6). — Matěj **Hrdlička**, řezník z Pyš. (30). — Jan **Hrdlička**, kuchař (16). — Řehoř **Hruška**, sklenář (50). — Jan **Hruška**, rychtář (53). — Řehoř **Hruška**, sklenář a šenkýř z Pětihost (55). — Martin **Husák**, mistr polní z Pětihost (73). — Jakub **Chlístovský** z Chlistova (40).

Jakub, zámecký bednář (9). — Jiří **Janoušek**, primátor mnichovický (97). — František **Javůrek**, purkrabi lišeňský (174). — Vojtěch **Janda**, ovčák zaječický (173). — Jan **Jelinek**, cihlář (157). — Jiří **Jelinek**, kolář (155). — Jiří **Jedlička**, bednář (51). — Mandička **Jedličková**, pradlí (51). — Mikuláš **Jenšovský**, mistr polní pyš. (73). — Frant. **Jesenský**, inspektor křivsoudovský (103). — Mikuláš **Jeřábek**, bažantník a myslivec (5, 44). — Jan **Jeřábek**, hrabecí kuchař (185). — **Jiráček** ze Senohrad (3). — **Hons** Jiří, komorník (5). — **Jiří** provazník pyš. (10). — Jan **Jiří**, zámeč. písar p. hejtmana (46). — Mařenka **Jiranková**, pokojská (Stubenmenš), (157). — Hons **Jirk**, zámecký kuchař (123). — Justina **Jirsová**, zámeč. pradlí (132). — Pavel **Ježek**, mlynář dolský (56).

Dorota **Karasová**, mračská důchodní (31). — **Katerina**, mlynářka ze Čtyrkol (3). — **Katerina**, mýtná z Poříče (2). — Jan **Kadlec**, rychtář (89). — Daniel **Kalfař**, rychtář (157). — Jan **Kalfař**, panský kovář (101). — Anna **Kalcová**, pradlí ze zámku (124). — Matěj **Kalina**, mlynář v Dolech (172). — Lidmila **Kalinová**, sloužící u p. hr. z H. (87). — Tomáš **Kapr**, mistr polní a pacholek ovčácký zaječický (119, 130). — Jakub **Kaňka**, mlynář městecký (77). — Jan **Kalina**, kovář pyš. (11). — Jan **Keffer**, kožišník (154). — Krostian **Khykl**, řezník (43). — **Klára**, klíčnice (5). — Václav **Klammer**, lokaj (87). — (Jinde má udáváno také jako zaměstnání: hudebník p. hraběte.) — Jakub **Kleňha**, provazník (115). — Terezie **Klocová**, felčarka pyš. (182). — Michal **Klop**, hejt. pyš. statku (147). — Jakub **Klosperkl**, rychtář českobrodský (15, 66). — Jakub **Kocian**, krajský posel (171). — Jan **Kolman**, mistr počni z Levína (128). — Josef **Komárek**, písar p. sekretáře (158). — Václav **Kopřiva**, sládek pyš. (66). — Jakub **Kouba**, mlynář městecký (78). — František **Kozel**, mýtný z Poříče. — Anna **Kozelská**, mýtná poříčská (40). — Julliana **Krausová**, pokojská (Stubenmenš), (145, 160). — Kateř. **Králová**, šafářka z Nespek (41). — Teresie **Krautelinová**, komorná z Lichtenšteina (111). — Jan **Krátký**, krmič (64). — Matěj **Krátký**, švec (133). — Martin **Kremlička**, šafář z Nového Dvora (146, 157). — Frant. Ludvík **Kronský**, hejtman pyš. (101). — Štěpán Frant. **Krška**-Českotřebovský, kanctor a varhaník pyš. (41). — Albrecht **Kryner**, správce lojovský (129). — Jiří **Kročpa**, sládek pyš. (122). — Jan **Kuen**, Aufforter (87). — Kateř. **Kubíčková**, šafářka ze Zlenic (80). — Matěj **Kubát**, hlásný pyš. (173). — Josef **Kučera**, zedník (162). — Ondřej **Kulhánek**, šafář (125). — Jan **Kunc**, páže hr. (53). — Ivan **Kuniátko**, měšťan a spoluradní kníž. ditrich-

steinského města Libochovic nad Ohří (168). — Jiří Kurz ze Soběhrd (28). —

Daniel Laňha, písář sekretáře (56). — Vojtěch Lanha, krajský kancelista (176). — Václav Landa, myslivec (136). — Daniel Leibtm̄on, kočí p. hr. z H. (85). — Jakub Lemajer, pán na Lojovicích (18). — Karel Lhoták, nespecký poštjmistr (4). — Ferdinand Lhoták ze Lhoty, poštjmistr nespecký (23). — Barbora Libánská, kuchařka ml. p. hraběte (52). — Fridrich Lichtenberk, praeeceptor (46). — Marie Anna Lichtensteinova (101). — Jakub Linhart, slouha (131). — Jiří Lipa, pyš. zedník (10). — Václav Litoborský z Malešova (129). — Jan Ernest Loch, felčar (120). — Jiří Louda, krajský posel (48).

Marie, klíčnice v zámku pyš. (28). — Marie Makrínová z Tyrol (65). — Vít Marek, farář poříčský (121). — Lidmila Martínkova, sloužící u p. obročního (169). — Lidmila Malšová, správcová popovská (49). — Pavel Medulin, právní posel (136). — Václav Mertz, komorník hraběcí (136). — Bohuslav Mlážovský, sládek pyš. (75). — Anna Marie hr. z Mondersberka (121). — Magd. Mochtová, komorná (54). — Marketa Monová, klíčnice zámecká (87). — Václav Moravec Strakovský, stavitel (101).

Františka Náměstska, komorná zámecká (133). — Jakub Nešuta, kočí hraběcí (31). — Jan Nesměrák, psovod »z Jakrhausu« (60). — Tomáš Nesměrák, Laufer, (posel hraběcí) (126). — Jan Neupaur, zedník (162). — Eva Nikodýmová, mračská purkrabka (8). — Alžběta Nováková z Benešova (97).

Ferdinand Pátek, krajský sekretář (38). — Václav Pátek, sekretář hraběcí (35). — Jan Paducha, Laufer (123, 153). — Frant. Partus, pyš. purkrabí (77, 85). — Martin Petřýdes, ručníkář (79, 84). — Jan Peš, Tafeldecker (65). — Pavel Pešek, mlynář (170). — Martin Petřýdes, řezník (31, 95). — Jan Petřýdes, kuchař (55). — Jan Petřýdes, ručníkář — Václav Petřílka, kuchař (77). — Petr Pivoňka, kočí (53). — Vít Pivoňka, mlynář z Prahy (130). — Jan Pilát, mlynář pod Mračí (49). — Václav Platil z Čakovic (38). — Dominik Plocek, mydlář (127, 161). — Frant. Plocek, krejčí (142). — Solentinus Podlaha (162). — Václav Podivín, pyš. obroční (186). — Jiří Pokorný, mlynář pětihostský (78, 92). — Jiří Pokorný, pekař (53). — Barbora Pokorná, manželka pyš. kantora (17). — Pavel Pospišil z Klenové (37). — Pavel Potulinský, pyš. purkrabí (133). — Vavřinec Požářský, nespecký rybář (57). — Matouš Prášek z Mokřan (15). — Matouš Prášek, šenkýř z Hřebčic (71). — Jan Prášek, mlynář (11). — Rosina Prandlova, apatykářka dvorská na Pyšelích (174). — Rosina Prantlova ze zámku (98). — Ferdinand Procházka, zedník (161). — Marie Procházkova, kuchařka p. sekretáře (161). — Kateř. Procházková, mlynářka ze Čtyrkol (88). — Krištof Preis, papírník (127). — Karel Frant. Přehořovský, pán na Konopišti (162). — Jakub Přibyl ze Stráncic (30). — Adam Přeslička, šenkýř babický (68). — Terezie Puchterova, komorná slečny z H. (77, 78, 84). — Jan Pronr, šenkýř kuklický (68). — Jiří Pyšelka, skoták panský (145).

Samuel Radbanovský, posel popravníčni (176). — Jan Radimský, cihlář (58). — Jan Ramovský, písář p. z Tresfeldu (165). — Václav Raušíček z Popovic (18). — Kateřina Rechenberkrova, obroční (59). — Jo-

sef **Reyna**, mokřanský porybný (175). — Dorota **Rokosová**, mračská důchodní (23). — Řehoř **Rosenkranc**, sládek z Pyšel (27). — Jan **Rotport**, šenkýr z Prahy od Trnků (50). — Martin **Rozmarýn**, zahradník (35). — Dominik **Rozünberg**, papírník (166). — Frant. **Rumpelař**, komponista hr. z Lichtenšteina (111). — Martin **Růžička**, hospodský na Křiváčku (12). — Vilím **Růžička**, uzdař a šenkýr (89). — Josef **Rach**, zedník (161). — Jiří **Řeháček** a Marie, handlovní lidé z Brna (168).

Jiří **Sadilek**, hejtman Hrádku Komorního (31). — Mariana **Sartoria**, zámecká klínice (75). — Josef **Saský**, hrnčíř pyš. (98, 178). — Václav **Saudry**, primas benešovský (55). — Ant. **Seydel**, komorník (87). — Josef **Seydel**, rentmistr z Malešova (144). — Daniel **Seydler** z Loun (139). — Regina **Seydlova**, purkrabka (127). — Jiří **Skočdopole**, polní mistr a ovčák pyš. (20, 41). — Tomáš **Skála**, kuchař hr. z H. (20). — Matěj **Sládek**, kovář z Pětihost (147). — Václav **Sladký**, pekař (90). — Marketa **Sochorova** z Vidně (Wien), klínice pyš. (50). — Šimon **Soukup**, šenkýr z Petříkova (146). — Karel Daniel **Soffky** z Hollweilu (101). — Kateř. **Staruškova** z Městečka (129). — Matyáš **Staymetz**, komorník p. z Lichtenšteina (130). — Dorota **Starostová**, pradlá ze zámku (148). — Jiří **Straka**, hejt. pyš. (34). — Václav **Stříbrovský**, slouha (113). — Jan **Střelský**, pánský řezník z Komor. Hrádku (88). — Frant. Augustin **Sperový**, stolmistr (53). — Jan **Studený**, kantor pyš. a manželka **Barborá** (73). — Pavel **Studnička**, šafář pyš. manž. **Zuzana** (85). — Jan **Svatоš**, šindelář (13). — Šimon **Svoboda**, obroční písář z Mrače (34), hejtman panství mračského (75). — Vojtěch **Svoboda**, krajčí a lokaj hraběcí (66). — Tomáš **Sýkora**, zahradník (90). —

Mikuláš **Šafer**, komorník hr. z H. (179). — Václav **Schulz**, písář z pyš. kanceláře (45). — Jiří **Schnoller**, mračský sládek (132). — Ondřej **Schön**, hejtman v Pyšelích (186). — Jakub **Šikl**, rychtář pyš. (2). — Matěj **Šíma** z Pecerad (81). — Anna **Šimkova** ze Senohrab (19). — Tomáš **Šlichtera**, ovčácký pacholek (61). — Anna Marie ze Šlonderperka (103). — Brigita ze Šlonderperka z Tyrol. (57). — Václav Ignác **Šop**, varhaník a kantor pyš. (48). — Jan **Špicar**, pyš. obroční (71). — Matěj **Šťastka**, zedník z Křiváčku (54). — Václav **Štěpnička**, polní mistr z Poříčí (104). — Jan **Švejnoha**, pyš. sládek (127).

Kateřina **Trambova**, pradlá ze zámku (150). — Magd. **Trambova**, rychtářka z Vavřetic (109). — Frant. **Tramba**, lojovský zahradník (170). — Gotfrid **Tomáš**, punčochář (145, 159). — Fridrich **Tomáš**, noční pyš. (181). — Jakub **Töppern**, hofmistr hr. z H. (114). — Ant. **Trmota**, lojovský zahradník (157). — Jan **Trnka**, ovčácký pacholek (91). — Jan **Trojan**, zaječ. rychtář (54). — Pavel **Trojan**, sládek (157). — Martin **Trpka**, hospodský (140). — Kateřina **Tumlová**, Folknerka (82). — Jan **Týc**, páže hr. (87). — Kateřina hrab. z **Tyrheimu** (114).

Gotfried **Ulrych**, flusař (171). — Pavel **Urban**, poštovský pacholek (51). — Jan **Urbánek**, kulhavý krajčí (61).

Václav, polní mistr z ovčína lojovského (12). — Řehoř **Veselý**, mlynář čtyrkolský (53). — Václav **Veverka**, podruh z Garbriel (186). — Pavel **Ventura**, hajduk hraběcí. — Martin **Vidal**, zahradník pyš. (78). — Václav **Vich**, pekař (126, 94). — Magdalena **Vichová**, papírnice (127). — Jiří **Viktora**, pinkas (11). — Václav **Vilikus**, sekretář (145). — Frant. **Vilím**,

komorník (8). — Barbora **Vinšova**, chůva panská (52), klíčnice zám. (147). — **Vít**, vinař z vinice (157). — Václav **Vokálek**, sekvestrátor pyš. (178). — Anton. **Volkner**, zahradník (143). — Pavel **Vysušil**, sládek (60).

Jan Karel hr. z **Waldštýna** (16). — František rytíř **Wecker**, obojích práv doktor a rada u apelací (49). — Jan **Wilant**, hejtman pyš. (61). — Alžběta **Windikerová**, komorná hrab. (142). — Kašpar **Wolf**, papírnícky tovaryš (137). — Maximiliána **Wuchnova**, dcera hejtmana pyš. (9).

Jan **Zabranský**, řezník z Nespeku (14). — Anna **Zacharova** ze Hvozdce (11). — Jan **Zelenka**, řezbář (55). — Daniel **Zelenka**, malíř (72, 108). — Pavel **Zelenka**, mlynář pětihostský (2). — Pavel **Zelenka**, starší kostelník (147). — Michal **Zikán**, syn kapitána (11). — Jindřich **Zikmund** z Friesen, hofmistr hrab. (93). — Pavel **Zuran**, mlynář čtyrkostelský (124). — Frant. **Zvára**, obroční (168). — **Zuzana**, hrnčířka z Poříče (19).

Jiří **Žák**, vinař pyšelský (20). — Jan **Žibřid** soused z Lomnice (131).

Poznámká:

Tento ukazatel jest doplňkem článku od téhož autora »Nejstarší matrika v Pyšelích z let 1678—1720« v Časopise RS XIII. 1941 str. 55—57. Číslíce v závorkách znamenají stránky v originále (v matrice v Pyšelích).

DROBNÉ ČLÁNKY.

Vlastimil Holejšovský:

Bozděchové a »Milánský erbovní ústav«.

O neblahé činnosti milánského erbovního ústavu, který od XVIII. století a zejména v první polovici XIX. století hromadně vyráběl »rodové znaky« a dodával je občanským rodinám, jež se chtěly honositi urozeným původem, psali jsme v našem časopisu již několikrát (na př. v roč. V. str. 33 až 35, VI. str. 66—67, XII., příl. 79). Ve III. roč. ČRS (str. 101—104) byla uveřejněna studie prof. Oty Manouška: »Předkové dramatického spisovatele Emanuela Bozděcha. K 90. výročí jeho narozenin«. Letos, kdy jsme vzpomínali 100. výročí narozenin záhadné postavy zakladatele moderního českého dramatu, není nemístno prozraditi, že také Bozděchové byli oklamáni reklamou milánské »továrny« na erby a spojovaly svůj původ se starým českým rodem Bozděchovských z Bozděchova. Svědčí o tom německý spis číslo IV-30199/16 v archivu hlavního města Prahy, nadepsaný »Předkové spisovatele Bozděcha«. Čteme v něm:

»Rodopisně-heraldický popis znaku starého šlechtického rodu
Bozděchova.

Bozděch z Bozděchova, prastarý vzácný a znamenitý rytířský český rod, proslulý již ve XIV. století, psal se podle svého starého rodového statku Bozděchové nebo Bozděchova, odkudž po staletí odvozoval i se svými potomky svoje české příjmení atd. — Mezi jinými je znám z tohoto šlechtického rodu v XV. století též Jan z Bozděchova, který na tomto statku ještě žil a proslavil se jako zasloužilý a výtečný český šlechtic, jak to píše a uvádí sám slavný a vzdělaný Paprocký ve svém »Diadochu« staré české význačné šlechty. Tento starý český statek Bozděchov jest dodnes ještě důležitým a zřetelným důkazem o tomto starém šlechtickém rodě, který bohužel mnoho utrpěl zlým válečným ničením a pustošením atd. Ve svém rodovém znaku měl toto znamení: Ve štítu na trojnásobném šedém skalisku jeví se červený hrad nebo tvrz v modrém a zlatém, svisle rozdeleném poli; na tomto hradě jsou vztyčeny dva červené praporce a mezi nimi je umístěna turecká standarta nebo koňský ohon se stříbrným půlměsícem (pozn.: bundžuk, bunčuk, tug) jako trofej, kterou se beze vši pochyby praotcové tohoto rodu z Bozděchova proslavili v turecké válce jako hrdinové atd. Na hlavním štítu jest rytířský helm se zlatým pamětním penízem na znamení rytířské udatnosti a odvahy. Na něm jest šlechtická koruna, na níž rovněž jest šedivý nebo zelený pahorek [s hradem], na kterém jsou zase dva praporce a turecký půlměsíc na znamení vítězství. Vedle dva sloňí choboty z černi a ze zlata a z červeni a ze stříbra na znamení síly a neohrožené myсли atd. a chrabré i zvláště vynikající ušlechtilé a statečné rekovnosti atd. Klenot a přikryvadla jsou z červeného sametu, zlatem a stříbrem vyšívaného, na označení rytířské skvělosti a nádhery tohoto starého vzácného rodu českých rytířů. Tato přikryvadla s klenoty sloužila

starým šlechtickým rytířům při bouři a nepohodě jakož i při kolbách a bitvách, aby jimi přikryli sebe i své helmy a tak se chránili, jakož i aby tak nebyli nikým rozlišováni a poznáváni a jejich rody ani zblízka ani zdálky rozeznány. — Heraldické vysvětlení barev a figur hořejšího rodového a rodinného znaku: Zlatá nebo žlutá barva znamená důstojenství a výsost, jakož i význačné čestné postavení a vysokou hodnost. Stříbrná nebo bílá barva značí spravedlnost a věrnost, jakož i hlubočetnou povahu atd. Modrá barva znamená svornost a zvláštní chápavost atd. Červená značí zmužilost a silu, jakož i ušlechtilou, vysokou a znamenitou slávu atd. Černá znamená šlechetný, vytrvalý a důstojný, státnicky pevný charakter atd.«

Toto mnohomluvné, heraldicky nemožné povídání jest zakončeno známým utřídujícím černým puncem: »Gehoben aus denen alten Schriften und Büchern der Wappenkunde von Bonacina in Milano etc.«

Výklad k fabrikátu milánských šarlatánů jest však nesprávný též s hlediska historicko-genealogického. Zakladatelem vsi Bozděchova u Kamenice nad Lipou na Pelhřimovsku byl nepochybně nějaký Bozděch; tamější zemaní však se nenazývali Bozděchové z Bozděchova, nýbrž Bozděchovští z Bozděchova (Boztěchovští z Boztěchova). Je to obdobný případ jako Adam-Adamov-Adamovský, Bezděk-Bezděkov-Bezděkovský, Hadr-Hadro-Hadrovsý atd. atd. Jméno Bozděch nevzniklo ze jména Bohdan, jak soudí Kotík (Naše příjmení, 12), nýbrž ze jména Božetěch, připomínaného již v XI. století a značícího původně muže, majícího útěchu v Bohu, podobně jako jméno Vojtěch bylo dáné dítěti, jež dospěvši mělo miti útěchu ve voji, t. j. být vojákem z povolání. Vysvitá to z názvu vsi Bozděchova i z jména tamních zemanů, kteří se piší střídavě Bozděchovský z Bozděchova i Boztěchovský z Boztěchova. (Boztiech = Božetěch, srovn. Emser, Regesta II. 1255.) Erbu mnicha byla rodina »z Bozděchova« u Kamenice nad Lipou, uváděná v letech 1397—1402 (srovnej Sedláček, Českomoravská heraldika, II. 68).

Roku 1545 připomíná se Jindřich z Bozděchova, jenž v úterý po sv. Mikuláši na místě svém i na místě svého mladšího bratra Jetřicha pohání Ondřeje Mezenského z Mezného, »aby mu kšaft, který má, nebožtíka Voldřicha staršího Mezenského z Mezného, strejce svého, který jest na Mnichu byl, kterýžto kšaft ve dsky zemské před shořením desk i s listem mocným královským vložen byl, zase ve dsky zemské vložil« (DZM 132 E 23). Jelikož Ondřej Mezenský půhonu nedbal, bylo dánno Jindřichovi z Bozděchova stanné právo. Tu týž Jindřich i na místě svého bratra Jetřicha poručil při Václavovi z Helfenburku. Roku 1547 v sobotu po sv. Vavřinci vyšel list zatýkací podle tohoto stanného práva na Ondřeje z Mezného, jenž poručil při Václavovi z Pecínovce. Poručníci spor nějaký čas protahovali, až konečně roku 1549 byl Ondřej donucen kšaft svého strýce Oldřicha, daný na Mnichu 8. XII. 1533, vložiti do desk (DZV 6 H 8). Praví se v něm: »Dvůr kmetcí v Boztěchově, na kterémž sedí Pešek, s platem i se vším jeho příslušenstvím, neuchoval-li by Pán Bůh pana Voldřicha mladšího z Mezného, strejce mého, tehdy ten dvůr kmetcí má hned dědicky připadnouti na pana Jana Boztěchovského z Boztěchova aneb na dědice jeho beze všech odporův.« Byli tudíž bratři Jindřich a Jetřich Bozděchovští patrně synové Jana Bozděchovského. Roku 1551 v sobotu po sv. Havle (DZV 10 D 18) Jetřich »Zboztěchovský« z Boztěchova přijav od bratra Jindřicha »Zbeztěchovského« za díl svůj otcovský, bratrský a dědický 200 kop grošů

pražských českých přiznal, že jest úplně a docela oddělen. Jindřich, ženatý s paní Ludmilou z Lukonos, věnoval své manželce na svých vsích Boztěchovu a Divčí Kopy 125 kop grošů pražských. — O Jindřichovi Boztěchovském z Boztěchova a o jeho manželce Ludmile Boztěchovské z Lukonos jest zmínka ještě roku 1554 (DZM 2 M 15), kdy je pohání Zdeněk Malovec z Malovic a na Kamenici, poručník nad sirotkem a statkem Janem z Malovic, synem po Magdalenen z Leskovce, manželce jeho Zdeňka, zůstalým, k svědomí proti Dorotě Vostrovčové z Leskovce a na Proseči.

Znakem lišila se od tohoto rodu rodina Boštěchovských z Boštěchova, připomínaná v letech 1572—1585 na Moravě (srovn. Pilnáček, 180, 404). Z ní pocházel pravděpodobně Jindřich Boztěchovský, který byl roku 1605 ve službách Karla ze Žerotína (Brandl, II, 408 a 449).

Poněvadž místa, ve kterých žili známí předkové Emanuela Bozděcha, jsou od Bozděchova odlehlá, jest souvislost jeho rodu — nehledě k jiným rozhodujícím okolnostem — s rodem Bozděchovských z Bozděchova téměř vylovena.

Vynořuje se však pravděpodobnější možnost přibuzenství s jiným vládyckým rodem, jehož ovšem šířitelé heraldických podvrhů v Miláně neznali, totiž s rodem Bozděchů z Kamenice. Tato rodina, připomínaná od XIII. do XVI. století, držela střídavě dvě sousední tvrze Horní a Dolní Kamenici u městyse Staňkova na Horšovotýnsku (Bischofsteinitz) a vyskytuje se v místech, blízkých potomním sídlům známých spisovatelových předků, takže tento vzájemný vztah by zasluhoval vážného probádání. (Srovnej Ottův Slovník Naučný, XIII., 850 b.)

Rodopisec Karel Polák, známý našim čtenářům z VII.—VIII. a XII. ročníku časopisu, zjistil nejstarší Bozděchy v Kokšíně, farnost Švihov na Klatovsku, kde se připomínají již roku 1563 (Jan Bozděch platil z lánu 48 grošů, z luk 44 groše atd., roku 1654 hospodařil tu Jan Bozděch na 30 str. polí, roku 1671 ujal selský dvůr, řečený od starodávna »Bozděchovský«, zase Jan Bozděch, po němž tu byl roku 1678 Matěj Maršílek, jemuž po usedlosti říkali rovněž Bozděch, kteréžto přízvisko potlačilo rodové jméno Maršálků úplně, takže Matějův nástupce Tomáš se nazývá roku 1714 již jen Bozděch). Později se vyskytují Bozděchové v Němcicích, fara Úboč na Novokdyňsku (1654 Jakub na 35 str., 1674 Jakub, 1713 Adam), v Osvarčíně u Staňkova na Horšovotýnsku (1654 Jan Bezděch na 26 str.), v Radonicích, fara Milaveč na Novokdyňsku (1654 Tomáš Bozděch, 1713 Štěpán Bezděch na 39 str.), v Kolovci na Novokdyňsku (20. I. 1663 se žení Matěj s Dorotou Hronovou ze Srbic, na čp. 12 se připomíná před rokem 1713 Adam, pak syn Vavřinec, na čp. 15 jsou od roku 1714: Matěj, jinak Valečka, na domě někdy Matouše Pavla; 1750 koupil Josef Kaše), ve Vosi u Kokšina (1671—1721 chalupník Vavřinec), v Úsilově na Novokdyňsku (1688—90 Krčmář Jan s manželkou Salomenou), a jinde.

Polák, ve shodě s klatovským rodopiscem Václavem Petráškem, má za to, že spisovatelovy předky dlužno hledati v Poleňce u Chudenic na Klatovsku, rodiště to spisovatele Josefa Franty Šumavského. Roku 1672 připomíná se jako kmotr Jan Bozděch, mlynář v Poleni. Zdá se, že tento Jan Bozděch je totožný s Janem Mlnářem z Poleňky, který dne 11. ledna 1686 svědecky vypovídá ve sporu mezholezské vrchnosti s chudenickou o les Zi-

leč (jindřichohradecký archiv, zn. VI W 3a). Jan Mlnář, starý 77 roků, dosvědčoval, že nebožtík jeho otec (asi Jakub) vozíval před 50 léty dříví z lesa Zalče na panskou pilu do Chudenic a že nebožtík pan Děpold Černín jeho otci dovolil, aby směl v dolejším dílu lesa Zalče dělati šindel a tamže jej vozil, tou cestou přes potok skrze grunty mezholezské a pole ousilovské beze vší překážky. Dále svědčil, že byl za nebožtíka p. Děpolda v Chudenicích správcem v letech 1638—55 a za něho že se tam v dolejším díle zpracovalo dříví na pile a toužet cestou se sváželo a že ještě před 13 léty byl tam hon na zajice beze vší překážky. Podobně svědčil dne 17. března 1687 (spisy v arch. min. vnitra v Praze C, 87, 5). Janovým synem byl pravděpodobně František Bozděch v Polečce, z jehož manželství s Annou vzešlo devět dětí: Kristian Josef, pokřtěný 11. XI. 1693, Marie 19. III. 1693, Jan 4. VII. 1699 (od 22. XI. 1729 ženatý s Annou, dcerou nebožtíka Petra Hrušky z Chudenic, později mlynář v Podvillovském mlýně, kde dne 6. IV. 1755 zemřel), František 5. XI. 1705, Eva, provdaná 22. XI. 1729 za Jana Hotovce z Chudenic, Václav 18. VII. 1714, František 10. IX. 1715, Antonín 24. VIII. 1719 a Bartoloměj roku 1721 (později mlynář v Polečce č. 12). Františkův syn Jan měl s Annou (narozenou asi roku 1701 a zmřelou 25. VII. 1755) několik dětí, z nichž se uvádějí: František, Anna, provdaná 8. XI. 1757 za Bartoloměje, syna Ondřeje Němcové ze Všepad, Jan Mikoláš, pokřtěný 8. XII. 1730, Ondřej, narozený roku 1737, Prokop 5. VII. 1740, Josef a Terezie 2. VI. 1743. Přes to, že narození Ondřejeovo není dosud přesně zjištěno, důležitý objev klatovských rodopisců významně opravuje mínění Manouškovo.

V citovaném článku Manoušek uvádí (ČRS III. 102), že rodina Bozděčků prý byla přes 300 let majitelkou starobylého mlýna čp. 14 u obce Vilova na bývalém panství chudenickém. Podle pozemkové knihy pro ves Vilov, založené roku 1711 a obnovené roku 1779 (folio 183), byl původně na mlýně čp. 14 ve Vilově mlynář Jarolím. K mlýnu patřily tři orné role ve výměře 7 str. výsevku (1 nad cestou, 2 pod cestou), louka pod 2 vozy sena, ležící podle panské louky, a zahrádka pod pilou u mlýna. Mlýn byl o jednom složení a byla při něm panská pila k řezání prken. Mlynář platil vrchnosti do důchodu ročně 12 zlatých úroku (6 zl. při sv. Jiří, 6 zl. při sv. Havle), odváděl pěkného žita 30 str., míchaného 5 str. Byl povinen rozrezati ročně nejméně jednu kopu špalků na fošny, prkna a latě za obyčejný plat jako jiní mlynáři. Dne 21. října 1712 vrchnostenský důchod, pováživ velkou nedbalost předešlého mlynáře Jarolíma, prodal vilovský mlýn, který byl již dosti zpustlý a chatrný, mlynáři Ondřeji Špirkovi (Špirkův mlýn, něm. Spirkenmühle, jest podnes u Frauenreithu u Tachova, něm. Tachau) k dědičnému a vlastnímu jmění, držení a užívání za 30 kop mšeňských neb 35 zl. r., při čemž se důchod zavázel poskytnouti mlynáři fúry na přivážení mlýnských potřeb a dáti robotníky na vyklizení struh i náklady na panskou pilu. Avšak již 6. července 1716 vilovský mlynář prodal svůj mlýn mlynáři z Liteňského mlýna (u Slatiny na Chudenicku) Wolfganguvi Svbodovi za 57 zl. r., z čehož zaplatil Špirkovi 42 zl. a vrchnosti zbytek 15 zl., jejž ji byl Špirk ještě dluhoval. Dne 30. dubna 1721 prodal Svboda podvilovský mlýn Petrovi Grösslovi, bývalému svobodníku, který se i s manželkou a svými budoucími dětmi poddal za 195 zl. r. chudenickému panství hraběte Františka Josefa Černína. Dne 6. dubna 1739 prodal

Grössl, či — jak se tehdy psal — Krössl, svůj mlýn Augustinovi Langovi a jeho manželce Markétě, někdejším poddaným panství koutského, za 380 zl. r. Lang hospodařil na Podválovském mlýně do 24. dubna 1748, kdy zakoupiv lepší bukovský mlýn na pozemcích statku slavíkovického prodal nedostačující Podválovský mlýn Janovi Bozděchovi za 310 zl. r., jež byly hned zcela a zúplna zaplaceny. Byli mu přikázáni mleči z Vílova, z Mlýnce, ze Zdeslavě, z Hrdoltic (kromě Jana Tomáška, Václava Brounska a šenkýře Valečka, kteří mleli ve mlýně úsilovském) a z polovice vesnice Černíkova od Václava Mikoláše až k Jilkovi. Jan Bozděch mlýn téměř od základů znova vystavěl, vypůjčiv si na stavbu od Jana Hotovce 160 zl. Zemřel roku 1755 aniž mohl — zchvácen těžkou nemocí — rozdělit pozůstalost svým dětem. Po krátkém čase následovala jej na věčnost manželka Anna a po roce nejstarší syn František. Poněvadž dva synové Prokop a Josef byli nedospělí a očekávali dědictví na domě v městě Švihově, ujal se mlýna (který byl v nebezpečí že zpustne nebo že dokonce přijde do cizích rukou) nejstarší bratr Ondřej Bozděch zřeknuv se podílu na domě ve Švihově.

O Ondřejovi, jenž byl pradědem spisovatele Emanuela, píše již Manoušek. Zde budiž jen podotknuto, že hospodařil až do 3. července 1789, kdy jsa sešlý věkem a pro ochromenou ruku k dalšímu hospodářství nezpůsobilý zadal Podválovský mlýn svému synovi Jiřimu a dne 17. ledna 1792 mu jej skutečně odevzdal. Při mlýně bylo tehdy 5 jiter 243 čtver. sáhy polí, 2 jitra 1022 čtv. sáhy luk a 147 čtv. sáhů zahrad. Jiří převzal mlýn za 500 zl., z nichž připadlo oběma jeho rodičům i bratřím Matějovi, vojnovi (nar. 1772), Bartoloměji (nar. 1774) a Václavovi (nar. 1779), jakož i Jiříkovi samému po 100 zl. r. Ostatní děti byly vybyty. Otec si zprvu vymínil až do své smrti volné hospodaření a vladařství a stravu pro celou rodinu u jednoho stolu. Po jeho smrti měl nový hospodář poskytovati své matce Rozálii výměnek a pokud se tak již nestalo za živobytí otcova, měl dátí svoje bratry vyučiti řemeslu, k němuž by projevili náklonnost. Na postupně listině jest podepsán jako svědek Vavřinec Bozděch, snad příbuzný Ondřejův, totožný — tušíš — s mistrem zednickým a od 12. II. 1776 majitelem usedlosti v Kolovči čp. 12, synem Daniela Bozděcha. Na jisté povídinství Ondřeje Bozděcha ukazuje jeho několikanásobné smluvní zabezpečování výměnku a jiných výhod. Po smlouvě z roku 1789 následuje nová z roku 1792, jejíž ustanovení se opakují v svatební smlouvě ze dne 11. dubna 1793, sjednané mezi Jiříkem Bozděchem a Rozálíí, dcerou po nebožtíkovi Lembertovi Vrbovi, někdejším primátorovi v Kolovči (nevěsta obdržela věnem 300 zl. r., jednu krávu a jednu jalovičku); potom dne 6. prosince 1795 se Ondřejovy výminky potvrzuji poznovu. Ondřej měl s Rozálíí tyto děti: Magdalenu, pokřtěnou 23. IX. 1759, zemřelou 28. IX. 1759; Annu, pokřtěnou 13. XII. 1760, provdanou 3. XI. 1778 za Vavřince, syna Augustina Langa ze mlýna v Bukové (od něhož Annin děd Jan koupil mlýn Podválovský); Jana, pokřtěného 14. II. 1763; Magdalenu 10. II. 1765 Jiřího 13. VII. 1769; Alžbětu 30. XI. 1770, zemřelou 11. X. 1788; Matěje 22. IV. 1772; Bartoloměje 13. IX. 1774; a Václava 20. IV. 1779. — Prokop, mlynář v Poleňce, jejž Manoušek považuje také za syna Ondřejova, byl tuším synem Ondřejova strýce, poleňského mlynáře Bartoloměje, narozeným 4. VII. 1770.

Díky účinné laskavosti a dobrotvé ochoťe vdp. P. Josefa Duchka, osobního děkana v Kolovči, dostalo se mi některých dat též o předcích právě zmíněné spisovatelovy babičky Rozálie Vrbové. Narodila se v Kolovči čp. 17 dne 7. října 1772 (matr. IV. 6). Oddána byla 20letá s mlynářem Jiřím Bozděchem z Vilova v Kolovči dne 14. května 1793 (V. 3). Byla dcerou Lambertu Tomáše Vrby, narozeného dne 18. září 1744 v Kolovči, připomínaného jako primátora v Kolovči roku 1789 a zemřelého 1792 (II. 229) a matky Doroty, dcery Matěje Homolky, sedláka z Těšovic (syna Václava a Kateřiny, narozeného 20. září 1721) a jeho manželky Kateřiny; Dorota se narodila 1. srpna 1748 (II. 265). Sňatek Lamberta s Dorotou se konal v Kolovči dne 6. listopadu 1769 (III. 348). Lambert Vrba byl synem Kryštofa, narozeného 13. října 1702, syna Jana Vrby ze Srbic a Doroty. Tento Kryštof Vrba jako purkmistr koupil r. 1743 usedlost »u Vrbů« čp. 17 v Kolovči za 500 zl. od Františka a Markety Brunerových z Kladrub. Byl dvakrát ženat. Dne 6. února 1729 byl oddán s Magdalénou, vdovou po nebo. Jiřím Benediktu ze Srbic. Ovdověv oženil se dne 20. listopadu 1731 s Annou, dcerou Matěje Kubáta ze Srbic a Anny, narozenou 16. června 1709.

Neméně vděčně zaznamenávám vydatnou podporu, již mi poskytl dř. P. Václav Kořínek, kaplan v Sedlčanech, vyhledáním matričních dat předků spisovatelovy matky Majdaleny, roz. Hostomské; její rod se připomíná v Sedlčanech již počátkem XVII. století. Narodila se 8. VII. 1802 jako dcera Antonína Hostomského, mistra obuvnického (nar. 7. VI. 1768, syna Václava, syna Matěje a Ludmily, a Roziny r. Husákové, nar. 28. II. 1734, dc. Jiřího a Anny, roz. Bartoňové, nar. 19. IV. 1773, dcery pekaře Václava (1778 koupil dům v Sedlčanech čp. 20) a Rozálie Anny, roz. Granerové (Kranerové). Antonín Martin Hostomský s Annou (vlastně Anastasijí) Bartoňovou byli oddáni 6. VI. 1797. Václav Hostomský s Rosinou Husákovou 22. XI. 1757. O jméně Hostomský jest nejisto, zda vzniklo podle místa Hostomic nebo Hostouně. Vyskytuje se totiž roku 1618 ve tvaru »Hostoumský« (Vít H., souzen v Sedlčanech), roku 1621 »Hostomský«. Klonil bych se k názoru, že Bozděchovi předkové z matčiny strany pocházelii z Hostovnice, osady u Vletic na Sedlčansku, jež se též nazývala Hostomice.

Pro úplnost uvádím, že ještě před příchodem spisovatelova otce Adama Bozděcha do Prahy (r. 1827) byl zde již jeden Bozděch usedlým měšťanem. Byl to Josef Bozděch, mistr pekařský v čp. 941 na Starém Městě Pražském (ve farnosti týnské). Narodil se roku 1787 v Kolovči, učil se od 4. I. 1802 do 1. II. 1804 u Lukáše Bozděcha. Byl ženat s Terezií, rozenou Pfeiferovou, narozenou roku 1791, zemřelou 12. VII. 1830 (u sv. Jiljí) na horkou zimnici. Druhá jeho manželka se jmenovala Kateřina, roz. Šimková. Narodila se roku 1806, zemřela 22. III. 1833 v 5 hod. ráno na ochromení plic (u sv. Jiljí). Třetí manželka Anna se narodila 1816. Josef Bozděch zaměstnával r. 1834 Josefa Brauna, narozeného 1809, mistra pekařského, jako tovaryše, Josefa Vorlíčka, nar. 1810, tovaryše, Josefa Zemance, nar. 1816, tovaryše, Marii Špirkovou, nar. 1814, Kateřinu Huňákovou, nar. 1814, a Kateřinu Přeučilovou, nar. 1809, služebně.

Není vyloučeno, že právě tento zbohatlý měšťan z rodu Bozděchova pojal touhu honositi se rytířským erbem a stal se zákazníkem milánského

erbovního ústavu, ač i u našeho dramatického spisovatele zdá se býti podobno pravdě, že svým vznešeným původem ždál si vyrovnat se šlechticům, s nimiž se stýkal.

Miloslav Vach:

Páni z Brandýsa.

Zakladateli rodu pánů z Brandýsa jsou Jindřich a Vintíř, synové Radoslava z Prostiboře. Tento Radoslav žil v první polovici XIII. stol. a první zpráva o něm je z r. 1233, kdy koupil od kláštera kladrubského ves Přítulnov¹⁾. Na jiném listě z r. 1235 užívá Radoslav přídomku z Prostiboře a je uveden se svým bratrem Bohušem mezi svědky²⁾. Dále se Radoslav s Bohušem připomínají na několika listinách kláštera kladrubského mezi svědky³⁾.

Jindřich a Vintíř se připomínají na Plzeňsku ještě r. 1253⁴⁾, a době po tomto roce přísluší jejich odchod do východních Čech, kde si založili hrad Brandýs. Dlouho však v Čechách nezůstali, neboť se již r. 1274 připomínají na Moravě, kde dostávají od olomouckého biskupa Bruna na trvalo v léno statky Moštěnice, Říkovice, Štolbach a půl vsi Unčic se vším příslušenstvím⁵⁾. S Jindřichem se dvakráté shledáváme v průvodu Václava II., a to po prvé r. 1286 na brněnském hradě a po druhé r. 1289 v Olomouci⁶⁾. Naposledy se Jindřich připomíná r. 1297 jako svědek na listě Vítka ze Švábenic⁷⁾. Jindřichův bratr Vintíř a jeho synové Gosvin a Frydúš jsou r. 1312 mezi nespokojenou panskou skupinou, vedenou Mikulášem Opavským⁸⁾.

O statky Jindřichovy a Vintířovy rozdělili se synové posledně jménovaného, Frydúš a Gosvin⁹⁾.

¹⁾ Regesta I č. 816. — Radoslav používá přídomku ze Svržna: Radoslav de Zvirnsa. Svržno leží severozápadně Domažlic. Sedláček, Hrady IX. 116.

²⁾ Regesta I č. 882. — Prostiboř, dnes ves, leží severně Domažlic a dříve to byl jen dvůr. Sedláček, Hrady IX. 183.

³⁾ Regesta I č. 968, 1190, 1224, 1263.

⁴⁾ M. Kolář, »Heraldika« I. 321.

⁵⁾ Regesta II č. 859. — Jindřich s Vintířem nedrželi celou ves Moštěnic, (všechny jmenované vsi jsou na Přerovsku), neboť bratří Vítka a Hartluba z Duban postupují r. 1294 klášteru na Velehradě části vsí Moštěnic a j. Lad. Hosák »Historický místopis země Moravskoslezské« IV. 357.

⁶⁾ Regesta II č. 1373, 1478.

⁷⁾ Reg. II č. 1769.

⁸⁾ CDM VI. 383., J. Šusta »České dějiny« II, 2, 166.

⁹⁾ CDM VII. 842. — Roku 1318 ujímá se Gosvin Moštěnic, Štolbachu v Říkovicích 30 lánů, 7 krčem, mlýnu o šesti složeních, 27 chalupníků a tří podsedků, Frydřiš nejpravděpodobněji v témže roce v Unčicích 8 lá-

Jindřichův syn Oldřich zůstal na Brandýse a neslavně se dvakrát vyznamenal. Po prvé v letech 1308-10 s Vitkem ze Švábenic, Ježkem ze Šildberka a jinými loupl na panství kláštera zbraslavského. Klášter, aby ušetřil své panství před pleněním, vykoupil se značnou částkou peněz; ale to nic nepomohlo a v loupení bylo pokračováno. Oldřich sám došel od kláštera 30 hřiven¹⁰⁾. Po druhé Oldřich spolupracoval na takovém díle jako po prvé. Mezi Peregrinem Pušem, měšťanem Pražským a Prockem z Potštýna vznikl spor, který přinesl smrt Prockovi. Syn zavražděného Mikuláš s naším Oldřichem a se svými sluhy zavraždili Peregrina Puše a byli proto zajati a vězněni na pražském hradě. Vznikla z toho drobná domácí válka, které učinil konec až sám král, Mikuláš s Oldřichem a se sluhy byli potrestáni r. 1312 a to jednak dalekými cesstami k hrobům světců, jednak peněžitými pokutami. Oldřich musel vykonati cestu až do Španěl k hrobu sv. Jakuba¹¹⁾. Poslední zmínka o Oldřichovi je z r. 1323, kdy je uveden jako svědek na listě Mikuláše z Potštýna.¹²⁾.

O potomcích Frydúše a Gosvína se nečiní zmínka a lze si domýšleti, že jich asi neměli.

Oldřichovi synové byli Smil a Mikuláš. Smil se připomíná nejprve v Čechách. Jeho manželkou byla sestra biskupa Jana ze Středy, což vysvítá z dopisu biskupa Jana, v němž se praví, že biskup ustanovil svého švagra hejtmanem hradu Hukvald a pověřil ho vedením úřadu generálního kapitána celé dieceše olomoucké. Švagr biskupův je uváděn pod jménem »Dirslava de...«, jenž je jmenován hejtmanem na královském hradě Hetkenwaldech¹³⁾. Zápis této listiny uchovaný v celoveckém rukopise, je třeba podrobit kritice.¹⁴⁾ a ¹⁵⁾ Ferd. Tadra ve svém vydání listin a rukopisu celoveckého a pražského pochyboval o švagru biskupa pod jménem jakéhosi Dirslava a připouštěl možnost, že jmenovaným švagrem je Smil z Brandýsa¹⁶⁾. Skutečně Smil byl švagrem biskupa Jana. Mluví pro toto tvrzení i jiný velmi důležitý důvod: Je to odchod Smila z Landšperka a přesídlení na Moravu, po zasednutí biskupa Jana na biskupský stolec v Olomouci. Se Smilem se shledáváme v Čechách jako purkrabím na hradu Landšperku, jenž byl střediskem panství, které biskup Jan ze Středy směnil s klášterem zbraslavským. Biskup rád přicházel na hrad Landšperk, kde o vánocích r. 1363 obnovil rychtáři v Žichlince starou výsadu na rychtu¹⁷⁾. Smil držel též Libchavu Německou a měl podací hlas i v Libchově České¹⁸⁾. Roku 1364 opouští asi Smil Čechy, neboť jeho švagr, biskup Jan, je zvolen biskupem v Olomouci. Smil se stává na Moravě hejtmanem na Hukvaldech a gene-

---

nů a ve Štěchovicích 2 lánů. Lechner, Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz I. 6.

¹⁰⁾ Prameny děj. českých IV. 166-67.

¹¹⁾ Reg. III. č. 70., Šusta »České dějiny II.« 2, 218-219.

¹²⁾ Reg. III. č. 863.

¹³⁾ Tadra »Archiv für österreichische Geschichte« 68. Band 38. č. 19.

¹⁴⁾ a ¹⁵⁾ Srovnej Jiří Felix »Hrad Hukvaldy«, str. 7, a »Die Olmützer Fürst-erzbischöfliche Herrschaft Hochwald«, 23.

¹⁶⁾ Tadra uvádí v poznámce CDM X. 123, kde právě jde o Smila.

¹⁷⁾ Sedláček, Hrady II. 101.

¹⁸⁾ Sedláček, Hrady II. 116.

rálním kapitánem celé dieceše olomoucké. Bezpečně o Smilovi víme r. 1371, kdy je s biskupem v Ketři¹⁹⁾. Dále se Smil připomíná r. 1372, 1373 a 1374²⁰⁾.

O Smilově bratru Mikulášovi máme písemnou zprávu až z r. 1379, kdy si jmenovaný s Maršíkem dává předvolati Markvarda v příčině Dětocha ze statku Choryně²¹⁾. Z povahy zápisu je patrnó, že Mikuláš za stával velmi důležité místo v řízení biskupství. V době, kdy Jan ze Středy byl biskupem litomyšlským (1353-1364), měl Mikuláš upsáno nebo spravoval městečko Jablonné n. Orl. Toto městečko tvořilo součást panství landšperského. Vysvítá to již z toho, že Mikulášův syn Jan, řečený Lysek, se psal na Moravě s přídomkem »z Jablowicz«, později »z Jabloncze«. Na Moravě se v této době Jablonec neuvádí, takže vyhovuje pouze Jablonec v Čechách, a to dnešní Jablonné n. Orl. — Po přesídlení biskupa Jana na Moravu opouští Čechy také Mikuláš a ujímá se úřadu jistě důležitého: řízení biskupství olomouckého. Roku 1396 Mikuláš z Čertovy Lhoty odjinud z Brandýsa dostává v léno Čertovu Lhotu, nynější Mariánské Hory u Mor. Ostravy a svou část ve vsi Dolní Hynčině u Zábřeha²²⁾. Je zcela možno, že Mikuláš držel část Dolní Hynčiny již dříve a že se mu r. 1396 jeji držení jenom prodlužuje. Podobný soud možno uplatnit i též u Čertovy Lhoty, kterou mohl držeti již před r. 1396, neboť v tomto roce sleduje jeho jméno přídomek z Čertovy Lhoty. Leta 1406 až 1409 jsou vyplňena sporem o manské zboží Zábřeh nad Odrou, jejž vedl Mikuláš a Hanuš ze Zábřeha s Volframem z Panovic a který skončil příznivě pro Volframa²³⁾. Mikuláš byl i několikrát přesedicím manského soudu²⁴⁾.

Smilovi potomci byli čtyři: Jindřich, Jetřich, Jan a Kačra a všichni žili v okolí Brandýsa na tvrzích²⁵⁾. Jindřich měl dva syny a to Jana a Mikuláše.

Mikulášovým synem byl Jan Lysek, o němž je zmínka r. 1406, kdy byl s biskupem Lackem v Choryni u Valašského Meziříčí a jenž v jeho přítomnosti dává Jindřichovi z Bystřice, purkrabímu na Šaumburku, půl vsi Choryně²⁶⁾. V této době neměl Jan ještě samostatného léna a je pravdě nejpodobnější, že buďto žil se svým otcem Mikulášem v Čertově Lhotě nebo zastával nějaký biskupský úřad, čemuž ostatně nasvědčuje jeho přítomnost s biskupem v Choryni. Jan z Brandýsa uvádí se téhož roku a to dne 5. května s přídomkem »z Jablowicz«. Ve jmenovaný den žádal biskupa Lacka, aby mu dal dva lány v Chrlicích²⁷⁾. Dne 7. listopadu 1408 dostává jako Jan z Jablonce lémem celou ves Opatovice u Vyškova s patronátním právem a se svobodným dvorem a čtyři podsedky v Chrlicích u Brna pro sebe a své dědice²⁸⁾. Několik dní před tím dostal Jan v léno dvůr v Želči a plat v Brñanech u Vyškova²⁹⁾. Na man-

¹⁹⁾ CDM X. 123.

²⁰⁾ CDM XV. 113, 132, Lechner II. 53.

²¹⁾ Lechner II. 78.

²²⁾ Týž I. 16.

²³⁾ Týž II. 232, 234, 237, 242, 245, 247, 249, 250, 254, 256, 257, 260.

²⁴⁾ Týž II. 236, 243, 246, 253.

²⁵⁾ Sedláček, Hrady II. 32, 116, 146.

²⁶⁾ Lechner I. 24.

²⁷⁾ Týž II. 231.

²⁸⁾ Týž I. 27.

²⁹⁾ Týž I. 26.

ském soudu, konaném 12. XII. 1408, měl Ježek, syn Nyslinův z Chrlic, spor s Janem Lysým³⁰). Ježek žádal, aby mu bylo odevzdáno jeho dědictví, držené Janem Lyskem. Manové podle Ježkova svědectví a listu rozhodli, aby Lysek dal toto zboží pravému dědici³¹). Jednalo se nepochybně o Chrlice, které Jan držel od r. 1408, ale kde se již r. 1413 poznou uvádí »seděním v Chrlicích«. Jako Jan z Jablonce dostává r. 1413 v léno opět celou ves Opatovice, kterou však již r. 1416 předal Zdeborovovi z Ježova³²).

V dalším líčení Lyskova života se shledáváme se sirotkem Bedřichem, který se má, podle nařízení biskupa, r. 1412 uvázati v držení svého zboží, totiž Kostelce a Žádovic u Kyjova. Biskup předává Bedřicha s tímto zbožím Janovi Lysému z Jablonce jako švagru tohoto sirotka³³). Ale již na manském soudu 8. března 1413 ve sporu mezi Janem Lyskem a biskupem manové nalezli, že biskup svěřil sirotka Janovi, ten však nedbal jeho rady a tak má Jan sirotka i se zbožím, jež dostal, navrátit biskupovi³⁴). Že se tak skutečně stalo, dosvědčuje zápis v lenních knihách, kde se r. 1413 uvádí Bedřich z Mikovic jako samostatný držitel Kostelce a Žádovic³⁵.

Lyskova manželka Eliška je nejpravděpodobněji sestrou Bedřicha. Nasvědčuje tomu označení Lyska švagrem Bedřichovým a to, že se Eliška dožadovala 19. září 1420, snad již po smrti Bedřichově, na manském soudu v Kroměříži statku Žádovic. Biskup však odpíral její nárok na toto zboží tvrdě, že dědičkou není ani podle práva děditi nemůže³⁶). V tentýž den vedl se spor mezi Herartem ze Sovince a Eliškou také o Žádovice a proto bylo rozhodnuto, že budou jmenováni dva mani, kteří by prozatímne toto zboží spravovali. Těmito dvěma many byli bratří Mikuláš a Zbyněk z Moravan, na něž r. 1437 Kateřina žálovala, že ji řečené vši neprávem drží a osvědčovala to listem³⁷). Kateřina spor vyhrála a zboží jí bylo postoupeno³⁸).

Jan Lysek koupil roku 1420 pro sebe a své dědice ves Rudice u Bojkovic³⁹). Kromě toho držel hrad Kanšperk u Suchova a Mejlice u Pustiměře⁴⁰). Lysek přečkal husitské bouře, neboť se o něm ještě dovidáme r. 1437⁴¹): stejně též o jeho manželce⁴²).

František Zuman:

Zjištění data narození archeologa V. Krolmusa.

Známe několik případů, kdy byla chybně udávána data narození nebo úmrtí našich spisovatelů. Většinou to bývají menší omyly v udávaných dnech nebo měsíce, ale v udání roku narození u Krolmusa se vyskytuje celkem šest různých vročení!

³⁰) Týž II. 259.

³⁵) Týž I. 32.

³¹) Týž II. 262.

³⁶) Týž II. 308.

³²) Týž I. 30, 35.

³⁷) Týž II. 320, 322, 324.

³³) Týž II. 292.

³⁸) Týž II. 327.

³⁴) Týž II. 301.

³⁹) ZDO IX. 318.

⁴⁰) Originál listiny v archivu v Třeboni. Lechner II. 278.

⁴¹) Půhony III. 450.

⁴²) Lechner II. 322-23.

Již autor Krokmusova nekrologu v »Lumíru« (roč. XI. 1861, str. 1047) nevěděl si s tímto datem rady a piše, že »den jeho narození se musí teprve z křticího listu náležitě ustanoviti; Michlem udán 27. září 1785, Josefem Jungmannem 11. února 1787«. — Jungmannova autorita dala podnět též Janu Soukupovi-Chabrovu k jubilejnemu článku k stým narozeninám Krokmusovým v r. 1887 ve »Světozoru« (str. 669), jejž provázi reprodukce Krokmusovy podobizny, kreslené Louisou Berkovou roku 1844, z majetku spisovatele J. V. Friče, kresby nyní, bohužel, nezvěstné. Soukup však také poukazuje na nejistotu tohoto data a ptá se, kdy se narodil Krokmus: zda r. 1787, 1789 (kde tento rok nalezl Soukup, není mi známo) či 1790? — Riegrův slovník naučný udává datum 14. února 1787 a Ottův Slovník naučný též 14. února 1787 (prý podle křestní matriky). — Jungmannovo datum: 14. únor 1787 jsem pojal též já do poznámky svého článku »Archeolog P. V. Krokmus v r. 1848« (»Bezděz«, roč. III. str. 71), opiraje se také o Popprovu »Monografii Bělska« (z r. 1891, str. 39), kde je též rok narození Krokmusova 1787, avšak zase s datem 3. října. V tomto článku jsem též uvedl, že Krokmus, když byl vyslychán na rozkaz vojenského generálního velitelství pražského 19. června 1848, udal, že jest 65 let stár; to by svědčilo, že se narodil asi r. 1783; tím se objevilo opět nové datum narození. Zde se snad stal omyl písáře protokolu¹⁾. — Zajímavé jest, že i veliký ctitel a krajan Krokmusův, sudoměřský písmák Jan Ev. Konopas, spoléhaje patrně na Jungmanna, dal do Krokmusova nekrologu datum narození 14. února 1787²⁾. Aniž si všiml dalších chybných důsledků toho, piše: »Krokmus, odbyv r. 1803 normální školy v Bělé a gymnasium v Ml. Boleslaví a v České Lípě (Leipa) r. 1811, odebral se do Prahy do filosofie, načež r. 1813 do semináře v Litoměřicích (Leitmeritz) vstoupil; dne 11. VIII. 1815 pak byl v Praze na kněžství vysvěcen«. Byl by tedy Krokmus dokončil normální školu teprve v 16 letech a vysvěcen by byl ve věku 28 let. A tak se stalo, že i na pamětní desce na rodinném domku Krokmusově v Březince, jež byla zasazena ke Konopasově iniciativě 4. září 1864, jest toto datum narození: 14. říjen 1787. Chybný jest ovšem též nápis na pomníku na hrobě Krokmusově na vyšehradském hřbitově.

Toto datum narození opakuje se v literatuře stále, posledně v článku Karla Křenka v »Podřipském kraji« roč. III. č. 3. z 1. III. 1937), kde se sděluje, že v Křesíně n. Ohří jest na kostelní zdi náhrobek s nápisem: »Wáclaw Krokmus 9. ledna 1832 zemřel — jenom na této pouti a opět se s námi sjednoti«. Křenek vyslovil domněnkou, že tento Václav Krokmus byl otcem F. V. Kromlusa, který působil v Křesíně v letech 1823-1832³⁾. Doufal jsem, že snad v úmrtním zápisu křesinské fary najdu potvrzení této domněnnky. Zápis v ní zní: »9. I. 1832 zemřel zde Václav Krokmus, učitel březinský, panství Bělá, ve stáří 75 let«⁴⁾. Není tedy v zápis

¹⁾ Archiv min. vnitra v Praze, fasc. 20.335/61-r. 1848.

²⁾ »Boleslavany«, z 5. listopadu 1861 č. 4. str. 26.

³⁾ »Podřipský kraj«, roč. III. č. 3. z 1. března 1937. Na článek Křenkův jsem byl upozorněn prasynovcem F. Kromlusem, p. odb. učitelem Karlem Kromlusem v Kralupech n. Vlt., zač srdečně děkuji i za některá data rodinná.

⁴⁾ Za velmi ochotné zaslání zápisu i některé poznámky děkuji srdečně vdp. Jos. Brunclíkovi, děkanu v Křesíně n. Ohří.

zmínky o tom, že zemřelý byl otcem P. Krolmusa, ale víme, že P. V. Krolmus byl expositou v Křesíně od 1. dubna 1823 do ledna 1832, kdy se stal farářem ve Zvikovci nad Berounkou. Mohli jsme soudit, že zemřelý V. Krolmus, učitel březinský, nar. asi r. 1757, dlel jako pensista návštěvou u syna kněze v Křesíně, kde také 9. ledna zemřel. Otec Václava Krolmusa, faráře, byl synem rolníka Jana Krolmusa a Alžběty, dcery Ondřeje Peterky, rolníka z Víska. Jeho manželka Ludmila byla dcerou chalupníka Jiřího Jirdáška z Plužné a jeho manželky Doroty⁵⁾. Učitel V. Krolmus byl na pensi od r. 1821, kdy úřad po něm ujal jeho syn, bratr kněze Krolmusa, jménem František, narozený 22. srpna 1796 (matrika v Bělé); zemřel 12. ledna 1848. Tento František Krolmus měl opět syna Václava (nar. 11. září 1832 v Březince, zemřel 21. ledna 1885 v Chržině u Velvar), jenž se stal řídícím učitelem v Chržině. Jeho syn Karel Krolmus (nar. 28. ledna 1883 v Chržině) jest odborným učitelem měšťanské školy v Kralupech n. Vlt.⁶⁾.

Vida tyto veliké rozpory a nejistoty v datu narození Krolmusova, chtěl jsem zjistit pravdu nahlédnutím do matríc fary v Bělé pod Bezdězem, kam jest Krolmusova rodná obec přifařena. Ale marně jsme tu hledali křestní zápisy obce Březinky z rozhodné doby. Konečně jsem byl upozorněn, že Krolmusův křestní zápis jest na Skalsku⁷⁾. Odtud jsem dostal tento výpis z matriky narozených vsi Březinky (jež tehdy byla přifařena ke Skalsku, kdež duchovní správě vypomáhali členové řádu augustiniánského v Bělé):

»3. Octobris 1790. Nro 31. Václav Krolmus. Otec Václav Krolmus, učitel, matka Ludmila, dcera Jiřího Jirdáška, chalupníka z Plužny. Kmotař: Jiří Peterka, sedlák z Březinky, Václav Zumer, obyvatel v Březince. Křtitel: P. Romanus Černohorský, Augustinianus v konventu v Bělé«⁸⁾.

V notě farního úřadu ve Skalsku ze dne 27. února 1936 poznamenal

⁵⁾ Za zaslání těchto dat i ostatních z bělských matrik děkuji srdečně vdp. Vojtěchu Bílému, děkanu v Bělé pod Bezdězem.

⁶⁾ Zápis Křesinský jsem si opatřil též proto, poněvadž v Poprově »Školství soudního okresu bělského« jest psáno o škole v Březince, že do r. 1796 chodily dítky z Březinky do školy v Bělé a teprve r. 1796 počal ve svém domku č. 31. vyučovati František Krolmus, jenž tu vyučoval až do r. 1821. Toto tvrzení nesouhlasí, jak vidíme, s křestním zápisem P. Krolmusa v skalské matrice, jak ve jménu tak v udání počátku březinské školy, kde již r. 1790 jmenován učitel Václav Krolmus. Poprovovy omyly se tedy touto rodopisnou studií opravují.

⁷⁾ Od pana Vojtěcha Žemana, účetního a spisovatele v Nuslích, rodáka měšenského, při redigování jeho článku »Několik dopisů V. Krolmusa V. Hankovi«, zaslávaného k publikování v »Bezdězi«.

⁸⁾ S nevšední ochotou pomáhal mi hledat březinské zápisy a později též dopsal vdp. děkan a vikář bělský Vojtěch Bílý na Skalsko, odkud laskavostí vdp. děkana Ant. Zikmunda byl nejen poslán výtah z matriky, ale i obšírná nota, jež velmi cenný obsah, vysvětlující, proč křestní zápis Krolmusův nalézáme v skalské matrice, zde uverejňuju. Děkuji oběma vdp. srdečně. — V notě se piše: Březinka náležela již v předhusitských dobách k faře v Sudoměři, která zanikla teprve za války třicetileté a více obnovena nebyla. Celý obvod farnosti sudoměřské byl připojen ke Skalsku a kostel v Sudoměři se stal filiálním. Tudiž Březinka patřila k duchovní správě ve Skalsku od r. 1679 definitivně. Pohřby z Březinky

vdp. děkan A. Zikmund, že v Březince byly dvě rodiny Krolmusů a to učitel Václav Krolmus, otec badatele V. Krolmusa a František Krolmus v čp. 14., jehož manželka byla Dorota Sommrová z Březovic; těmto se narodil 14. února 1787 též syn Václav. Tím nastal chaos v datování narození badatele Krolmusa, syna učitele. Víme tedy nyní určitě, že archeolog Václav Krolmus se narodil 3. října 1790 a známe také příčinu toliku omylů v literatuře.

---

se konaly na hřbitov u kostela v Sudoměři. Vykonávání duchovní správy pro veliký rozsah farní osady skalské, ve které byly čtyři kostely (bývalé farní) až do r. 1723, bylo velmi obtížné a byl k němu ustanoven jen jeden kněz se sídlem ve Skalsku. Počet obyvatel nebyl příliš veliký. R. 1785, tedy po 52 letech, kdy byla oddělena Kováň od Skalska, udával se počet všech duší skalské osady 1316. V Březince vypomáhali ve správě duchovní členové řádu Augustiniánů z kláštera v Bělé, zvláště v letech 1730-1790. Jména jich: P. Rafael Sychrovský, P. Viktorin, P. Damián Pokorný, P. Daniel Zerman (1757), P. Christofor Doubek, P. Lochman až do r. 1791. Křestní seznamy zasílali k zápisu do Skalska. Podle gubernialního nařízení z 25. února 1791 č. 145.594 a konsistoře litoměřické z 14. března 1791 byla přifařena Březinka a chalupa »Kopanina« k farnosti bělské. Obec Březinku ku Bělé vzali, ale »Kopaninu« nikoli; zůstala u Skalska dál, až asi do r. 1895, kdy vyhořela.

LITERATURA.

ARCHIV ČESKÝ ČILI STARÉ PÍSEMNÉ PAMÁTKY ČESKÉ I MORAVSKÉ, sebrané z archivů domácích i cizích. Řídí Gustav Friedrich. — Díl XXXVI: Třetí kniha provolací desk dvorských z let 1411-1448. Díl XXXVII: Čtvrtá kniha provolací desk dvorských z let 1453-1480. Částka 1: Kraje A-E. Částka 2: Kraje F-K. — V Praze 1941.

Loňského roku 1940 uplynulo právě sto let, odkdy František Palacký vydal první díl monumentálně založené historické edice, nazvané »Archiv český« a určené k tomu cíli, aby se v ní otiskovaly písemné česky psané památky pocházející z doby před r. 1526. Jako první ukázku otiskl sám zakladatel a redaktor české listy krále Zikmunda psané z Paříže do Čech. Palacký vydal prvních šest ročníků, po něm se v redakci vyštídal Josef Kalousek, který tam otiskl známé »Rády selské a instrukce hospodářské«, a od XXX. dílu Gustav Friedrich, profesor pomocných věd historických. Po dvou svazcích, obsahujících »Registra soudu komorního«, přistoupil r. 1921 k soustavnému publikování desk dvorských českých, pramene jedinečné ceny pro starší české dějiny. Na rozdíl od zemských desk, které byly zničeny neštastným požárem hradu Pražského r. 1541, zachovaly se desky dvorské již od r. 1380. Tyto knihy vznikly při dvorském soudu, založeném za vlády krále Přemysla Otakara II. Před tímto soudem se projednávaly veškeré věci, které se týkaly přímých poddaných králových, to jest především jeho služebníků, dále spory králových manů, záležitosti měst královských, věci osob stavu duchovního, královských Židů, nápady a odúmrtí z dědin, i všechny ty sporné případy, které král »zvláště na soudieho dvorského odkázal«.

V XXXI. dílu »Archivu českého« otiskl prof. Dr Friedrich již r. 1921 První knihu provolací desk dvorských z let 1380-1394, v XXXV. svazku byla otisklá Druhá kniha provolací, obsahující léta 1395-1410, XXXVI. díl byl věnován Třetí knize z let 1411-1448 a ve dvou částkách XXXVII. dílu bylo konečně zahájeno otiskování Čtvrté knihy této řady z let 1453-1480. V každém svazku a v každém díle jednotlivé zápis, psané vesměs v latinském jazyce, jsou rozděleny podle krajů, v nichž se nalézaly vesnice s odúmrty. Do knih provolacích se totiž zapisovala jednání o statcích, které spadly na krále, protože nebylo zákonného dědiče aniž protože se jejich majitel dopustil zločinu proti králi či zemi. O složitém jednání před dvorským soudem sebral Friedrich hodně materiálu z knih samých i z jiných pramenů, a podle nich plasticky v úvodě k prvé knize provolací vyličil celý postup jednání. Kromě toho každý svazek obsahuje zevrubný popis zachované knihy, její vnější znaky, titulní list, filigrány, věcné rozdělení, popis rukopisu i písáře, pokud ovšem se podařilo určiti a zjistiti jejich jména. Zevrubné rejstříky osobní, místní a věcné (k dílům XXXVI. a XXXVII.) budou vydávány dodatečně ve zvláštním sešitě) ukončí tuto velkoryse založenou edici nejstarších našich desk dvorských. Cena Friedrichovy edice stoupá ještě více tou záslužnou skutečností, že autor otiskuje nejen nápisy zachované přímo v provolacích knihách, nýbrž že sebral i z jiných písemných památek opisy těch provolání, která se ve vlastních deskách nezachovala. Z uvedeného obsahu vysvitá jejich veliká důležitost nejen pro místopis, ale zvláště a ještě více pro rodopis. Ze v nich najde poučení také badatel v rodopisu nešlechtickém, toho jasným důkazem jest článek VI. Holejšovského v posledních číslech tohoto časopisu, v němž se upozorňuje právě na význam desk zemských pro studium rodů měšťanských i selských. A co platí o deskách zemských, platí také o jejich sestrách, deskách dvorských.
Haas.

NÁRODNÍ KRONIKA ČESKÁ. Rediguje Dr František Roubík. Vydařává nakladatelství Josef Elstner v Praze. Díl I. 1940, str. 300; díl II. 1940, str. 343; s obrázkovými přílohami, v. 8.

Spontánní touha širokých národních vrstev po uceleném a novodobým vědeckým badáním prohloubeném poznání české minulosti vedla vydavatelstvo a redakci této nové kroniky k jejímu vydávání; proto a pro způsob vypravování věru si »Národní kronika« zaslouží, aby byla dobré uvítána. Také z té příčiny, že nejednou bylo zneužito zájmu veřejnosti o minulost vydáváním děl již zastaralých, kdežto v »Národní kronice« vychází samostatné dílo, opřené o nejnovější literaturu; a zejména proto, poněvadž řízení tohoto rozsáhlého díla po počátečních pokusech bylo štastné svěřeno do povolaných rukou docenta české vlastivědy Dra Fr. Roubíka. Jmenovaný redaktor získal ke spolupráci hlavně mladé vědecké síly a společným úsilím všech vzájemně se doplňujícím podařilo se zpracovat látku namnoze dosti obtížnou tak, aby čtenáře obecně a spolehlivě zajímala.

Redaktor Dr Roubík rozvrhl obsah díla (celá kronika má obsahovati 5 knih) v prvních dvou knihách takto: Díl I. s názvem »Od pravěku do konce X. století« obsáhl příspěvky: Doc. Dr J. Augusta a Dr Jiří Neustupný »Pravěk« (str. 1-56); Dr Bedřich Sloboda a Dr Emanuel Nohejlová »Čechy na úsvitě dějin« (str. 57-144); Dr Rudolf Turek, Dr Bedřich Sloboda a Doc. Dr Fr. Roubík »Vystoupení Slovanů« (str. 145-184); Dr Bedřich Sloboda »Říše velkomoravská« (str. 185-239); Dr Rudolf Turek a prof. Dr Fr. Šimek »Počátky českého státu« (str. 240-295). — Díl II., nadepsaný »Do smrti krále Jana«, jest zahájen Drem Antonínem Haasem »Počátky nového rozvoje českého státu« (str. 1-73); následuje Dra Václava Davídka »Přehled středověkého osídlení českých zemí« (str. 74-156); potom Dr Miloš Kratochvíl vypravuje o »Vrcholu moci Přemyslovčů« (str. 157-216); Dr Otakar Bauer podává obraz »Českého státu po vymření Přemyslovčů« (str. 217-308); z péra Dra Václava Menclá jest pojednání o »Románském umění v Čechách a na Moravě« (str. 309-318); a samostatnou statí Dra Emmanuely Nohejlové »O českých penězích do roku 1346« (str. 319-338) je druhý díl zakončen.

V díle, které se zve kronikou, zajisté červenou nití vyprávění jsou politické děje. Autorům jednotlivých příspěvků podařilo se podat látku jim svěřenou způsobem zajímavým, někde lze říci napínavým; tato přednost zaslouženě přispěje k zlidovění kroniky. Politické dějiny země jsou líčeny celkem dosti obšírně, leda o XI. a XII. století bylo vhodno pověděti více (zejména ve srovnání s rozsahem místa, jež bylo v kronice věnováno pozdějším politickým dějinám). Pochvaly zaslouží pozornost, věnovaná vnitřním dějinám našeho státu a to nejen uvnitř jednotlivých obecných kapitol, nýbrž i ve zvláštních příspěvcích. Vedle zajímavého vyličení počátků a rozvoje chloby české země, české mince, jest přitom zvláště uvěsti »Přehled středověkého osídlení«, který zaujme m. j. na př. regionální čtenáře, neboť podává přehled i vyjmenování všech sídlišť zaznamenaných v době předhusitské.

Od většiny dosavadních kronikářských a odborně historických děl souhrnných liší se »Národní kronika« příznivě také rozsahem pojednání, jež jsou věnována pravěku a ranně historické době naší vlasti a jejich archeologickému průzkumu. Na tyto pěkné statě navazuje archeolog Rudolf Turek výstížným vyličením počátků českého státu a velkých osobnosti X. věku a v druhém dílu kroniky Ant. Haas pojednáním, jež objímá dvě a půl století z doby následující. Jsme-li povinni něco vytknouti, můžeme ukázati jenom na drobné omyly, že na př. pět sv. bratří mučedníků nikdy nebylo břevnovskými mnichy, zakládací listinu staroboleslavské kapituly V. Hrubý nedatuje k r. 1052, »Ukrutný« je konvenční přízvisko spíše pro Boleslava I. než III. i také jinde odlišné názory různých autorů na tytéž otázky možno považovati za drobnosti, posuzovány s hlediska velkého kladného přínosu díla pro popularizaci české minulosti a vědecké práce. Nelze nepoznamenati, že leckteré ilustrace, kterými je dílo opatřeno (kresby), třeba považovati více za projev dobré vůle nakladatele, jenž nešetřil

v tomto směru nákladu, a naproti tomu zasluhují vděčného uznání hojná drobná vyobrazení archeologických památek, dobových starožitností a třeba i pozdějších historických obrázků.

Rodopisné pracovníky a čtenáře zajímou pochopitelně zprávy a líčení o počátcích českých rodů urozených a o jejich erbech; s širšího hlediska rodopisně-demografického zasluhuje pozornosti Davidkův příspěvek, vystihující zvláště ve čtyřech přehledných kapitolách rozsah a vzhled slovanského osídlení a t. zv. německé kolonisace v dobách předhusitských, vyjádřený též v přibližných statistikách a poměrech založení. A ovšem i jinde rodopisci naleznou pro sebe leckteré zajímavosti.

Po veliké, bohužel nedokončené »Kronice« V. J. Šimáka dobývá si Roubíkova »Národní kronika česká« svého místa v historické literatuře české, neomezujíc se na kruhy úzce odborné. Přejeme pracovníkům a vydavatelstvu a především široké čtenářské obci kroniky, aby měli v rukou co nejdříve i poslední pátý díl.

V. Ryneš.

DARWIN LEONARD: CO JE TO EUGENIKA? Přeložil RNDr et MUDr B. Sekla. V Praze, Lékařské knihkupectví a nakladatelství 1936, 8, 74 str.

Rozdíly mezi lidmi jsou dědičné a ziskané. Ziskané rozdíly, na př. zmrzačení, se nedědí. Ani výsledky výchovy nejsou dědičné. Styk společenských vrstev nejstejně úrovně má účinek nivelační, národní celek jest jim stlačován dolů. Tento stav by se výhodně změnil, kdyby zámožní měli velké rodiny a chudobní malé. Lidé se rodí s rozdílným tělem a s rozdílnými vlohami duševními. Dvojčata jsou si podobná, pocházejí-li z téhož zárodku. Vrozené vlastnosti rodičů objevují se v menší míře u jejich potomků (sestup k průměru). Všechny chovatelské metody se nehodí pro lidi. Defektní děti nemohou být zabijeny. Nucené manželství rovněž nepřichází v úvahu. Lze však snížiti porodnost u typů přirozeně méněcenných a zvýšiti porodnost v rodinách hodnotnějších. Své bezprostřední zájmy musíme obětovati příštím pokolením. Nezádoucí jsou zločinci, idioti, slabomyslní, mrzáci, hluši, slepi atd. Vypěstění nadčlověka by vedlo k tyranii nebo k revoluci. Také snahu o vypěstění nižšího a poslušného lidského plemene jest nutno zavrhnouti. Lidi je třeba posuzovati podle výkonnosti. Dobře placeni mají mítí vice dětí, špatně placení málo. Uplné rovnost nelze dosáhnouti. Zmenšení počtu dětí ze zatížených rodů možno dosáhnouti přesvědčováním nebo donucováním. Děti by neměl mítí nikdo, kdo je postižen některou z poměrně vzácných dědičných chorob nebo zrůdnosti, choromyslnosti, epilepsii, souchotinami. I osoba zdravá, mající defektní příbuzné, má se před sňatkem poraditi s lékařem.

Vzrůstu populace brání války, hlad, nakažlivé nemoci, zvláště dětské, úmyslné utrácení malých dětí. Někdy jest žádoucí, aby jednotlivé rodiny nebyly příliš velké. Zbývají dvě možnosti: zdrželost a zabraňování početí. Obě metody mohou však škoditi zdraví a mravnosti. Omezování porodů má být usnadněno jen v odůvodněných případech a potíráno tam, kde se děje z důvodu sobeckých. Za jistých okolností nejvýhodnějším prostředkem k zabránění rodičovství je sterilisace. Operace, nepatrná vasektomie u mužů a vážnější salpingektomie u žen, nemá na povahu a ostatní život pacientů vlivu. Souhlasí-li pacient s operací, nelze sterilisaci považovati za nespravedlivý zásah do svobody jednotlivcovy. Zavedení sterilisace by snad mohlo způsobiti pohlavní nevázanost, avšak nezádoucí vrozené vlastnosti, jako choromyslnost, slabomyslnost, zločinnost a pod., byly by rychle vymýceny. Zkušenosti z Kalifornie dokazují prospěšnost sterilisace. Počet slabomyslných osob činí asi 4-5% a v posledních letech vzrůstá. Prvotní příčinu tohoto defektu neznáme. Slabomyslnost jest asi v 90% případu chorobou dědičnou. Pro slabomyslné jest nejlepší umístění v ústavech. Nutno však (sterilisací) dbát, aby bylo bráněno jejich rozmnožování. Nejlepším zaopatřením pro slabomyslné mírného stupně jest někdy manželství ovšem bezdětné. Příčiny zločinnosti jsou: špatné prostředí, časté pokušení a špatné vrcené vlastnosti. Odnímaní dětí z rodin zločinců by vedlo k vzrůstu počtu dětí v těchto rodinách.

Mezi zločinci je vždycky určitý počet slabomyslných. Polepšovny dokazují dědičnou dispozici ke zločinnosti. Habituelní zločinci by měli být posláni nejprve do nějakého ústavu k převýchově, v druhém stadiu by násleoval trest krátkým ale ostrým vézením, v třetím stadiu by bylo přikročeno k uvěznění delšímu, po případě trvalému; v tomto případě by ovšem bylo nutno uvažovat o dobrovolné sterilisaci.

Neschopní a méněcenní lidé ukládají těžké břemeno veřejnosti i soukromým osobám a způsobují svým spoluobčanům finanční i hmotné škody, jež se projevují nejenom ve formě zvýšených daní a dávek, nýbrž i nižšími mzdami, vyššími cenami výrobků a zboží, vyšším pojistným, obtížností veřejných služeb (úřad porotců, národní obrana), menším podílem životních potřeb a zejména škodlivými vlivy společenské nákazy, kterou šíří. Cetnými studiemi o t. zv. diferenciální plodnosti byl potvrzen zjev, že biologicky hodnotnější skupiny obyvatelstva zůstávají ve svém rozmnožování pozadu za méně hodnotnými, sociálně nejníže postavenými, v čemž je velké nebezpečí pro kvalitu příštích pokolení. Jsou lidé, kteří pro své vrozené a většinou též dědičné duševní nebo tělesné vlastnosti nejsou s to vlastní prací uhájiti ani minimální slušnou existenci; jejich rodiny však, třebaže žijí v krajní bídě, jsou z nejčetnějších. Kdyby bylo méně nezaměstnatelných, znamenalo by to také méně nezaměstnánych. Chceme-li udržeti čest a vážnost naší civilisace do daleké budoucnosti, je nutno zvýšiti porodnost v rodinách hodnotných (s dobrými vlastnostmi) a snížiti ji u méněcenných. Jinak bude trvale pokračovati povolný úpadek vrozených schopností národa, civilisace bude rozvrácena uvnitř a nesnese nárazu zvenčí. Na všechny kvalifikované dělníky, řemeslníky a svobodná povolání by měly být rozšířeny metody na zvětšení rodiny zmenšením břemene rodičů (finanční podpory, rodinné příplatky, srážky z daně důchodové, vyšší mzdy mladších lidí, studijní stipendia, a pod.).

Pečlivý manželský výběr jest eugenicky prospěšný jen potud, pokud zároveň zabraňuje manželství méněcennějších. Musí být probuzeno co možno nejvíce mravní cítění a pravé vlastenectví, jemuž by členové zatížených rodin občovali stěsti rodinného života a rodičové ze zdravých rodů své osobní pohodlí ve prospěch budoucího pokolení.

V. H.

SCHWARZENBERG KAREL KNÍZE: HERALDIKA čili přehled její teorie se zřetelem k Čechám na vývojovém základě. (Kresby Karla Schwarzenberga, 2 obrázky kreslil Břetislav Štorm.) Praha, »Vyšehrad« 1941, 8°. Str. 240 + IX příl.

Mezi české souborné práce o heraldice přibyla nová kniha vyšlá z péra heraldika Karla knížete ze Schwarzenbergu, Schwarzenberg sám charakterisuje svoji práci »jako pouhý přehled, který nepodává všechny případy a možnosti, ba dokonce, pokud se týká cizích zemí, ani všech pravidelných zjevů«; nechce sepisovati naleziště erbů, nýbrž podati všeobecná pravidla pro jejich vznik, kresbu a posuzování. Aby mohl tento úkol splnit co nejlépe, neomezil látku místně — jako kdysi Král nebo Kolář se Sedláčkem — nýbrž přihlídl také k heraldice německé, francouzské, anglické, španělské a italské. Přitom autor psal o heraldice nikoliv jako o pomocné vědě historické, nýbrž jako o vědě živé, stále kvetoucí a uplatňující se v současném životě. To jsou dvě základní věci, které odlišují jeho heraldiku od starších českých prací. Obsah knihy je rozdělen na devět kapitol, které dobře vyčerpávají látku. Protože Schwarzenbergova heraldika má být heraldikou především současné doby, byly podrobněji popsány honosné kusy, rytířské řády, prapory a na neposledním místě též odznaky; tato kapitola jest v naší literatuře prvá svého druhu. Při popisování různých heraldických zjevů Schwarzenberg přihlízel pokud možno k českým znakům, proto mnozí heraldikové uvítají popisy současně užívaných znaků české šlechty, vyššího klérku a církevních institucí. V celku lze říci, že Schwarzenbergova heraldika je dobrým přehledem současného užívání heraldiky. Cenu knihy zvyšuje mnoho tabulek s reprodukcemi starých heraldických kresek, které mají sloužiti jako vzor těm, kteří se s heraldikou teprve seznamují.

Kniha jest určena veřejnosti též neodborné a proto Schwarzenberg neváhal užiti lidovějšího způsobu podání látky; učinil ji tím velmi sroz-

umitelnou. V tom však tkví také nebezpečí, že laici, učící se ze Schwarzenbergovy knihy, budou přijímati a dále šířiti některé omyly a chyby, jež jsou v této práci obsaženy. Uvádím příklady: Nelze souhlasiti s názorem, že heraldika byla přejata z byzantské ornamentiky (str. 19). Bylo totiž dokázáno, že erby jsou produkt ryze západoevropský, mající původ v rytířských hrách a rytířství vůbec. Na východě Evropy jsou sice analogické obrazce, ale to jsou pouhé značky, zatím co erby mají zřetelný ráz rytířský a vojenský. Tím není ovšem řečeno, že by Byzanc neměla účast v heraldice: byla to ona, která mohla dodati vzory pro obecné figury, avšak nic více. Také není možné odvozovat původ českého lva od toho, že Vladislav I. byl leníkem byzantského císaře (str. 20). Proti tomuto názoru svědčí zprávy kroniky tak řečeného Dalimila, a také to, že erby původně byly získávány jen rytířskými činy. Podle našeho názoru měla být ve Schwarzenbergové práci přesně rozlišena stará doba heraldického květu od nové doby heraldického úpadku, řídící se již jinými pravidly a právními předpisy. Jeví se to na př. v kapitole o praporech. V českých středověkých pramenech přichází (pokud je mi známo) jenom korouhev, což je neurčité označení, gonfanon, vexillum a banderium. Při kresbě korouhví jest třeba přihlížet k tomu, kdy který druh vzešel, aby nevznikl anachronismus. Nesprávné je také tvrzení, že je-li blason znaků »půl koně«, že mohu kreslit koně tlustého nebo hubeného (str. 13). Aby byl znak rozeznatelný na dálku, je nutné přihlédnouti k barvám. Tmavý kůň na světlém poli bude z optických důvodů kreslen hubený, naproti tomu světlý kůň na tmavém poli tlustý. Upozorňuji z referentské povinnosti ještě z věcných omylů, že český heraldik nepoužije kosočtverečného štítu (str. 50; užíval jej ústav šlechticen »u sv. Andělů« na Starém městě pražském), že prý v domorodé heraldice není popelíčina (str. 53; měli ji statroměstští a novoměstští kožišníci), že ostrev, zakončená plamenem, je prý pochodeň (str. 73; lépe hořící ostrev).

V celku jest spravedlivé, aby »Heraldika« knížete Schwarzenberga byla všechna přijata jako milý projev vzkříšeného zájmu a tvorby v novodobé a nejnovější heraldice. Dílo si toho zaslouží pro svoji informativnost, soudostavnost a v leckterém směru pro jedinečnost pohledu i výkladu heraldických a přibuzných zjevů — a konečně také proto, poněvadž starší naše práce z tohoto oboru (Král, Kolář, Sedláček) jsou málo přístupné a knížka Břet. Štorma (viz ČRS XII. 1940 str. 103/4) jest rozebrána. *V. J. Sedlák.*

KRONIKA RODU DOBEŠŮ ZE STŘÍTEŽE NAD BEČVOU. Vydal vlastním nákladem František Dobeš ve Valašském Meziříčí 1941 ve 200 výtiscích, 8, 220 stran, 17 ilustrací na kříd. papíře.

Děd vydavatele knihy, Jan Dobeš, majitel fojtství ve Stříteži n. B. (narozen 1826, zemřel 1898), rozhodl se ve svém stáří, že sepiše kroniku bývalých majitelů střítežského fojtství a svůj životopis. Zprávy o předchůdcích čerpal z matrik okolních far, kam býval Střítež přífafen, ze starých pozemkových knih a z vyprávění starých osob. Podle otcových zápisů sepsal kroniku Josef Dobeš, evang. ref. farář v Novém Městě na Moravě (narozen 1852, zemřel 1930), který též zaznamenal věrně otcův životopis podle jeho vlastního vyprávění. Vydavatel kroniky František Dobeš, prokurista dřevařské firmy, syn mladšího Jana syna Františka, doplnil dědovo pátrání po předcích, zejména objevil nejstaršího fojta střítežského ze svého rodu, Jana Sluky, zemřelého kolem r. 1607, ve věku asi 80 let. — Kronika zachycuje životní osudy 11 generací Dobešova rodu, které se vytrídaly za dobu 350 let na statku střítežském. Vyprávění též o nejstarších předcích je výrazně a zajímavé, provázeno hojnými citáty ze starých smluv a pozemkových knih. Životopis Jana Dobeše jest podán lidsky prostě, zvláště kapitolu o zasnoubení, ličící jak nastávající hospodář s pokorou v srdeci hledal nevěstu podle svého vkusu i v odlehlych evangelických farnostech, lze řaditi k nejdojimatějším stránkám »Paměti babičky Kavalírové«. — Největší část knihy (více než polovinu) zabírá vlastní životopisy, které sepsali vydavatel knihy a jeho bratři Emil, nejmladší držitel statku, a Jaroslav, bývalý hospodářský úředník. Zejména nejobšírnější životopis autorů zaujme myslitelnou hloubavostí, zálibou

v literatuře a výtvarném umění i bystrými postřehy z hospodářského vývoje po světové válce.

Kniha svou krásnou výpravou, systematickým uspořádáním, pronikajícím k hlubším stránkám života, může být vzorem rodinných kroník. Osobní rejstřík připojen není.

O. F.

PAPROCKÝ Z HLOHOL BARTOLOMĚJ: ZRCADLO ČECH A MORAVY. Uspořádal a poznámkami opatřil Josef Polišenský, doslov napsal Karel Krejčí. Vydal Evropský literární klub jako 19. svazek »Národní kněznic« r. 1941, v. 8, stran 256.

Nová kniha ELKU, vydaná u příležitosti 400. výročí narození Bartoloměje Paprockého, jest antologie z obou významných vlastivědných a rodopisných knih známého cizího dějepisce, žijícího dlouho v našich zemích; totiž ze »Zrcadla slavného markrabství moravského« (1593) a z »Diadochu, t. j. posloupnosti knížat a králů českých, biskupův a arcibiskupů pražských a všech třech stavů slavného království českého« (1602). Ač nová publikace obsahuje snad jen desetinu obsahu obou těchto objemných svazků, přece v ní pořadatel postupuje podle soustavy líčení Paprockého, zachovává jeho rozdelení látky. Kniha nechce a při svém poměrně malém objemu nemůže vyčerpati veliké bohatství látky heraldické a rodopisné, snesené Paprockým v poměrně krátké době do obou knih: její cíl je jiný, aby totiž vhodným výběrem látky přiblížila našemu současnemu čtenáři starodávného autora, českou předbělohorskou společnost a ovzduší jejich tradic a pověsti. Při poutavosti nejedné erbovní pověsti, zachované jen díky velkému heraldikovi, a při mravně ušlechtilém jádru nejednoho jeho vyprávění jest možno říci, že tohoto cíle bylo dosaženo. — Doslov ke knize napsal Karel Krejčí; je to doslov cenný jak svou snahou zachytiti ovzduší sklonku renesance a počátku baroka, kdy Paprocký psal, tak i pěkným vylíčením pohnutých životních osudů Paprockého. Jedině snad bylo by lze vytknouti práci Krejčího, že nevěnoval pozornost heraldickým spisům Paprockého, vztahujícím se na jeho polskou domovinu a časově předcházejícím moravské »Zrcadlu« i český »Diadochus«. Lze věru oceniti nové vydání Paprockého jako cenný příspěvek k obeznámení kruhů, jež nejsou úzce odborné a stěží kdy proniknou k původním monumentálním knihám Paprockého, s rody české společnosti před r. 1620, s jejich erby a s mnohými pověstmi, jež obklopovaly vznik těchto erbů.

V. Ryněš

ZU HOHENLOHE-SCHILLINGSFÜRST FRANZ JOSEF FÜRST: DIE 1358 NACHKOMMEN DES MALERS PETER PAUL RUBENS (1358 potomků malíře Petra Pavla Rubense). Zpracoval a úvodem opatřil Dr Johannes Höhlfeld. Rozšířený zvláštní otisk z »Familiengeschichtliche Blätter« 1941 s jmenným ukazatelem. Leipzig, Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte. 1941, 28 stran, 4°. Cena 5.— RM.

300. výročí úmrtí velkého holanského mistra barokního malířství Petra Pavla Rubense dne 30. května 1940 bylo podnětem k vydání této rodopisné práce. Nezabývá se otázkou Od куд? a nevysvětluje umělcovo nadání dědictvím po předcích (pokud genius jest vůbec takovému chápání přístupný), nýbrž hlavně otázkou Kam? — dalším životě jeho osobnosti v dědictví jeho potomků. Malířovi předkové, z nichž nejstarší (známý) Arnold Rubens, koželuh v Antverpách, se narodil kolem roku 1400, žili v Antverpách. Závory maloměšťáctví první prorazil malířův otec, antverpský advokát Jan Rubens, jenž studoval práva v Lyoně, v Padově a v Římě, byl přesedicím soudu v Antverpách a jsa reformovaným protestantem uchýlil se před náboženským pronásledováním do Kolína nad Rýnem (Köln), kde po pohnutém životě v 57 letech dne 18. III. 1587 zemřel. Deset let před otcovou smrtí narodil se 29. VI. 1577 syn Petr Pavel. V něm žil otcův bouřlivý životní pud, mírněný však cenným darem, jež zdědil po matce, Marii Popelinové, netzratit sebe sama a proto všechno míti. Byl městákem i dobrobrudem zároveň, nejdokonalejší osobnosti katolického baroka. Oženil se 13. VIII. 1609 v Antverpách s Isa-

belou Brantovou, 18letou dcerou městského písáře, zemřelou 20. VI. 1626, s níž měl syny Alberta a Mikuláše. V druhé manželství vstoupil 53letý 4. II. 1630 se 16letou neteří své první manželky Helenou Fourmentovou, která mu porodila pět dalších dětí. Přežila jej o 33 roky a provdala se po druhé za hraběte Jana Křt. Brouchoven de Bergeyck. Rubens byl Vlam a rovněž jeho první manželka byla Vlamka; druhá byla patrně Valonka. Nejstarší syn se oženil zase s Valonkou (také s Fourmentovou), druhý syn Mikuláš měl za ženu Vlamku. Nejstarší dcera Klára Jana Rubensová se provdala za Vlama (Filipa van Parys). Od této tří dětí pochází seznamenané potomstvo. Rod velkého malíře vymřel po meči již ve IV. generaci, tím silněji rozšířila se jeho krey po ženském potomstvu. Kdežto IV. a V. pokolení měla jen po 4 příslušnících, stouplo počet potomků v IX. pokolení, vzešlému roku 1789, na 80, v X. na 144, v XI. na 325 a v XII. na 487. Z potomstva byli 684 Vlámové, 285 Němců, 186 Angličanů (1155 Germánů), 170 Valonů-Francouzů, 20 Italů, 2 Španělové (192 Rómáni). Jednotlivá pokolení následovala za sebou průměrně po 28 letech, tedy dosti hustě. Průměrný generační rozsah (rozdíl mezi léty narození nejstaršího a nejmladšího příslušníka generace) jest 51,4 roku. Časové zauzlení pokolení (generační přesun) dostavuje se teprve u VII. generace, jejíž nejstarší příslušník se narodil roku 1738, kdežto nejmladší příslušník VI. generace jest narozen teprve roku 1774; časové převrstvení mezi oběma pokoleními činí tudíž 36 roků. Stoupá mezi VII. a VIII. kolem na 37, mezi VIII. a IX. na 41, mezi IX. a X. na 42, mezi X. a XI. na 43 a mezi XI. a XII. pokolením na 58 let — postupuje tudíž jen velmi pomalu. Poněvadž se rozplemenění dalo převážně po přeslici, zúčastnilo se ho velké množství (449) nejrůznějších rodů. Nejčastěji (97krát) vystupuje rod Cogels, pak následují: della Faille de Leverghem (65), v. Hemricourt (41), v. Hertig (35), d^r Lencquesaing (29), Gudenus (28), Vinck de Winnezeele (28), Calvert (27), de la Haye (26), van Havre (25), v. Schaesberg (23), Carter (22), Snoy (21), v. Thurn (21), teprve mezi 20krát zastoupenými rodinami objevují se Rubensové sami, vedle rodů d'Oultremont a Terwangue. Dále se vyskytuje: de Witte (19), Cruisse de Waziers (18), Morris (16), d'Halloy (16), Bartenstein (15), de Borrekens (15), Bosschaert (15), Geelhand (14), du Bois (14), de Haute clocque (14), du Roy (14), Spiegel (14), Stier (14), v. d. Becken-Pasteil (13), Limpurk-Stirum (13), Stuart (13), d^r Udehem (13), Dubský (12), Elser (12), Gruben (12), Ullens (12), Bonhome (11), Dentice (11), Paul (11), Radzitzky (Račický?) (11), Roberts (11), d^r Harcourt (10), d'Hespel (10), v. d. Leyen (10), Ranscelot (10), de Rosy (10) atd. Několikerým příženěním se těchže rodů opakuje se v seznamu několikrát totéž potomstvo. Nejvíce opakování vzniká příbuzenským sňatkem Bartensteinů (mezi celkovým počtem 198 dvojitých potomků v VIII.-XIII. pokolení — 171 hlav). Mimo množství hraběcích a baronských rodů jest v Rubensově pokrevenstvu zastoupeno také pět rodů knížecích: Salm, v. d. Loyen, Hohenlohe, Oettingen-Wallerstein a Liechtenstein. I tito jeho knížecí potomci se mohou pyšnit svým předkem, — bylt knížetem ducha a umění.

V. H.

LISTY ÚCTY A PŘÁTELSTVÍ. Vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře. Vydal Josef Klík, předmluvu napsal Josef Šusta. V knihách Řádu jako 1. svazek sbírky »Českých letoptisů« (red. J. Hobzek a R. Holinka) vydalo nakladatelství »Vyšehrad«. V Praze 1941, v. 8, str. 713 a 12 příloh na křídovém papíru.

Dvanáct let po smrti univ. prof. Dra Jaroslava Golla a čtyři léta po smrti univ. prof. Dra Josefa Pekaře vychází objemná sbírka vzájemné korespondence těchto dvou učenců, učitele a žáka. Časově korespondence vyplňuje údobí od 1894 do Gollové smrti 1929; obsahuje na 200 dopisů a lístků Pekařových a na 500 dopisů a lístků Gollových. Je pochopitelné, že se korespondence dvou historiků, kteří se ve školním roce spolu stýkali denně na fakultě, omezuje na dobu universitních prázdnin; avšak ani tak není úplná. Spálil totiž v poválečné době prof. Goll z různých důvodů část dopisů svého nejmilejšího žáka. Avšak ani tato částečná ztráta neubírá

mohutné knize »Listů úcty a přátelství« na významu dokumentárním. Podávajíť »Listy«, provázené pilnými poznámkami vydavatele, hutný obraz života, názorů a ideových zápasů ne nevýznamného úseku české společnosti konce 19. a prve třetiny 20. století. Živě se v nich zrcadlí vývoj vztažů obou korespondentů: zakladatele české historické školy a jeho nejmilejšího žáka, vztahy žáků této školy mezi sebou navzájem, a k jiným soudobým proudům a osobám. Edice korespondence umožňuje nám poznání dočasných rozporů, at' v nazírání na osoby či na vědecké otázky obou věkové rozdílných i původem nestejnorodých učenců, i také seznání hlubokých kořenů jejich osobního přátelství, přátelství, jež dovedlo přečkat a překonati všechny otřesy, ba i některá zklamání. Oproti jemné, citlivé a již ustálené osobnosti o 24 let staršího Jaroslava Golla rýsuje se v korespondenci stále ještě rostoucí osobnost Josefa Pekaře, osobnost zaujmající záhy mezi Gollovými žáky přední místo: Je to Pekař, jehož Goll několikrát výslovně označuje za svého »korunního prince«. Avšak právě tato skutečnost vede, jak z korespondence zřejmo, i k různým osobním napětím... Zajimavé jsou zvláště ony partie korespondence, jež ozřejmuji politické názory obou mužů a podávají leckteré vysvětlení o jejich stanovisku k problémům kdysi ožehavým. A ještě větší dokumentární hodnotu možno přičíst dopisu a listům, které zachycují a osvětlují vznik jednotlivých vědeckých spisů Pekařových: v nich se pěkně obráží, jak se velký historik dal vésti svou intuici a jak byly dílem poměrně velmi krátké doby názory, které podstatně měnily obraz české minulosti (Kristián).

I pro čtenáře rodopisce má korespondence dosti zajimavého, a to nejen pokud se dotýká rodu obou korespondentů — (zejména Goll v několika dopisech obšírně líčí svůj rod) — nýbrž i svými nesčetnými zmínkami o vynikajících jejich současnicích. — Uhrnem možno říci, že vydáním rozsáhlého svazku korespondence Gollovy a Pekařovy vyvrcholuji snahy o osvětlení vnitřního růstu národního historika Josefa Pekaře, jež počaly již v jeho úmrtním roce a jež svědčí o závažnosti životního historického díla zvěčnělého učence.

v. Ryneš.

PŘÁTELSTVÍ BÁSNÍKA A MALÍŘKY. Vzájemná korespondence Julia Zeyera a Zdenky Braunerové. Uspořádal Vladimír Helmuth - Brauner. Jako 2. svazek »Českých letopisů« v knihách Rádu vydalo nakl. Vyšehrad. Praha 1941. v. 8 str. 250.

V knize je přetištěno 77 dopisů Zdenky Braunerové a 98 Zeyerových; korespondence se vztahuje na léta 1883 až 1899. Zachycuje-li korespondence dobu uměleckého vzrůstu dcery známého politika, ukazují Zeyerovy dopisy muže již vyrovnaného, a poslední z nich i člověka, který očekává smrt. Při umělecké činnosti obou korespondentů je přirozeno, že téměř každý z jejich listů se dotýká děl, o nichž právě pracovali; avšak rozdílnost odvětví, kterým věnovali svoje sily, vede k tomu, že listy nezachycují umělce v okamžicích jejich tvorění. Ukazují do jejich čistých trpělých duší a zachycují také, jak se oběma umělcům jevili mnozí jejich současníci, ať přátelé či odpůrci (Bílek, Mrštík a j.). Tim se stávají listy o přátelství básnika a malířky též dokumentem své doby, dokumentem »konce století«.

vrš.

PADESÁT LET MĚSTSKÉ SPOŘITELNY VE VELVARECH, 1891-1941. Vydala Městská spořitelna ve Velvarech. Typ. Fr. Němc ve Velvarech 1941, fol., str. 110.

Půlstoletí života peněžního ústavu zasluhuje vzpomenutí. Velvarští tak učinili vskutku pěkně: Vydali ročenku, v níž se dočteme zajimavosti také z minulosti i přítomnosti města i okresu. Vedle úvodního článku ředitelé spořitelny Antonína Štekla o »Vzniku a vývoji spořitelny« ve Velvarech zaujmou odborně historicky tyto příspěvky: Vrchní soudní rada Josef Čermák »Z dějin královského města Velvar ve XIV.-XVIII. věku« (str. 16-31) a od téhož »Velká Bučina« (str. 32-46; oba příspěvky jsou velmi cenné zvláště proto, poněvadž jsou zpracovány nejvíce podle původních pramenů v městském archivu), řed. Václav Zálm a kronikářsky zaznamenal historii a památky »Velvarska« (str. 47-59) v seřa-

zení podle míst a podobně biograficky o »Velvarských rodácích a vynikajících osobách, které působily ve Velvarech« (str. 60-69); a obětavá správkyně městského musea Božena Gollová popisuje vznik a sbírky »Městského musea ve Velvarech« (str. 70-71). Ostatní články jsou vlastivědné v širším smyslu, o ovocnictví (Dr K. Kamenický a Dr J. Smolák), o rozvoji města (J. Krčma), o průmyslu (A. Otta), o tělovýchově (E. Dainter) a o divadle (J. Novák) ve Velvarech a na Velvarsku.
D.K.

KDYNSKO. Pamětní spis byl vydán Okresní záložnou hospodářskou ve Kydny. Uspořádal z pověření ředitelství záložny vedoucí úředník Jaroslav Blahnik za spolupráce JUDra Jaroslava Štepánka a Ing. C. Václava Soukupa. Obálka, kresby a úprava akad. mal. Aloise Morave za spolupráce Josefa Hofmana. Kydny 1941, 133 str., 49 barevných příloh, kreseb a fotografií.

U příležitosti slavnostního otevření svého sídelního domu vydala Okresní záložna hospodářská ve Kydny tu publikaci, která zrcadlí život tamního lidu, jeho práci a jeho hospodářské i kulturní potřeby. Články známých vlastivědných pracovníků Jana Šindeláře, Fr. Teplého, Karla Poláka, Dra Frant. Roubaka a J. J. Šmidá, dokládají historii kraje od nejstarších dob až po dnešek; Hana Štěpánková, JUDr J. Štěpánek a Jaromír Hlavsa ukazují literární, kulturní a umělecký relief kraje; a František Altman, Jaroslav Blahnik, Dr Věra Megová, Karel Vilimec, František Polák, Jiří Seidenglanz a Emil Tříška vyličují, jak se zde lid vyžíval organizačně a hospodářsky. Rodáci i vzdálení přátelé a příznivci kraje Dr Albert Fražák, Dr Josef Bartoš, Dr M. Andrejevová, M. J. Slais a jiní slovy proteplenými láskou a nadšením hovoří o Kydnsku, kde nalezli klid a osvěžení a kam se stále rádi vracejí. Zajímavá a pečlivě vypravená kniha chválí krásný kdyňský kraj a jeho pokročilý lid stejně jako své uvědomělé vydavatele.
V. H.

OD OSTRAVICE K RADHOŠTI. Duchovní kultura kraje. Uspořádali: Dr Vojtěch Martinek a Josef Jureček. Vydala Kulturní rada pro širší Ostravsko jako ústřední osvětových sborů v Moravské Ostravě 1941, 159 str. K 25.—

Sborník, poctěný v národopisné soutěži ministerstva školství a národní osvěty v prosinci 1940 první cenou, podává obraz duchovní kultury jednoho z nejzajímavějších a nejvýznamnějších krajů naší vlasti. Z patnácti článků předních krajových osvětových pracovníků, vystihujících nejdůležitější složky historie i současnosti této oblasti, zaujmě rodopisce nejvíce práce Aloise Červenky »Osidlení ostravského kraje«, uvádějící též soupis pramenů a literatury k dějinám severovýchodní Moravy a Frýdecka. Také ostatní články, líčící přírodní tvář Ostravská, památky minulosti, slovní bohatství nářečí, lidové umění, literární, divadelní, hudební, výtvarné umělecký a vůbec osvětový život kraje, jsou cenným zdrojem lepšího a hlubšího poznání našeho nejvýchodnějšího koutu. — Publikaci graficky upravil akad. malíř Josef Šramek.
V. H.

MĚSTO TŘEBECHOVICE POD OREBEM SVÉMU DOROSTU. Nákladem živnostenských společenstev s přispěním města. Uspořádal Vilém Kolář, vydavatel vlastivědného sborníčku »Staré Třebechovice«. Třebechovice p. O. 1941, 8, 28 str.

Společenstva oděv. živností, různých živností, obchodní gremium a výbor živnostenské školy pokračovací v Třebechovicích pod Orebem věnovaly svému dorostu u příležitosti IV. výstavy učednických prací místní všeobecné živnostenské pokračovací školy pamětní publikaci, obsahující stati o životě, práci a činech významných třebechovických rodáků: Jana Steglara, obhájce Prahy proti Švédům roku 1648, spisovatele Jana Hajnšmidberského, opata a historiografa království Českého Bonaventury Pitru, universitního rektora a dobrodince města Dra Jana Theobalda Heldu, dvorního kaplana, oblíbence císaře Napoleona a zakladatele nadace P. Václava Držimíška, kanovníka a národního buditele Františka Bervida, kněze a lidumila Augusta Kodydka, Jana Nep. Sedláčka, předčasně ze-

snulého básníka a spisovatele Jana Barvíře, hudebního skladatele prof. Václava Medka, statečných junáků, kteří v roce 1567 a 1633 zachránili nejvzácnější knihu města Třebechovic (literácký Gradual, dopsaný roku 1559), konsistoriální rady a děkana v Týništi Josefa Šimona a j. Příklad těchto mužů, zasloužilých o vlast a národ, má povzbudit dnešní třebechovskou mládež k následování. Spisek, vyzdobený 17 obrázky, ukazuje Třebechovice jako město nikoliv nejmenší mezi městy a místy českými, neboť z něho vzešli mužové, kteří jsou ozdobou naší domoviny. *V. H.*

VĚSTNÍK ČESKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO MUSEA. Musejnich publikací čís. 42. Ročník XIII. Řídí Ing. Dr Eduard Reich. Vydává Zemědělské museum v Praze. V Praze 1940, 136 stran, 40.— K.

Z článků a zpráv, jež tvoří obsah XIII. ročníku, jmenujeme: Ing. Dr Reich E. »Památky Dra Filipa St. Kodyma - průkopníka zemědělského pokroku a povznesení českého venkova« (s 1 obr.). Čeští osvětoví pracovníci mají ještě mnoho práce, mají-li splnit Kodymův velký kulturní odkaz. Poznamenáváme, že také české rodopisce čeká ještě úkol probatati rod tohoto významného opočenského rodáka, od jehož narození uplynulo letos 130 let. Alois Nechleba »Základy a příspěvky k dějinám a místopisu obce Lány«. Tamní zámek a dvůr byly v držení různých rodů vlastnických, hraběcího Martinického, pak Habsburků, Schwarzenberského, Waldsteinského a posléze Fürstenberského. Vztahy mezi těmito různými vrchnostmi a poddanými skýtají vděčný námět srovnávací studii sociologické i historické. Dr S. F. Sloboda »Příspěvky k ikonografii selského kroje«. Soupis signovaných obrazů prokračuje jmenem kreslíře a litografa Jindřicha Havlíka, činného v třicátých letech XIX. stol. v Písku, o němž jinak není zatím mnoho známo. Jeho krojové listy, zobrazující svatební a dožínkový průvod z Prácheňska, byly tištěny roku 1838 Josefem Vetterlem v Písku. Havlíkovy litografie souvisejí s katalogací Ferdinanda V. stejně jako album moravských krojů od Viléma Horna (narodeného 1809 v České Lípě [Böhmischem Leipa], zemřelého po roce 1880 tamže), vydané u R. Rohrera v Brně. J. Skutil — Al. Stehlík »Moravské příspěvky k otázce poznání pravěkých domácích zvířat« (se 6 obr.). Přehled osteologických nálezů z doby bronzové a železné ze sídliště »Hradisko« v Obranec u Brna, popsaných Fl. Koudelkou, zvěrolékařem a moravským starožitníkem (1862-1921), a řed. Ing. Bas. Macalíkem (zemřelým 7. XI. 1940 v Přerově), význačným badatelem v historii dobytka na Moravě, jakož i štramberských kotoučských nálezů zbytků pravěké fauny a dobytka, popsaných již v osmdesátých letech řed. K. J. Maškou. František Teplý »Císař Josef II. a sedláči«. — Týž »Vrchnost a poddaní«. Výjimku v dobrém poměru Černinů k poddaným činila zejména linie Vostračinská. Některé zjevy odpořilosti na Chudenicku zavíňovali úředníci. J. F. Sloboda »Tereziánský katastr jako pramen«. Pro zjištování rodopisné je tereziánský katastr jen pomůckou, a nikoli směrodatným pramenem, za nějž jej i někteří spisovatelé moravské vlastivědy považovali. Přesvědčíme se o tom, srovnáme-li příjmení v katastru, v pozemkových knihách a v matrikách. Stejně příjmení, uvedené tu z doby předešlé lánské visitace a z doby sepisování tereziánské fáze, není samo důkazem trvání rodu na statku, protože v mezdobí se na něm mohli vystřídat držitelé jiných rodin, jak také v četných případech zjistíme z knih pozemkových. Autor pojednává především o tereziánském katastru na panství novoměstském, ovšem je třeba používat dat t. zv. tereziánského katastru na všech panstvích s nutnou opatrností. *V. H.*

NAŠE ŘEČ. Listy pro vzdělávání a tříbení jazyka českého. Vydává III. třída České akademie věd a umění. Redakční rada: Jiří Haller, Kvido Hodura, František Oberpfälcer, Emil Smetánka, Vladimír Smilauer. Ročník dvacátý čtvrtý. Nákladem Solce a Simáčka, společnosti s r. o. v Praze II. 1940.

Do rámce nauk rodopisných lze částečně zasaditi materiál, obsažený v těchto článcích: Ladislav Heger »Sedmadesát let prof. Josefa Janka«

(vynikajícího germanisty i slavisty, zabývajícího se též etymologickým výkladem některých příjmení: Čupr, Hanyka, Hanykýř, Ludíkář, Purkyně, Zeyer, atd.); Karel Titz: »Mundur« (s výkladem původu příjmení Kasalický); Vladimír Šmilauer »Výklady slov« (česká vlastní jména osobní i místní z kmene sém —, jména vlastní složená); Václav Vojtěšek »O starých jmenech pražských ulic«; Vladimír Šmilauer »Jak se vyvíjelo české názvosloví zoologické. Čeleď kachnovitých« (s etimologií příjmení Gogol); Jan Kubista »Dvě poznámky k českému skloňování« (skloňování vlastních jmen typu Kuriacius, Mária atd.); Dominik Filip »Původ osobních jmen v mérom románu z XIII. století« (»V srdeči české divočiny«. Poslední dnoven pralesa.); Josef Beneš »Jak čisti příjmení Rosa?« (příjmení označující zjevy meteorologické: Duha, Mráček a pod.; příjmení Růžička, Roza); »Odkud je jméno Arbes?« (1. nářeční forma slova »die Erbse« = hrášek (Zucker-Arbes); 2. v Kralické bibli (III. Mojž., XI., 20-21) slovo »arbes« znamená jistý druh kobyly; 3. od obce Varvažova u Chabařovic (něm. Arbesau). Beneš soudí, že první výklad (Dra Hornička) jest pravdě nejpodobnější (srovnej příjmení Ječmen, Pšenička, Hráček, Hraše a pod.), ač správný výklad může podat jen studium matrik a jiných archiválních.

V. H.

SEORNÍK MUSEJNÍHO SPOLKU V JIČÍNĚ. Ročník VI. 1940. Řídí Antonín Houbá a redakční sbor. Vydává Musejní spolek v Jičíně. (Jičín) 1940, 412 str. 12.— K.

Ročník zahajuje Josef Jič životopisným obrazem »Josef Štefan Kubínek«, v němž vzpomíná 75. narozenin tohoto jičinského rodáka, znalce lidu podkrkonošského a kladského, narozeného 7. X. 1864. Jan Lamáč studii »Strakové v Drahorazi — učitelé a hudebnici« (s přílohou) zabývá se dědičností nadání hudebního skladatele Josefa Straky, žáka Antonína Dvořáka, narozeného roku 1874 v Drahorazi. Jaroslav Mencl pokračuje z V. ročníku v široce založené »Historické topografii města Jičína« (s 2 přílohami). Jiří Trejbal přispívá k seznámení zemědělské architektury článkem »Lomenice na statku č. 9 v Studeňanech« (s přílohou). František Kasák uvádí »Málo známou nadaci Valdštejnskou« a podle Balbínových Miscellanei (I. 97-98) hovoří »O bohatství některých českých pánu« a sedláků. Dr Jan Filip oceňuje »Význam Jičínska v pravěku České země«. K jeho prehistorické práci druži se Ladislav Hájek statí »Jičínsko v době kamenné«. L. Horov - Karpatěje uveřejňuje »Některé poznatky o mluvě podkrkonošských Charvatů«, jimiž dovozuje, že podkrkonoští Charvati byli pravděpodobně části Charvatů jižních, tak zvaných illyrských. Josef Jiřčák hlásí se k rodopiscům výpisu »Z rodinných zápisů Josefa Pluhaře, sedláka ve Lhotě Hlásné«, žijícího v letech 1810-1896. Zdeněk a Václav Kozákové studují »Lidový kroj na Železnicku«. Ing. Antonín Morávek přichází s příspěvkem »Z minulosti obce Vitiněvsi«. Primář Dr L. Riedl zdůrazňuje »Potřebu průmyslového zdravotnictví u nás«. Obsah ročníku doplňuje »Protokol ouřadu města Jičína nad Cidlinou k létům 1640-1649« z archivu jičinského musea, a zprávy.

V. H.

OD TRSTENICKÉ STEZKY. Vlastivědný sborník okresu litomyšlského, poličského a vysokomýtského. Ročník XX. 1940-41. Řídí a vydává redakční sbor svým nákladem. Odpovědný redaktor Boh. Paďour. 156 stran. S přílohou »Mladý čtenář« (také 156 stran). 20.— K.

Casopis, který si předsevzal kromě jiného vlastivědného výzkumu také sbírání poznatků o dřívějším životě, zasahujících i do sfragistiky, heraldiky a genealogie, jakož i sepsání vynikajících rodáků se strucným životopisem, v letošním roč. plní tuto rodopisnou či s rodopisem úzce souvisejici část svého úkolu témito články: B. Jurenek »Hudební Ústí« (členové Hudební jednoty cecilské, založené roku 1803 v Ústí nad Orlicí, starší kantoři Fr. Hnilička, Jan Jahoda, Josef a Fr. Špindler, i mladší učitel Julius Kocián a Jan Mazánek, stejně jako slavní rodáci Jaroslav Kocián, Jan Ludevít Lukes, František Broulik, Bouchal, Josef Vainlich, Leopold Jansa, Frant. Pecháček, Skop a Sychra potvrzuji staré české

úslovi: »V Ousti umí každý houstí«); V. Švec »Kde stávaly staré Domašice?« (zaniklá pastevní osada rodu Domašiců z dob Slavníkovec byla nad Královou studánkou nad cestou ze Sedlišť do Litomyšle); L. Ploczek »Vzpomínka na choceňského básníka Ferd. Tomka« (nar. 1. IV. 1860, zemř. VIII. 1940); Josef Páta »O našich obecních pečetích« (výklad obrázků pečeti obcí a osad na Litomyšlsku); B. Štangler »O znaku města České Třebové« (kohout s mužskou hlavou s třírohým kloboukem, symbol bdělosti, dostal se prý do městského znaku za krále Václava IV.); František Svojoda »Jestříbec« (zaniklá tvrz u Radhošťe na Vysokomýtsku hrála význačnou roli v dějinách kraje i národa); Jaromír Metýš »Deset let od smrti hudebního skladatele Fr. Vognera« (nar. 25. III. 1850 ve Svatém Mikuláši u Vraclavi v Vysokém Mýtě, zemř. 26. XI. 1930 v Litomyšli); František Hykša »Jak se stal z poddaného a nevolnika svobodný sedlák« (bohatý vraclavský rychtář a sedlák Jan Staněk zaplatil roku 1722 své vrchnosti městu Vysokému Mýtu za svobodu výkupné 1000 rýnských zlatých, stradonický mlýnář Matěj Lipavský 200 zlatých rýnských); M. Vorlíčková »Starý kantor« (František Kunc, řídící učitel v Březinách u Poličky); F. Kabale »Devadesát let od smrti V. J. Tomáška« (naroden 14. IV. 1774 ve Skutči, zemřel 3. IV. 1850 v Praze); Em. Skorpiil »Rodný dům Aloise Vojtěcha Šembery« (městské museum ve Vysokém Mýtě); L. Ploczek »Vzpomínka na malíře Honse« (nar. 7. VI. 1876 v Tisové u Vys. Mýta); PhDr Karel Čupr »Profesor Miroslav Pelíšek« (nar. 19. XI. 1855 v Krouně u Skutče, profesor deskriptivní geometrie české vysoké školy technické v Brně, zemřel 6. XI. 1940 v Králově Poli u Brna, pocházel po otci ze selského rodu z Prosetína č. 27, po matce ze slavné českokralské rodiny Koštů z valašské Lhoty u Vsetína); Frant. Láska »Jak byla oslavena »zlatá svatba« manželů Synkových ve Srubech« (5. II. 1894); Miroslav Petr »Zaměstnanci hradu Košumberka v XVII. století« (Žalkovský z Žalkovic, Velvarynus, Dohalský z Dohalic, Hladký, Vobalil, Štika, Šanda, Matoušek, Jeřábek, Rodovský z Hustifan, Chalupník, Buřena, Klumpar, Horlický, Jaruch, Trnka, Vokoun, Šantrůček, Ryšán, Radyvan, Hrubý a jiní); Mila V. Buben »Vzácné jubileum« (70 let F. J. Čečetky); Adrian Mikolášek »Dva« (Václav Šplíchal Sloupnický, naroden 5. IV. 1861, a Vojtěch Novotný Kolenský, narodený 4. IV. 1881, rodinní kronikář); PhDr Karel Čupr »Jaromír Břetislav Košut« (první český orientalista, spolupracovník Vrchlického, narodil se 18. I. 1854 v Borové na Poličsku, zemřel 3. XII. 1880 v Praze); Otylie Nechylová »Emanuel Nevyjel« (vynálezce pražcové vrtáčky, nar. 30. XII. 1860, zemř. 17. XI. 1940); Alois Přívatský »Úslovi ve východních Čechách« (Jakub Kujeba ve Vysokém Mýtě v XVI. stol., — srov. článek Václava Poláka v ČRS XIII. str. 70-72; — Jan Krčma z Konipas, rytíř z XVI. stol., pochován v kostele v Novém Městě nad Metují atd.); Miloslav Vacch »Oldřich z Brandýsa« (1308-1323); E. Žahourk »Pořádek pro tovaryše řemesla řeznického« (»... byl ... vyzdvihnut ... léta 1652 ... v přítomnosti toho času J. M. C. rychtáře p. Jana Václava Rycha, jakožto jednoho předního ouda řemesla řeznického, za cechmistrův starších Jana Adalberta Felixa, primatoria, a Jana Vita Řezníka jináče Pečeného... v městě Poličce«); Dr Karel Čupr »Stoleté výročí početnice J. V. J. Michla-Drašářa« (vydané v Jindřichově Hradci u Al. Jos. Landfrassa roku 1841); Stanislav Brýdl »Pamatce Františka Ondříčka, krále houslí« (trávil své vzácné chvíle oddechu v letech 1900-1918 v Brandýse nad Orlicí); Čeněk Nečeš a sáný »Vznik osady Miroslavě« (osada Nová Jaroslav na někdejším panství zámrském, měnícím často majitele, později zvaná Friedrichsdorf a Miroslav, jest nyní součástí města Horního Jelení). Zajímavé jsou i drobnosti v rubrikách »Všelicos z dneška« a »Všelicos z minulosti«, jako studie o mistru brevíře litomyšlského biskupa Jana ze Středy, vzpomínka na fed. Fr. Věcovského, zprávička o zapomenutém rytci Litomyšle Štěpánu Kolneckém (St. Kohlner), o přátelích Al. V. Šembery, atd.

V. H.

POD BLANÍKEM. Vlastivědný sborník školního okresu benešovského a vlašimského. Ročník XX. 1940-1941. Odpovědný redaktor Eduard Va-

něček. Vydává vlastivědná komise učitelstva školního okresu benešovského a vlašimského. Řídí redakční rada.

Casopis obsahuje kromě básní, článků zábavných, besídky a kroniky také četné články poučné, z nichž vyjímáme: Dr F. A. Soukup »Naši pionýři v Americe« (Josef a Antonín Javorští z Načeradce v státu Iowa, Jan B. Šusler v Vracovic v Chicagu, Josef Pazour z Vlašimi v Jižní Dakotě, Ployhar a Benda z jižních Čech, zakladatelé obcí Floyd a Bendov v Dakotě. Antonín Kroupa z Vlašimi v Racine ve Wisconsinu, Jan Novák z Petrovic na Sedlčansku v Caledonii ve Wisconsinu, Jan Halaška z Načeradce v La Crosse ve Wisconsinu, Antonín Hromádka (Romadke) ze Sedlčan v Milwaukee, Petr Čapek z Votic v Milwaukee, Antonín Kolman z Jankova u Votic v Milwaukee, Jindřich Lípovský rytíř z Lípovic, rodák z Štětkovic na Sedlčansku v St. Louis (viz ČRS IX.-X. 124-126). František Pešek ze Sázavy v St. Louis). Dr V. Mattauch »Jak hospodařil zchudlý šlechtic« (Šebestián z Ríčan, pán v Popovicích a na Struhařově, zemřelý 7. V. 1649, a jeho dědicové). Antonín Voboril »František Hauser, ředitel mnichovské konservatoře« (pocházel z rodu Houserů v Dubě u Vlašimi narodil se 12. I. 1794 v Krasovicích, zemřel 14. VIII. 1870 ve Freiburgu), Dr František Tomáš »O panských rodech, které vlády na Benešově a na Konopišti« (Benešovici, Sternbergové, páni z Kunovic, Hodějovští z Hodějova atd.), Dr Josef Růžička »Josef Jaroslav Schaller, zakladatel českého místopisů« (naroden 6. III. 1738 v Konopišti, zemřel 6. I. 1809 v Praze; byl synem Jana Jiřího Schallera, ředitele panství hraběte Františka Václava z Vrby). Obsah časopisu je zpestřen četnými obrázky.

V. H.

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK ŠKOLNÍHO OKRESU SLÁNSKÉHO A KLADENSKÉHO. Ročník XVIII. 1940-1941. Výkonný redaktor Adolf Kožíšek. Odpovědný redaktor Jiří Hercík. Vydává učitelstvo obou okresů. (Slaný) 1940-41, 8.

Z obsahu, vyplňeného básněmi životopisy a články ze současného života, z minulosti a z přírody, dětským koutkem, kronikou, hádankami, citáty a obrázky, upoutají rodopisce tyto práce: F. Soukup »Krajem Třebízského« (pojednávající o osobnosti a činnosti našeho slavného spisovatele historických povídek); K. Šroubek »Z mých pamětí« (známý pražský restauratér, nučický rodák jeden z mužů a žen, pocházejících z Kladenska, kteří svým vlastním přičiněním a svou pilnou prací dosáhli význačná místa našeho veřejného života, vypisuje své životní osudy); Ada Kožíšek »Za Antonínem Přistoupilem« (věrným spolu-pracovníkem »Vlastivědného sborníku«, pocházejícím ze selského rodu v Libušíně č. 9); JUC J. Hochmann a Jar. Šmid »Florián Zajíc« (výtečný český houslista, rodilý z Unhoště); V. Typolt »Profesor zpěvu Václav Vosyka« (rodák z Řevničova, kde jeho otec Václav i děd Jan byli řídícími učiteli, řediteli kůru a varhaníky).

V. H.

Z P R Á V Y .

RODOVÝ ARCHIV MLYNÁŘŮ A ZAHRADNÍKŮ NA PLZEŇSKU.

— Společenstva mlynářů se 44 členy a zahradníků asi se 100 členy, usedlými na Plzeňsku, zakládají vlastní odborný archiv, který bude obsahovat jednak rodové záznamy a paměti jednotlivých členů, jednak fotografie všech mlýnů a zahradnictví na Plzeňsku.

V. H.

»RODOKMENY SLABOMYSLNÝCH« jest název díla, jež vedle mnoha jiných vydal vynikající lékařský odborník pro péči o úchylnou mládež MUDr Karel Herfort; jeho 70. výročí narozenin jsme vzpomínali dne 8. srpna 1941. Zabýval se zprvu studiemi embryologickými, později se věnoval studiu chorob duševních. Až do své smrti 29. března 1940 byl ředitelem pedopsychologického ústavu a vrchním ředitelem Ernestina, vý-

chovny pro slabomyslné (nyní v Budějčkách u Zlonic), jakož i tvůrcem psychotechnického ústavu nynější České akademie technické. V. H.

ROD AUGUSTINA FODERMAYERA, PLZEŇSKÉHO MECENÁŠE.

— Nedělní České Slovo pod názvem »Slavní chudí hoši« přináší reportáže o slavných mužích, kteří vyšli z chudých poměrů a úsilovnou prací a pevnou vůlí zdolali všechny překážky a dopracovali se krásných výsledků. Reportáž z 25. května 1941 jest věnována plzeňskému pravovárečnému měšťanu a kupci, multimilionáři Augustinovi Fodermayerovi, největšímu mecenáši města Plzně, jehož jménem byla pojmenována nejživější plzeňská ulice. Jeho první známý předek Jakub Fodermayer jako chudý sirotek byl přivezen formany do Plzně odkudsi ze Sterzingu nebo Hallu v Tyrolích. Sirotek v domovské obci chodil po strídě. Formani, kteří v XVIII. století zprostředkovávali čilé obchodní styky Plzně s Tyrolou a se severní Italií, ujali se ho a vzali ho s sebou jako hlídače vozů. Pak přišel v Plzni k »Zlatému soudku« do učení k svému krajanovi Matyášovi Mosauerovi, stal se manželem jeho dcery a po Mosauerově smrti společníkem své tchyně Martiny a konečně jediným majitelem obchodu a domu »U zlatého soudku«, který pak zůstává rodinným majetkem přes 150 let. Fodermayerové jsou typickým měšťanským rodem minulých dvou století. Neupívají jen na ukájení svých obchodních zájmů a občanské i společenské ctižádosti, nýbrž účastní se také kulturního a národního života a projevuje se v nich povždy nejušlechtilejší rys fodermayerovské povahy, vykristalizovaný v Augustinovi: mecenáštvi.

ŠKODOVÉ, TVŮRCI »ČERNÉ PLZNĚ«. — K. Kešner z Plzně ličí v Nedělním Českém Slově ze dne 27. července 1941 vývoj typického měšťanského plzeňského rodu Škodů, majícího všechny příznačné vlastnosti tohoto podivuhodného vážného kraje. Reportáž v podstatě opakuje záznamy z rodinné kroniky rodu Škodů, z nichž byly otištěny ve »Venkově« 28. listopadu 1939 a v našem časopise v ročníku XI. (1939) na str. 118.

POSLEDNÍ SLAVATOVEC. — Jan Jáchym hrabě Slavata, pán na Chlumci a Hradci Jindřichově zemřel ve Velvarech v domě pana Jiřího staršího Fitži dne 1. června r. 1689. »Jehožto smrt mnohým velikou žálost způsobila, byvše (!) poslední z rodu Slavatovského pán světský, že žádného dědice mužského pohlaví po něm nepozůstalo. Jest po smrti otevřen a odtud do Prahy ku pohřbu vyzdvížen.« (Městský archiv ve Velvarech, liber memorabilium z r. 1576.) Bož. Gollová.

RODOPISNÁ HLÍDKA.

Soupis rodopisců.

Josef Baudiss zpracoval rodinné kroniky Králů z Dobré Vody, Vlků z Vítkova a úvod k rodinné kronice Nováků. — Dr Ladislav Hosák poskytne zájemcům zprávy o všech šlechtických rodech na Moravě. — Josef Pruner má obsáhlé rozrody Samuela Václava Budeciusa (Boudy), otce zbraslavského opata v letech 1736-1738 Tomáše Budeciusa, Jana Heritesa, zemřelého roku 1681, a Jiřího Gregora, zemřelého roku 1685. — Mr. Ph. K. Voneš pořídil úplný rodopis Neumannů v Jihlavě i odjinud.

Karel Bakalař (vlastní rod; má doklady do roku 1710 a pátrá dále). — Ing. Václav Bohuslav (vlastní rod). — Karel Burka (vlastní rod). — Karel David (rodopis obce Hojanovic a farnosti Vojslavice u Humpolce; vlastní rod). — Ota Doubek (v. r.). — Božena Gollová (v. r.). — Leoš Grill (Grillové a Levové). — Ladislav Hanuš (v. r.). — Jan hrabě Harrach (v. r.). — Jaroslav Honc (Honcové, Karáskové ze Lvovic a jiné staročeské rody šlechtické). — Antonín Jelínek (Helebant v Svaté u Berouna a ve Skryjích, Jelínek z Hracholusk u Křivoklátu). — František Jeřábek (v. r.).

— Ing. Josef Kerner (Kernerové ve Smolnici u Loun). — Ing. Jan Kletzl (Kletzlové v Pravlově, v Nestovicích a v Brně, Hlávkové v Hradčanech a v Brně, Přízové v Brně a v Konicech, Gottwaldové v Měrotíně u Litovle). — Václav Kozák (Kozákové, Rejmanové, Rudišové, Rudolfové a rody spřízněné). — Gustav Křivánek (v. r.). — Alois Kučík (v. r.). — Jindřich Květ (v. r.). — Dr Jaroslav kníže z Lobkowicz (v. r.). — Václav Mentberger (Mentbergerové a jiné městské rody v Kasejovicích). — Drahomír Mikulecký (v. r.). — Josef Mráz (v. r.). — Dr Alois Aug. Neumann (v. r.). — Antonín Petr Novák (v. r.). — Karel Páral (v. r.). — Karel Sklenář (Sklenářové ve Zdicích a v okolí, Pokorní v Kounicích, v Stolmíři a v Novém Městě, Palliardi v Praze III.). — Ing. Bedřich Spáčil (v. r.). — Jaromír Strachovský (v. r.). — Ing. Josef Suchý (Suchý, Florián, Künstler, Martinek, Kozina-Sladký), Jiří Svoboda (v. r.). — Dr Vladimír Švarc (Švorcové na Sobotecku a Kosinové v Lipanech u Českého Brodu). — Jindřich Adam Vozka (v. r.).

D o t a z y a o d p o v ě d i .

D o t a z y :

141. von Strandl — Karel, šlechtic von Strandl, narozený 26. XII. 1811, zemřelý 7. VII. 1845, c. k. setnfk. Čí byl synem?
142. Grill. — Kde se vyskytuji?
143. Lev. — Kde se vyskytuji?
144. Kučík vel Gajdošík Jiří. — Odkud přišel mezi léty 1723-1726 do Buchlovice?
145. Jihlavec. — Kde se vyskytuje toto jméno? Rod tazatelův pochází z Mnichovohradištska, kde je sledován zatím k roku 1723.
146. Goll Josef. — Josef Goll byl vrchním vojenským lékařem (»Oberarzt bei k. u. k. I. Reg. Graf Kolowrat in Kaaden«), oženil se s Janou Röhnerovou z Kadaně (Kaaden). Jeho otec se jmenoval též Josef G., narodil se prý v Dubenci u Jaroměře kol. r. 1770. Pátrám po bližších zprávách a předcích těchto Gollů. Též o jejich znaku (viz »Wappensammlung« svaz. IX., str. 191-192).
147. Suchý. — Z mlýnářského rodu Suchých je znám nejstarší předek Blažej Suchý z tabulky rodové posloupnosti, kterou sestavil děkan-ský úřad v Rokycanech za účelem důkazu pokrevného příbuzenství s fundátorem nadace P. Jana Coelestina Künstlera děkana a vikáře v Rokycanech. Nadace je ze druhé polovice XVIII. století. Jmenovaný Blažej Suchý byl Künstlerovým švakrem. Zaměstnáním byl mlýnář v Radnicích u Rokycan a též jeho potomci mlýnaři. Pátrám po jeho narození. Hledání v Radnicích bylo bezvýsledné. Kladu jeho narození do let 1726-1730. Blažej Suchý zemřel 9. února 1792 v Rokycanech. Pravděpodobně jeho rodiče byli: Šimon Suchý, narozený r. 1690 (kde neznámo) a Voršila Suchá, narozená r. 1702 (kde neznámo). Oba zemřeli a byli pochováni v Radnicích u Rokycan. Hledám místa narození.

O d p o v ě d i :

114. Sekyrka (Sekerka). — Václav Ferdinand Caretto z markrabat Sávovských hrabě z Millesimo, pán na Vilémově, Klášteře a Leškovicích, propustil z poddanství výhostním listem ze dne 24. listopadu 1696 svého poddaného Šimona Sekerku, syna Matěje Sekery a jeho manželky Mandeliny z městyse Vilémova. Vlastimil Holejšovský.
116. Kulda, Kult. — Přísežní přední a jiní mistři řemesla knihvazačského krále horního města Kutné Hory dosvědčují dne 1. května 1811, že tovaryš Josef Kult ze Skalice, 19-letý, prostřední postavy, světle hnědých vlasů, pracoval u nich 20 týdnů. VI. Holejšovský.
116. Kulda, Kult. — Jan Kulda, syn Mikuláše Kuldy, oženil se v Klato-vých kolem r. 1650 s pannou Dorotou, dcerou slovutného pána Vá-

lava Anniusa z Faenixfeldu, městěnina klatovského, a zplodil s ní několik dítěk. Z nich Kristián Kulda byl ženat v osadě sv. Martina na Novém Městě Pražském s Alžbětou, dcerou Václava Zicha (zemřelého roku 1665), a Magdaleny Beptové, rozené Časlavské. Viz též ČRS XI. 8.

Vlast. Holejšovský.

117. **Kryštofové.** — Václav Kryštof, syn Mikuláše Kryštofa (Christopha) a jeho manželky Anny, lidí svobodných, narodil se v Lukavici dne 6. dubna 1683. Vlastimil Holejšovský.
118. **Hanzlové.** — Jan Hanzl a jeho potomci připomínají se v letech 1579-1602 v Pacově. Vlastimil Holejšovský.
122. **Šanda.** — Jiřík Šanda s manželkou a se synem Jakubem připomínají se v letech 1579-1616 v Pacově. VI. Holejšovský.
122. **Šanda.** — Ondřej Šanda, narozený r. 1781 v Hracholuskách, byl odán 11. ledna 1801 v Bavorově s Marií vdovou po neb. Matěji Jelinkovi, rustikalistovi z Čichtic. Tato Marie, narozená kolem roku 1774, byla dcerou čichtického sedláka Josefa Petráška (nar. kol. r. 1751) a jeho manželky Roziny (nar. kol. 1751); Matěje Jelinka si vzala asi r. 1798 jako 43letého vdovce. Václav Hadač.
131. **Plánský.** — Petr Plánský, rodilý z Hořejší Plané za Krumlovem (Krumau a. d. M.), poddaný pánu z Rožemberka, koupil si r. 1589 sousedský dům v městě Třeboni ve Školní ulici a téhož léta se dostal mezi obecní starší. Roku 1591 byl zvolen konšelem a v této povinnosti zůstával 13 let až do r. 1604. Od téhož léta byl městským rychtářem do r. 1606, poté byl zase konšelem až do r. 1610. Dlouhá léta byl též solním úředníkem obecním, živě se svým řemeslem krejčovským. Dům v městě držel ještě r. 1616. Jeho syn Jan Plánský, rovněž řemesla krejčovského, narozený v Třeboni léta 1603, nabyl r. 1637 měšťanského práva na Starém Městě Pražském. (Časopis Rodopisné společnosti VII.-VIII., str. 26. Městský archiv v Třeboni). Václav Hadač.
137. **Kund-Kundt-Kunt.** — V seznamu jihlavských měšťanů vyskytuji se: Kundt Martin, pekař ze Stonářova, stal se měšťanem v Jihlavě roku 1740, Kund Josef z Jihlavy roku 1766, Jan roku 1787, Václav roku 1796, Jan Pavel, majitel domu v Jihlavě ve Štokách roku 1816, Augustin, soukeník z Jihlavy roku 1819, Mathias, obchodník, roku 1842. V »Repertorium ueber die Aktenstücke in Justitzfäch von 1. Jänner bis 31. Dezember 1796« je zapsáno: Kund Václav žádá o vklad vlastnického práva na dům zděděný po otci Josefovi v ceně 3000 zl. (zápis 58); dědi po své matce Terezii (zápis 169 a 254); Klára (sestra Václavova), provdaná Fingerová, uvádí se v letech 1790-1796. Mr. Ph. K. Voneš.
140. **Exnar (Exner).** — Německé kancelářské prameny z druhé poloviny XVII. století ve schwarzenberském archivu v Třeboni překládají slovo volák kromě Ochsenmänner též Oechsner, což bývá nezřídka psáno foneticky Exner. V Hluboké nad Vltavou seděl léta 1711 delší čas v zámeckém arestu pro nějaký dluh Tobiáš Exner, poddaný panství Vlčického (u Trutnova). Městský dům čp. 60 v městě Třeboni držel od r. 1776 Kryštof Exner krejčí, po jehož smrti léta 1789 jej ujal jeho syn Maximilián Exner také krejčí a po tom jej 1807 dědila dcera Kateřina. V. Hadač.

Příjmení vzniklo z německého apelativa der Oechsner (Ochsenbauer, Ochsenhirt) — volář, volák, skoták, honák. Patří tudiž mezi příjmení, která znamenají zaměstnání (zemědělské), stejně, jako česká příjmení Skoták, Volák, Voláček, Volařík, Honák, Hončík a p. Vlastimil Holejšovský.

Kolem roku 1790 vyskytuji se ve Vrchovině (Huttendorf) u Nové Paky tkalcové Exnerové Alois v čp. 44, Valentin v čp. 52 a Josef v čp. 56 (navštěvoval přibuzné ve Smidarech). Do Jihlavy přišli Exnerové z Čech, z Bojiště a z Ousobí. Mr. Ph. K. Voneš.

Z RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE.

ZDENĚK HRABĚ KOLOWRAT KRAKOVSKÝ LIBŠTEJNSKÝ ZEMŘEL dne 19. listopadu 1941. — Když jsme začátkem letošního ročníku časopisu psali o jeho šedesátinách, netušili jsme, že záhy, na konci ročníku, budeme nuteni přinésti zprávu o jeho skonu, třebaže jsme věděli o jeho vleklé nemoci, jež jej čím dál více vzdalovala účasti mezi námi. O jeho pohřbu dne 22. listopadu v Rychnově n. Kn. zastupoval RS člen výboru p. vrch. insp. Jan Ehl; zádušní mše sv. v Praze dne 27. XI. účastnili se členové výboru v hojném počtu. — Uchováme svého bývalého předsedu, pana Zdeňka hraběte z Kolowratu, ve vděčné paměti.

ÚSPĚCH NOVÝCH SVAZKŮ KNIHOVNY RS. — Letošního roku 1941 Rodopisná společnost v Praze vydala dvě čísla své Knihovny, čís. 5 a 8. Obě dvě čísla byla vřele přijata členstvem Společnosti a veřejností. Došly nás o tom důkazy písemné i osobní, což nám způsobilo největší radost a povzbuzení. »Česká jména osobní a rodová« jsou již více než z poloviny nákladu rozebrána jak členy, tak jinými zájemci. Svazeček »Univ. prof. Dr J. V. Šimák« byl pietně přijat naším členstvem a krajany zemnulého učence (vděčně kvitujeme zájem p. Václava Kozáka). Knížky byly zaznamenávány i v denním tisku a v odborných časopisech příznivě přijaty. Vyslovujeme tu všem svým členům a podporovatelům vydavatelské činnosti RS upřímné poděkování.

RODOPIS VE VĚDĚ A V ŽIVOTĚ. — Přibývá již zájemců a hlasatelů nutnosti rodopisného badání a zkoumání; ukazuje na to zvýšený zájem v tisku, ve veřejnosti a v neposlední řadě přibývání příhlašek vážných badatelů za členy naší Společnosti. Jest proto časovou i zásadní potřebou, aby rodopis byl přesněji vymezen jako věda i nauka, aby položeny hranice a spoje mezi ním a jinými vědami. Zahájili jsme proto, jak již jest členstvu známo, soubor přednášek pod názvem »Rodopis ve vědě a v životě«. Dosud v něm promluvili: Doc. PhDr Karol Gall a »Rod s hlediska sociologického« a Doc. MUDr et RNDr Bohumil Sekla »Eugenické hledisko v rodopise«. Další přednášky týkají se poměru rodopisu a biologie, národního hospodářství, právních věd, vlastivědy, národopisu, lidové výchovy, a příp. dalších. V přednáškách-studijích jsou vždy probrány otázky příslušného úseku života a vědy, která jej studuje. Vztah rodu a rodopisu jest tu přirozeně velmi blízký a proto hodný osvětlení i studování.

Václav Davidek.

REDAKČNÍ ZÁZNAM 1941. — Vstoupiv před léty do redakce Časopisu RS, který byl založil a povznesl jeho první redaktor Dr Antonín Markus, usiloval jsem o udržení a zdokonalení časopisu: řádné včasné vycházení, odbornou úroveň a rozšíření obsahu též jeho zpestřením. O to jsem se pokusil již dříve, teprve však po změně redakce od května 1941 mohl jsem svůj program uskutečňovat, ovšem částečně, pokud byl čas a prostředky. Na konci roku 1941 mám za svou milou povinnost poděkovat spolupracovníkům o tomto XIII. ročníku, jmenovitě p. Františku Navrátilovi za provádění korektur 3. a 4. čísla a vůbec všem přispěvatelům; členstvu pak nemohu nepřipomenout, že náš časopis, jak vychází, mohl tak vyjít jenom velkou ochotou a oběti jednak mecenášů, jednak samého výboru RS, který na náklad časopisu povoluje celý vydavatelský základ a velkou část výnosu z prodeje tiskovin: členské příspěvky dosud neuhradzuji prostý režijní náklad tohoto časopisu. Zvláště v tomto směru doporučuji větší pochopení všeho členstva a tím zajistění klidné a plodné práce při redakci.

Václav Davidek.